

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

30 КРАСАВІКА 2013 г.

АЎТОРАК

№ 80 (27445)

Кошт 1500 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

ТАБЕ, АБИТУРЬЕНТ!
ІНФАРМАЦЫЯ ДЛЯ ТЫХ,
ХТО ЗБІРАЕЦЦА ПАСТУПАЦЬ

2 мая ў краіне распачнецца рэгістрацыя на цэнтралізаванае тэсціраванне, якая будзе доўжыцца па 1 чэрвеня ўключна.

ЦЫТАТА ДНЯ

Жанна РАМАНОВІЧ, старшыня камітэта па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкама:

«Сярэднямесячная зароботная плата работнікаў Мінска ў сакавіку дасягнула Br6 млн 208,7 тыс., або \$716 у эквіваленце. Сёлетня ў студзені-сакавіку сярэдняя зароботная плата ў сталіцы складала Br5 млн 948,4 тыс. Найбольш высокаплатнымі сферамі з'яўляюцца фінансавая дзейнасць (Br10 млн 396,6 тыс.), прамысловасць (Br6 млн 27,4 тыс.). Ніжэй за сярэднегарадскі ўзровень зароботная плата ў арганізацыях тэкстыльнай і швейнай вытворчасці (Br4 млн 698 тыс.). Дарэчы, у Мінску сканцэнтравана амаль чвэрць працоўнага патэнцыялу Беларусі: у эканоміцы горада занятыя 1 млн 80 тыс. чалавек.

НАДВОР'Е СЁННЯ

Брэст	+ 13°
Віцебск	+ 14°
Гомель	+ 20°
Гродна	+ 14°
Магілёў	+ 15°
Мінск	+ 15°

Курсы замежных валют, устаноўлены НБ РБ з 30.04.2013 г.

Долар ЗША	8650,00
Еўра	11320,00
Рас. руб.	276,50
Укр. грыўня	1062,65

ПРОДАЕТСЯ ПОМЕЩЕНИЕ МАГАЗИНА

Площадь — 1 785 м кв.

По адресу:

г. Гродно, улица Пестрака, 42/1.

Контакты:

+375 29 663 39 18,
+375 44 771 75 95.

УНП 500048480

ISSN 1990 - 763X

ПА ВЯЛІКАЙ ВАДЗЕ

Жыхары вёскі Хлупін Жыткавіцкага раёна, адной з найбольш падтопленых на Палессі, радуюцца, што вада ідзе на спад.

Фота Анатоля КЕШЧУКА.

Яркі дзень Першамай

Паважаныя суайчыннікі! Ад усёй душы віншую вас са Святам працы.

Гэты дзень сімвалізуе прыход вясны, абуджэнне прыроды, адзінства людзей ва ўмцаванні свету, дабрабыту, стабільнасці на сваёй зямлі.

Беларусь заўсёды славілася таленавітым, працавітым народам, які жадае жыць у добра-суседстве і дастатку. Талакой нашы продкі будавалі дамы, дарогі, збіралі ўраджай. І сёння мы выходзім у нашых дзецях павагу да чалавека працы, пачуццё абавязку і адказнасці. Добра сумленна праца з'яўляецца асновай дабрабыту сям'і і грамадства. І гэтакія святыя — магчымасць яшчэ раз выказаць словы ўдзячнасці ветэранам і перадавікам вытворчасці, іх маладой змене, усім, хто ўласнымі рукамі і розумам будзе будучыню сваёй сям'і, сваёй краіны.

Прыміце самыя цёплыя віншаванні ў гэце цудоўнае свята. Няхай яркі дзень Першамай падарыць вам бадзёры настрой, стане стымулам да дасягнення новых перамог. Зычу вам моцнага здароўя, шчасця, аптымізму, поспехаў ва ўсіх справах і пачыненнях.

Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр ЛУКАШЭНКА.

■ Гандбол

МІРАНОВІЧ ЗНОЎ ВЯДЗЕ ДА ПЕРАМОГІ!

Мінскі СКА зноў у фінале еўракубка! Таленавітая каманда Спартак Мірановіча ў Палацы спорту пераіграла нарвежскі «Рунар» (33:31) і выйшла ў фінал Кубка выкліку.

На мужных, стомленых тварах гандбалістаў лёгка ўсмешка, а ўнутры — радасць ад шчырай і адданай працы. Перамога армейцаў вымяраецца не столькі каляровымі лічбамі на табло, колькі літрамі поту, што хутка пакадаў спартсменаў. Цяжка пасля сустрэчы было заўважыць яскравыя эмоцыі і на твары Спартак Мірановіча, нашага гандбольнага мэтра, які калісьці тройчы прыводзіў каманду да перамогі ў Кубку еўрапейскіх чэмпіёнаў. Не, пасля сірэны ён не ўскідаваў рукі ў жэсце пераможцы. Пад гукі ваеннага аркестра проста рукаўся з хлопцамі, прымаў віншаванні ад усіх, хто аказаўся ў гэтыя прыемныя хвіліны каля армейскай лаўкі. Але, упэўнены, адчуў асаблівыя эмоцыі ад таго, што пасля доўгага перапынку яго клуб зноў у фінале еўратурніру.

СТАР 3

■ Супрацоўніцтву — мацнець!

СІБІР ЗАЦІКАЎЛЕНА Ў БЕЛАРУСКІХ ТРАЛЕЙБУСАХ

У Новасібірску прайшло першае пасяджэнне Савета дзелавога супрацоўніцтва Беларусі і Новасібірскай вобласці. Разам з беларускай дэлегацыяй, якую ўзначальваў міністр архітэктуры і будаўніцтва Анатоля Нічкасаў, у Новасібірск адправілася і карэспандэнт «Звязды». Ляцелі, дарэчы, прамым авіяэйсам Мінск—Новасібірск, які авіякампанія «Белавія» ў межах супрацоўніцтва паміж рэгіёнамі (!) адкрыла мінулым летам.

2012 год абодва бакі назвалі годам прарыву ў эканамічным, навуковым, культурным супрацоўніцтве. Адбылося больш за 20 дзелавых сустрэч і ў Мінску, і ў Новасібірску. Як вынік — тавараабарот паміж Новасібірскай вобласцю і Беларуссю павялічыўся амаль на чвэрць. Нязменна цесным застаецца ўзаемадзеянне ў сферы развіцця сельскагаспадарчай вытворчасці: аб гэтым сведчыць вялікая колькасць беларускай сельгастэхнікі на сібірскіх палях. Але на дасягнутым спыняцца ніхто не збіраецца! Рэгіёны будуць не толькі працягваць абменьвацца таварамі і камплектаваннямі, але і плануюць наладзіць сумесныя вытворчасці. У прыватнасці, разглядаецца варыянт сумеснага выпуску ў Сібіры беларускіх ліфтаў.

СТАР 2

Паводка спынілася?

Панізіўся, хоць і нязначна, узровень вады ў рацэ Сож каля Гомеля. Вада спынілася на адзнацы 661 см, пабіўшы максімум за апошнія трыццаць гадоў. Па словах спецыялістаў Гомельскага абласнога цэнтру па гідраметэаралогіі і маніторынгу навакольнага асяроддзя, пік уздыму ракі быў зафіксаваны ў нядзелю, а зараз пачаўся працэс спаду. Тым часам працягваецца ўздым Дняпра каля Лоева. Небяспечнай адзнакі Днепр дасягнуў і каля Рэчыцы, але ж вада на гэтым спынілася. Прынамсі, на іншых раках Гомельшчыны, у тым ліку на Прыпяці, адзначаецца ўстойлівы спад узроўню вады. Але пакуль на тэрыторыі Гомельскай вобласці застаюцца падтопленымі паводкавай і талай вадой больш за 5,8 тысячы падворкаў, каля 700 жылых дамоў, больш за 2 тысячы дач і іншых нежылых пабудов, 97 участкаў аўтадарог.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

БЕЛИНВЕСТБАНК

Внимание! Акция!

ОАО «Белинвестбанк» до 1 июля 2013 года проводит акцию по досрочному погашению кредитов на потребительские нужды, выданных в белорусских рублях, процентная ставка по которым установлена в размере не более действующей ставки рефинансирования Национального банка Республики Беларусь (включительно).

Дополнительную информацию можно получить в отделениях ОАО «Белинвестбанк» и по телефонам

146
КОНТАКТ ЦЕНТР

либо 8 (017) 239-02-39

www.belinvestbank.by

Открытое акционерное общество «Белорусский банк развития и реконструкции «Белинвестбанк» 220002, г. Минск, пр. Машерова, 29 УНП 807000028 Лицензия на осуществление банковской деятельности Национального банка Республики Беларусь №3 от 27.10.2006

ПЫТАННІ КАРУПЦЫІ НЕ ЗДЫМАЮЦА З ПАРАДКУ ДНЯ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка прыняў з дакладам генеральнага пракурора Аляксандра Канюка, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Кіраўніку дзяржавы даложа аб крымінагеннай сітуацыі ў Беларусі. Аляксандр Лукашэнка адзначыў, што, нягледзячы на скарачэнне злачыннасці ў цэлым, застаецца шэраг праблем у частцы рэцыдываў і злачынстваў у сямейна-бытавой сферы.

Прэзідэнт таксама патрабуе не зніжаць актыўнасці ў барацьбе з карупцыйнымі праявамі. «Хацеў бы, каб вы ўдзялілі гэтаму пытанню больш увагі. Я ўжо гаварыў аб тым, што нам трэба будзе паглядзець на заканадаўства ў цэлым па пытаннях карупцыі. Можа быць, зыходзячы з практыкі, з якой вы сутыкаецеся ў заканадаўчых адносінах, чагосьці не хапае. Гэта мы гатовы выправіць у бліжэйшы час. Але гэтыя пытанні не павінны здымацца з парадку дня, а, наадварот, ім трэба пастаянна ўдзяляць усё большую ўвагу», — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка.

Як далажыў Аляксандр Канюк, па выніках першага квартала 2013 года адбылося змян-

шэнне на 18 працэнтаў агульнай колькасці зарэгістраваных злачынстваў, на 23 працэнты скарацілася колькасць пацярпелых. Адбываецца паступовае зніжэнне рэцыдыўнай злачыннасці і злачыннасці сярод непаўналетніх. Разам з тым, крыху павялічылася колькасць асабліва цяжкіх злачынстваў.

Актывізавана работа па выяўленні карупцыйных злачынстваў, аб чым сведчаць канкрэтныя факты і крымінальныя справы. Вопыт Беларусі ў гэтай сферы запатрабаваны і ў іншых краінах.

Адной з асноўных тэм сустрэчы таксама стала праводзімая ў адпаведнасці з указам кіраўніка дзяржавы рэарганізацыя сістэмы органаў пракуратуры. Усё гэта накіравана на аптымізацыю структуры і штатнай колькасці адпаведных пракуратур, у тым ліку за кошт скарачэння кіруючага складу, эканомію бюджэтных сродкаў.

«Мы лічым, што гэта павінна садзейнічаць лепшай кіруемасці сістэмай пракуратуры і больш аператыўнай дзейнасці саміх пракурорскіх работнікаў», — адзначыў генпракурор. Паводле яго слоў, у выніку прынятых мер скарачана каля 40 кіруючых пасадаў.

ЗА ВОПЫТ І АДОРНАСЦЬ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка 29 красавіка ўручыў дзяржаўны ўзнагароды прадстаўнікам розных сфер дзейнасці, паведамліў БЕЛТА ў прэс-службе беларускага лідара.

Кіраўнік дзяржавы адзначыў важнасць таго, што цырымонія ўзнагароджання адбылася напярэдадні свята Першамай.

Звяртаючыся да ўзнагароджаных, Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: «Ваш вопыт і адоранасць далі магчымасць дасягнуць вяршынь у вашай прафесіі і прынесці нашай краіне вялікую карысць у многіх сферах».

Сярод узнагароджаных — работнікі вытворчасці, будаўнікі, ваенныя, дзеячы культуры, навукі і адукацыі, дзяржаўныя служачыя, спартсмены. Усе — спецыялісты самага высокага ўзроўню, чые майстэрства і выдатныя асабістыя якасці заслужылі павялічаны ўвагу. У ліку лаўрэатаў таксама кіраўнікі буйных пра-

мысловых прадпрыемстваў, будаўнічых арганізацый і навуковых аб'яднанняў. На іх рахунку важкія дасягненні і поспехі ў нарошчванні вытворчага і інвацыйнага патэнцыялу Беларусі.

Як падкрэсліў Прэзідэнт Беларусі, з дапамогай найвышэйшых распрацовак Інстытута парашковай металургіі палепшаны якасць, канкурэнтаздольнасць і надзейнасць прамысловай прадукцыі. У магутным навукова-вытворчым аб'яднанні «Цэнтр» створана і асвоена шырокая наменклатура тэхналагічнага абсталявання для горназдабываючай і будаўнічай галін.

ААТ «Мостаатрад №425» з Віцебска асвоіла перадавыя тэхналогіі будаўніцтва і рамонт мастоў, што дало магчымасць выйсці на новы ўзровень у гэтай сферы.

На працягу апошніх гадоў павялічыліся аб'ёмы вытворчасці і продажу тэхнікі на БелАЗе. Толькі за мінулы год экспарт прадукцыі ў краіны далёкага замежжа павялічыўся амаль у паўтара раза.

Аляксандр Лукашэнка лічыць, што гэты поспех трэба пацвердзіць і ў гэтым годзе.

У ліку ўзнагароджаных — вялікая група ваенных, служба якіх заслужыла падзякі. «У выніку вашай дзейнасці Беларусь значна ўзмацніла свой абаронны патэнцыял, — падкрэсліў кіраўнік дзяржавы. — Вы робіце вельмі вялікую справу, ад якой залежыць мір, спакой і дабрабыт нашых грамадзян, усяго нашага грамадства, суверэнітэт і незалежнасць краіны».

Высокіх званняў удастоены дзеячы культуры.

«Павінен адзначыць, што цяпер гэта сфера ў Беларусі актыўна развіваецца. Рэалізаваны маштабныя праграмы музычнага і тэатральнага мастацтва. У культурнае жыццё краіны ўвайшлі буйныя праекты і міжнародныя фестывалі. Многія з вас выхавалі плеяду таленавітых акцёраў і выканаўцаў», — падкрэсліў Прэзідэнт.

Аляксандр Лукашэнка пажадаў усім новых дасягненняў і поспехаў на карысць Айчыны.

СІБІР ЗАЦІКАЎЛЕНА Ў БЕЛАРУСКІХ ТРАЛЕЙБУСАХ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Важны кірунак эканамічнага супрацоўніцтва паміж гарадамі-пабрацімамі — Новасібірск і Мінскам — закупка пасажырскага аўтатранспарту. Так, летась Новасібірск набыў 10 спецыяльна адаптаваных аўтобусаў МАЗ. На пасяджэнні Савета дзелавога супрацоўніцтва ішла гаворка пра тое, што мэрыя Новасібірска плануе сёлета накіраваць больш за 200 млн рублёў на куплю 15 тралейбусаў і трамваяў беларускай вытворчасці.

Сярод перспектывіных кірункаў на 2013 год губернатар Новасібірскай вобласці Васіль Юрчанка назваў машынабудаванне, мікраэлектроніку, аграпрамысловы комплекс. «Вялікая ўвага надаецца і ўзмацненню супрацоўніцтва паміж Нацыянальнай акадэміяй навук Беларусі і Сібірскім аддзяленнем Расійскай акадэміі навук у навукова-тэхнічнай і інвацыйнай сферах, — дадаў Анатоль

ДАВЕДКА «ЗВЯЗДЫ»

У 2012 годзе адбыўся афіцыйны візіт дэлегацыі Новасібірскай вобласці ў Рэспубліку Беларусь. У выніку заключана Пагадненне аб гандлёва-эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным супрацоўніцтве, падпісана праграма мерапрыемстваў па развіцці супрацоўніцтва паміж Рэспублікай Беларусь і Новасібірскай вобласцю на 2012-2015 гады. Акрамя таго, заключаны дагавор аб пабрацімстве Мінска і Новасібірска.

Нічкасаў. — У тым ліку, што тычыцца нанатэхналогій, медыцыны…»

Чарговае пасяджэнне Савета дзелавога супрацоўніцтва пройдзе ў 2014 годзе ў Мінску.

Надзея ДРЫЛА.

Мінск—Новасібірск—Мінск.

■ Акцэнтны тыдня з Вадзімам ГІНІНЫМ

УЗВАЖЫЎШЫ — ЗГАДАЕМ...

У нас. Даволі часта здаецца, што на адзін тыдзень прыпадае шмат палітычных падзей. Зразумела, што пасланне Прэзідэнта закланіла сабой многія менш значныя навіны, якія, тым не менш, будуць уплываць на палітычнае жыццё краіны.

20 красавіка ў канферэнц-зале гасцінічнага комплексу «Юбілейны», што ў Мінску, адбыўся XVI пазачарговы з'езд Ліберальна-дэмакратычнай партыі. Як і чакалася, 175 прысутных дэлегатаў вызначыліся са сваім кандыдатам на прэзідэнцкіх выбарах. Ім стаў неафіцыйны лідар партыі Сяргей Гайдукевіч.

Што гэта? Ці не фальстарт? Як вядома, прэзідэнцкія выбары павінны адбыцца ў Беларусі ў 2015 годзе, хутчэй за ўсё, у другой яго палове. А тут ліберал-дэмакраты так спяшаюцца, нават з'езд абвешчаны пазачарговым, амаль што надзвычайным.

З аднаго боку, ЛДПБ вядома сваёй эксцэнтрычнасцю як у заявах, так і ў дзеяннях. Тут адчуваецца яе блізкасць да партыі Жырыноўскага ў Расіі. З другога, Сяргей Гайдукевіч — вопытны палітычны баец. На яго рахунку дзве паўнаўдаснасныя прэзідэнцкія кампаніі (на мінулых выбарах ён зняў сваю кандыдатуру), праца ў парламенце. Ды і сама ЛДПБ выглядае даволі сур'ёзна на няглыбным партыйным ландшафце Беларусі. Як-нікак, гэта самая вялікая партыя краіны: яе кіраўніцтва займае пра колькасць у 45 866 чалавек.

Узважыўшы ўсе pro et contra, прыходзіцца прызнаць, што рашэнне, прынятае ліберал-дэмакратамі, правільнае. Фактычна яны вызначылі вялікую праграму палітычных дзеянняў сваёй партыі на два з лішка гады. Удзел у прэзідэнцкай гонцы — фінальны этап. А дагэтуль адбудуцца яшчэ выбары ў мясцовыя Саветы. Кожны кіраўнік абласной партыйнай арганізацыі атрымаў даручэнне накіраваць сваіх прадстаўнікоў ва ўсе тэрытарыяльныя, акружыныя і ўчастковыя выбарчыя камісіі. Запланавана, што ЛДПБ вылучыць больш за 6 тысяч кандыдатаў у дэпутаты.

Магчыма, гэта вельмі рэдкі выпадак, калі дзеянні беларускай палітычнай партыі можна прызнаць адпаведнымі сітуацыі. Пачакаем, што на гэта адкажуць астатнія.

Вакол нас. Ні адна вайна не з'яўляецца раптоўнай. Проста часам не жадаюць заўважаць яе набліжэнне. Але гэтае назіранне наўрад ці ты-

чыцца сірыйскага канфлікту.

Падобна на тое, што Злучаныя Штаты і некаторыя іх саюзнікі рыхтуюць адкрытае ўмяшанне ў грамадзянскую вайну ў Сірыі. Сапраўды, спачатку ізраільскія спецслужбы дапусцілі ўчытку пра выкарыстанне хімічнай зброі ўрадавымі войскамі супраць паўстанцаў. Імгненна навіну падхапілі ў Вашынгтоне і «не злязчы з тэмы» больш за тыдзень. Да абмеркавання падключыліся ў ЕС. Праўда, там робяцца больш асцярожныя заявы.

Усе гэта вглядае вельмі цікава. Самі варагуючы бакі і раней абвінавачвалі адзін аднаго ва ўжыванні хімічнай зброі. Міжнародная супольнасць рэагавала на гэта жорстка, аднак не так інтэнсіўна, як зараз. Няўжо нешта перамянілася? Так. І даволі істотна.

Вайна цягнецца ўжо два гады, а прыхільнікі Башара Асада ўсё не здаюцца. Не дапамагаюць ні знешняя фінансавая і тэхнічная дапамога паўстанцам, ні разгортванне ракетных комплексаў Patriot у Турцыі, ні паветраны ўдар Ізраіля па даследчым цэнтры «Джамрая», ні ізаляцыя афіцыйнага Дамаска з боку Захада і большасці арабскіх краін. Сірыйскі ўрад даказаў, што здольны весці працяглую вайну. І паступова яго ўзброеныя сілы сталі атрымліваць перамогі.

А тым часам у радах паўстанцаў нарастаюць спрэчкі і канфлікты. У заходняй СМІ прасочваюцца звесткі пра вялікі ўплыў ісламістаў. Ужо нікога не здзіўляе, што страшэнныя злачынствы здзяйсняюць не толькі (а можа, і не толькі) урадавыя войскі, колькі самі паўстанцы. Замежныя сілы, якія іх падтрымліваюць, пачынаюць нервавацца. Спонсары стаміліся, бо вайна патрабуе ўсё больш грошай. У Турцыі вайна ў суседняй Сірыі становіцца ўжо фактарам унутрыпалітычнага жыцця і падставай для крытыкі ўрада з боку апазіцыі.

Таму не дзіўна, што ў кагосьці ў Вашынгтоне наспела думка пра «канчатковае рашэнне» сірыйскага пытання. А выкарыстанне хімічнай зброі — вельмі прыдатная зачэпка.

У гэтым выпадку трэба параіць ястрабам прыслухацца да слоў Арыэля Коэна, аднаго з самых паважаных і даведчаных амерыканскіх экспертаў у сферы міжнароднай палітыкі. Літаральна на днях ён са шкадаваннем прызнаў: «Кіраўніцтва Злучаных Штатаў і Еўропы ў выпадку з Егіптам, Лівіяй, Іракам, Тунісам і Сірыяй здзяйсняе стратэгічную памылку. У асноўным — з-за дрэннага ведання рэ-

гіёна. Калі казаць адным словам — з-за невуцтва». Гэтае выказванне можна прызнаць цытатай тыдня.

3 гісторыі. Звычайна, калі хочучы чымсьці папракнуць бацькоў-заснавальнікаў БНР, то ўзгадваюць прывітальную тэлеграму, накіраваную на адрас германскага кайзера Вільгельма II. Адбылося гэта аkurat 25 красавіка, 95 гадоў таму.

На мой погляд, у кіраўнікоў БНР былі памылкі куды больш істотныя, чым тая тэлеграма. Але, як часта бывае ў гісторыі, дэклараваны і другасны крок раптоўна набыў вялікае значэнне і меў самыя нечаканыя наступствы.

Ідэя з адпраўкі тэлеграмы належала лідару «Мінскага беларускага прадстаўніцтва» Раману Скірмунту, вядомаму сваімі правымі, амаль кансерватыўнымі поглядамі. Менавіта Скірмунт разам са сваім папалчэнкам Паўлам Аляксеевым сустрэўся ў Мінску 21 лютага.

Спачатку да Скірмунта, як да буйнога памешчыка, сацыялісты з Рады БНР ставіліся вельмі насцярожана. Аднак паспешнасць з прыняццем III Устаўной граматы прывяла да ізаляцыі Рады з боку большасці палітычных партый краіны. У гэтых умовах выбіраць не прыходзілася, і 12 красавіка 10 членаў «Мінскага беларускага прадстаўніцтва» на чале са Скірмунтам былі кааптаваны ў склад Рады БНР. Тады ж і ўзнікла прапанова накіраваць кайзеру тэлеграму. Напярэдадні, 23 сакавіка, Германія пацвердзіла, што прызнае суверэнітэт Літвы. Была надзея, што тое самае адбудзецца і ў дачыненні да Беларусі.

Адпраўка тэлеграмы не прынесла Радзе ніякіх станоўчых вынікаў. Берлін не збіраўся прызнаваць БНР, бо лічыў Беларусь часткай Расіі. А вось негатыўных наступстваў было звыш меры! Германскі кайзер быў сімвалам імперыялізму, і тое, што падпісы пад тэлеграмай паставілі дзеячы БСГ (Серада, Варонка, Крачэўскі, Лёсік), выклікала абурэнне сярод сацыялістычнай грамадскасці. У адстаўку падалі народныя сакратары Т. Грыб і П. Бадунова, якія выйшлі са складу Грамады і пачалі фарміраваць новую партыю — беларускіх эсэраў. Пратэсты ішлі з усіх бакоў.

Фактычна тады, 25 красавіка, пачаўся развал Беларускай сацыялістычнай грамады — першай уласна беларускай палітычнай партыі.

Да ведама членаў Савета Рэспублікі нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь

3 мая 2013 года ў 15.00 у зале пасяджэнняў Савета Рэспублікі (вул. Чырвоная армейская, 9) адбудзецца чарговае па-

сяджэнне другой сесіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь пятага склікання.

ОАО «НАФТАН»

РЕАЛИЗУЕТ НА КОНКУРСНОЙ ОСНОВЕ (с повышением начальной цены) БЫВШЕЕ В УПОТРЕБЛЕНИИ НЕИСПОЛЬЗУЕМОЕ ИМУЩЕСТВО:

■ **А/м Зил-433362**, 1998 г., начальная цена — 21 150 000 белорусских рублей;

■ **А/м МАЗ 555106**, 1991 г.в., начальная цена — 45 000 000 белорусских рублей;

■ **Сенокосилка ФМ-1,3**, 2002 г., начальная цена — 776 000 белорусских рублей;

■ **А/м МАЗ 54323**, 1995 г.в., начальная цена — 48 000 000 белорусских рублей;

■ **Мотоблок Беларус**, 2002 г., начальная цена — 2 061 000 белорусских рублей;

■ **Трактор МТЗ-82**, 1995 г.в., начальная цена — 36 000 000 белорусских рублей;

■ **Кран стреловой самоходный КС-5479**, 2000 г.в., начальная цена — 300 000 000 белорусских рублей;

■ **А/м VW-Multivan**, 2000 г.в., начальная цена — 108 000 000 белорусских рублей;

Состояние удовлетворительное.

Предложения принимаются по адресу: **211440, г. Новополоцк-1, ОАО «Нафтан», заводоуправление, каб. 101 с пометкой «Реализация неликвидов, транспорт» до 23 мая 2013 года.**

Извещение на проведение конкурса размещено на сайте www.naftan.by.

Контактные телефоны: **8(0214) 55 78 85, 8(0214) 55 78 66, 8(044) 758 08 33, 8(044) 553 02 59.**

УНП 300042199

Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне начальніку ўпраўлення выдавецкай дзейнасці і кніжнага гандлю Паўлавай Алене Савельеўне ў сувязі з напаткаўшым яе вялікім горам — смерцю МАЦІ.

Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь выказвае глыбокае спачуванне кансультанту фінансаво-эканамічнага ўпраўлення Каліноўскай Галіне Вячаславаўне ў сувязі з напаткаўшым яе вялікім горам — смерцю БАЦЬКІ.

МІРАНОВІЧ ЗНОЎ ВЯДЗЕ ДА ПЕРАМОГІ!

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

— Безумоўна, хваляванне сёння прысутнічала. У грудзях трэнера заўжды ёкае: і на трэніроўках, і ў матчах са слабымі, моцнымі сапернікамі, — па-дыпламатычнаму адказвае на пытанне Спартак Пятровіч. — Мы заўжды ў стане напружання, калі пачуццё адказнасці нагадвае пра сябе.

Адказнасць сапраўды ў гэты дзень была ў руках армейцаў. Яны маглі распарадзіцца з ёй па-рознаму: вытрымаць ці саступіць на вачах родных балельшчыкаў. Прызнацца, пра гэта ніхто і не думаў, бо ў Нарвегіі беларусы перамаглі з перавагай у тры мячы, але спорт ёсць спорт...

«Рунар», між іншым, непрафесійны клуб. Як адзначыў нашаму карэспандэнту

Марынка Куртавіч, трэнер каманды з Сандэф'ёрда, нехта з яго хлопцаў працуе ў школе, на фабрыцы, праграмістам, а нехта яшчэ навучаецца ва ўніверсітэце. Безумоўна, не самы моцны сапернік, аднак уваходзіць у пяцёрку лепшых у сваёй краіне. Нарвежцы адразу прадэманстравалі характар. Яны таксама марылі пра фінал, імкнуліся да яго, дэманструючы зусім не аматарскі гандбол. У пэўны момант лік стаў на карысць гасцей. І калі б не пералом у другой палове, цяжка было б уявіць, хто стане фіналістам. Але дзякуй камандзе — у прыватнасці, Барысу Пухоўскаму і Сяргею Шылоўвічу. Іх 18 галоў сапраўды прадвызначылі вынік сустрэчы ў адказ.

— Мы не разлічвалі, што сапернік будзе ў такой добрай

форме. Іх самааддача здзівіла, — узгадвае падзеі гульты Пухоўскі, які адразу пасля завяршэння трапіў у палон паляўнічых па аўтографу. — У вядучых гульцоў «Рунара» адразу стала атрымлівацца. Ад гэтага ў нас яўна былі праблемы ў абароне. Крыўдна, што не атрымалася прадэманстравала лепшую гульню. Праўда, адной пяціхвілінкі, калі мы змянілі ход матча, нам хапіла, каб прайсці ў наступны раўнд. Мы ўсе задаволены.

Каб трапіць у фінал гэтага турніру, беларусы па чарзе перайгралі каманды з Эстоніі, Італіі, Сербіі і, зразумела, Нарвегіі. За кубак мінчане паспрабуюцца з люксембургскім «Эшам», галоўнай сенсацыяй Кубка выкліку. Спадзяёмся, зробіць гэта ўдала. Паспехаў, СКА!

Тарас ШЧЫРЫ.
Фота аўтара.

«Рунар» трымае абарону.

■ Погляд

ЧЭМПІЯНАТ 2014 ГОДА

як паказчык суверэнітэту Беларусі

У плане дзяржаўных задач пра суверэнітэт гавораць часцей за ўсё з пункту гледжання забеспячэння эканамічнай бяспекі.

Аднак, на мой погляд, усё ж нельга прыраўноўваць суверэнітэт да незалежнасці. Незалежнасць з'яўляецца неабходнай падставой для суверэнітэту, але апошні да яе ніколі не зводзіцца. Больш за тое, сучасныя ЗША і Вялікабрытанія ідуць шляхам павелічэння сваёй залежнасці ад навакольнага свету, але імкнуцца рабіць так, каб і свет залежаў ад іх дзяржаўнага ўздзеяння.

Вызначыць станоўчы змест суверэнітэту сёння не цяжка. Паколькі ўсе мы жывём у адзіным, «глобальным» свеце, то і суверэнітэт як вышэйшую форму суверэнітэту быцця народа можна вызначыць як здольнасць краіны рабіць нешта на суверэным узроўні. Калі краіна адважваецца прэтэндаваць на суверэны ўзровень у якой-небудзь галіне сваёй дзейнасці, гэта і становіцца праяўленнем яе суверэнітэту.

Менавіта зыходзячы з такога разумення пытання, можна меркаваць, што правядзенне ў Беларусі суверэнага чэмпіянату па хакеі ў 2014 годзе будзе вялікай перамогай для ўсёй краіны. Сутнасць справы тут не толькі ў развіцці турызму, паляпшэнні міжнароднага іміджу нашай краіны ці ў павелічэнні даходаў бюджэту сталіцы. Сутнасць у тым, што ўсе адпаведныя службы, уцягнутыя ў забеспячэнне правядзення турніру, павінны будучы адпрацаваць на суверэным узроўні, па самых вышэйшых стандартах.

Гэтая высокая планка, зразумела, падштурхне (і ўжо цяпер падштурхнула) развіццё ўсёй краіны. Падрыхтоўка да чэмпіянату — гэта, перш за ўсё, інвестыцыі ў інфраструктуру, прычым пераважна агульнага выкарыстання. Перш за ўсё гэта — аўтамабільныя дарогі і прыдарожны сэрвіс. А таксама цэлы шэраг

аб'ектаў у сталіцы: павелічэнне ў два разы магчымасцяў гасцінічнага сектара дзякуючы будаўніцтву новых гасцініц, будаўніцтва дзвюх буйных гульнявых пляцовак («Мінск-Арэна» і «Чыжоўка-Арэна»), пашырэнне сеткі рэстаранаў і кавярняў, парковачных пляцовак і гэтак далей. Уся гэта інфраструктура будзе працаваць праз шмат гадоў пасля правядзення суверэнага чэмпіянату і садзейнічаць эканамічнаму развіццю краіны.

Гледзячы на гэтыя пазітыўныя наступствы, адчуваю шкадаванне ў сувязі толькі з адной акалічнасцю: мерапрыемствы суверэнага чэмпіянату па хакеі ў 2014 годзе амаль не закрануць іншыя гарады Беларусі і паспрыяць развіццю толькі сталіцы. Але не падлягае сумневу тое, што паспяховае выкананне абавязкаў гаспадары чэмпіянату ў 2014 годзе адкрые для нашай краіны магчымасці для правядзення ў будучыні іншых форумуў суверэнага ўзроўню.

Не з'яўляецца вялікай тайнай і тое, што ў Беларусі і за яе межамі ёсць людзі, якія выступаюць супраць правядзення чэмпіянату па хакеі ў 2014 годзе ў Мінску. На іх думку, гэтая падзея была б, па сутнасці, падтрымкай дзейнай улады Беларусі.

Не ведаю, ці будзе чэмпіянат 2014 года выкарыстаны для ўзмацнення палітычных пазіцый дзейнай улады, але тое, што яго адмена зробіць бессэнсоўнымі намаганні дзясяткаў і соцень тысяч беларусаў, якія задзейнічаны ў падрыхтоўцы да турніру, дакладна. На шчасце, прыхільнікі адмены дзейнічаюць пераважна толькі ў інтэрнэце.

Разам з тым, усе, хто жадае выказаць свой погляд на гэтую справу і падтрымаць ідэю правядзення суверэнага чэмпіянату па хакеі ў 2014 годзе ў Мінску ў інтэрнэце, можа гэта зрабіць, падпісаўшы петыцыю, якая знаходзіцца тут: <http://www.thepetitionsite.com/1/vote-for-world-hockey-championship-2014-in-belarus/>

Юрый ЦАРЫК

■ Спорт-тайм

БЕЛАРУСКІЯ ХАКЕІСТЫ — ЛЕПШЫЯ Ў СЛАВАКІІ

Зборная Андрэя Скабелкі заваявала Кубак Славакіі, мінскае «Дынама» перамагае «Гомель», а Меліціна Станюта заваёўвае залатыя медалі на чарговым этапе Кубка свету па мастацкай гімнастыцы

1. **Вікторыя ў Славакіі** — гэта першае дасягненне Скабелкі на пасадзе галоўнага трэнера нацыянальнай зборнай. Будзем верыць, што не апошняе. Спачатку, у серыі булітаў, беларусы перайгралі гаспадароў — 3:2, а на наступны дзень падобным чынам перамаглі нарвежцаў з лікам 4:3. Адметна, што ў матчы з нашымі суйчыннікамі вароты нарвежскай каманды абараняў Ларс Хаўген, добра вядомы варатар мінскага «Дынама». Ужо ў пятніцу, 3 мая, Беларусь распачне сваю матч-праграму на чэмпіянаце свету па хакеі, які сёлета прымаюць Стагольм і Хельсінкі. На папярэднім этапе наша зборная сустрэнецца з камандамі Чэхіі, Славеніі, Швецыі, Канады, Нарвегіі, Даніі і Швейцарыі. У стартавым паядынку беларусам будучы супрацьстаяць чэхі,

бронзавы прызёр мінулага першынства свету па хакеі.

2. **Чарговыя медалі на этапе Кубка свету па мастацкай гімнастыцы ў італьянскім Пезара заваявала Меліціна Станюта.** Спачатку Меліціна перамагла ў шматбор'і, а пасля атрымала тры залатыя ўзнагароды ў асобных практыкаваннях з булавамі, мячом і стужкай.

3. **Перамогу ў парных спаборніцтвах атрымаў і наш вядомы тэніст Максім Мірны.** Сёлета ён выступае ў дуэце з румынам Харыя Тэаку, які летась у міксце перамог у «Аўстралія Оупэн-2012». Беларуска-румынскі тандэм ужо двойчы даходзіў да фіналаў тэнісных турніраў, аднак толькі зараз атрымаў першую перамогу. У фінале Адкрытага чэмпіянату Румыніі, які праходзіў у Бухарэсце, Мірны і Тэаку перайгралі чэха Лукаша Длоўхі і аўстрыйца

Олівера Мараха — 4:6, 6:4, (10:6). Цікава, што Харыя Тэаку другі раз запар становіцца пераможцам у гэтым турніры.

4. **У выхадныя адбыліся матчы 6-га тура першынства краіны па футболе.** «Нёман» падзліў балы з «Дняпром» (1:1), брэсцкае «Дынама» вырвала перамогу ў паядынку з жодзінскім «Тарпеда» (2:1), БАТЭ нанесла паражэнне «Мінску» (2:1), сталічныя дынамаўцы з мінімальным лікам перайгралі «Гомель» (1:0), а «Белшына» адабрала на родным стадыёне вікторыю ў «Нафтана» (1:0). Матч паміж «Шахцёрам» і «Славіяй» завяршыўся з лікам 2:0 на карысць гарнякоў. Першы радок дзеляць «Шахцёр» і БАТЭ, на апошнім месцы пакуль мазырская «Славія».

Тарас ШЧЫРЫ

■ Ну і ну!

ПА КАТА — НА СУСЕДСКІ БАЛКОН...

Кот пералез на балкон суседскай кватэры і ніяк не мог вярнуцца назад.

У гэты час у гаспадыні гасцявала знаёмая, якая не пабалаляла ні вышыні ў дзвязях паверхаў, ні досыць позняга часу (паведамленне аб здарэнні паступіла ў 00.40) і смела адправілася ратаваць неразумную жывёлу. Здарэнне адбылося ў 12-павярховым доме на адной з вуліц Заводскага раёна сталіцы. 21-гадовая дзяўчына вісела з вонкавага боку балкона дзвярэта паверха. Залезці назад самастойна яна не магла. Гісторыя скончылася шчасліва, бо ні кот, ні дзяўчына не пацярпелі. Выкарыстаўшы аўталесвіцу, супрацоўнікі МНС змаглі дапамагчы «адважнай» ратавальніцы хатняга гадаванца.

Ганна ГАРУСЦОВІЧ.

ІЗМЕНЕНИЕ В ПРОЕКТНУЮ ДЕКЛАРАЦИЮ, ОПУБЛИКОВАННУЮ В ГАЗЕТЕ «ЗВЯЗДА» № 158 (27273) от 17.08.2012

объект «Многоквартирные жилые дома по генплану №№ 4, 5 со встроенными помещениями общественного назначения и подземными гараж-стоянками по пр. Победителей в границах жилого района «Лебяжий»
Цена на гаражно-стояночные места — эквивалентно 22 000 долларов США в белорусских рублях по курсу НБ РБ.
Ознакомьтесь с объектом долевого строительства и ходом работ по его строительству можно в офисе ОАО «Белбуд» по ул. Восточная, 133, офис 1, по тел. 8 017 237 29 50, 237 29 54, 237 29 61, на сайте info@belbud.by.
Застройщик — ОАО «Белбуд».

УНН 100794022

На Першамай невялікі дождж...

Другі тыдзень запар на тэрыторыі Беларусі захаваецца няўстойлівае надвор'е, паведамляе рэдакцыя спецыяліст Рэспубліканскага гідрометцэнтара Мінпрыроды Вольга Фядотава.

На святы 1 Мая атмасферныя франты з боку паўднёвага захаду Еўропы прыносяць да нас кароткачасовыя дажджы ў паўднёвай і цэнтральнай раёнах. У асобных раёнах магчымыя навалніцы. На паўднёвым усходзе Беларусі пры навалніцах будзе моцны парывісты вецер да 15—20 м/с. Тэмпература паветра ўначы на сераду ад 4 да 10 градусаў, удзень — плюс 11—18 градусаў. У Мінску — 8—10 цяпла ўначы, удзень — плюс 12—14.

Сяргей КУРКАЧ.

**САДОВА
ПОВОЛЖЬЕ**

ЧУДО-ЛОПАТА — КОПАЕТ 2 СОТКИ В ЧАС! СПИНА НЕ БОЛИТ, РУКИ НЕ УСТАЮТ!

Устали от ежегодной перекопки дачного участка? От постоянных болей в спине? Решение найдено!

Культиватор Торнадо

Российские ученые разработали чудо-лопаты «Пахарь» и «Крот». За счет удобной конструкции лопаты и специальных рычагов рыхление почвы происходит даже от небольшого усилия рук. При этом работающий не поднимает и не поворачивает пласт земли. А это особенно важно для пожилых людей, страдающих от боли в пояснице.

Глубина рыхления почвы 23 см, ширина — около 40 см. При работе чудо-лопата не рассекает корни сорняков, что предотвращает их распространение. Земля после обработки рыхлителем такая мягкая, что не нужны грабли.

Производительность труда при использовании чудо-лопаты — 1-2 сотки в час, причем без труда ею могут работать даже женщины и дети. Таким образом, участок в 5-6 соток вскапывается всего за 5 часов.

Но главное, бывалые огородники отмечают: плодородность почвы после ее использования резко возрастает, а усталость и боли в спине навсегда уходят в прошлое.

Ручной культиватор «Торнадо» одновременно заменяет лопату, тяпку, вилы и другие инструменты, связанные с обработкой почвы. С его помощью вы сможете разрыхлить любой, даже заброшенный, участок, а также междурядья и пристольные участки деревьев, не повреждая их корни. Главное преимущество инструмента — работа с прямой спиной и меньшими усилиями на поясницу. Благодаря уникальной геометрии зубьев культиватора **Торнадо**, которые очень острые и прочные, вы так же легко избавитесь от сорняков, причем полностью с корнями. Вес культиватора всего 2 кг, глубина рыхления почвы до 20 см без оборота пласта.

Выставка состоится 4 мая 2013 с 9 до 15 часов. Место проведения: Мінск, Рэспубліканскі Дворец Культуры Ветеранов, ул. Янкі Купалы, 21.

АКЦИЯ: Всем купившим у нас в прошлом году любой инструмент **СКИДКА 10%**

Чудо-лопата
копает 2 сотки в час

АХОВА

ПАД ЗНАКАМ САВЫ

№ 2 (35)

СУМЕСНЫ ВЫПУСК «ЗВЯЗДЫ» І ДЭПАРТАМЕНТА АХОВЫ МУС РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

ШЛЬНЫ КАНТРОЛЬ ЛЯ ВАДЫ

На тэрыторыі Гомеля зараз дзейнічае 6 водазбораў, якія забяспечваюць насельніцтва абласнога цэнтра вадой з падземных крыніц. Іх ахоўвае спецыяльнае падраздзяленне міліцыі, заснаванае яшчэ ў канцы 1975 года. Камандзір асобнай роты міліцыі Гомельскага абласнога ўпраўлення Дэпартамента аховы маёр міліцыі Сяргей Крацянкаў расказвае, што ў тэрыторыі былі створаны асобны дывізіён міліцыі па ахове аб'ектаў Упраўлення вадаправодна-каналізацыйнай гаспадаркі ў Гомелі, які ўзяў пад ахову водазборы ў вёсцы Пакалобчы і пад'ёмнай станцыі вады з ракі Сож каля вёскі Клёнкі:

— Для гэтай мэты ў пачатковы перыяд супрацоўнікі міліцыі былі адкамандаваны з іншых аддзелаў і падраздзяленняў. Узначалі гэтую групу капітан міліцыі А. Кубасаў. Першым камандзірам дывізіёна стаў капітан унутранай службы С. Караткевіч. Служба арганізавалася метадам вартавых. Напачатку было вельмі шмат праблем, у першую чаргу з транспартам. Часта даводзілася ў зімовы час нават на лыжах ці па чыгуначных пуцях дабірацца да помпавых станцый. Складаныя часы для падраздзялення насталі і пасля

распаду Саюза. Роту хацелі нават расфарміраваць. Нолькі дзякуючы кіраўніцтву Дэпартамента аховы і дырэктару «Водаканала» А. Тыянку і ў тэрыторыі гэтая асобная рота міліцыі захавалася. На нас ляжыць адказнасць за ахову ўсёй той вады, якая трапляе ў дамы гамельчан. Сёння наша рота практычна на 90% укамплектавана маладымі супрацоўнікамі, 10% — гэта тыя, хто праслужыў каля 20 гадоў — своеасаблівы «касцяк» калектыву, які ніколі не падводзіў: Сяргей Цімашэнка, Аляксандр Сувалаў, Аляксандр Мамаеў,

Ігар Высоцкі, Віктар Ягошын і іншыя... Арганізаваная праца дазволіла забяспечыць паспяховае выкананне пастаўленых перад падраздзяленнем задач: ні на адным з аб'ектаў не здарылася крадзяжоў матэрыяльных каштоўнасцяў, ні на адзін ахоўны аб'ект не дапушчаны старонні.

Зразумела, у многім сёння ў службе дапамагае прагрэс. Цяпер усе аб'екты (а гэта не толькі водазборы, але і шматлікія артэзіянскія свідравіны і станцыі абезжалезвання) аснашчаны сістэмай ахоўнай сігналізацыі:

Бываюць і кур'ёзныя выпадкі. Летам у будынак аднаго з водазбораў праніклі васы, і таму сігналізацыя спрацавала. А было, што і зладзеі наведваліся — хацелі раздабыць меднага кабелю. Рэгулярна аглядаюцца і свідравіны, але пакуль не было такога, каб іх ускрывалі. На цэнтральны водазабор спрабавалі пранікнуць п'яныя, і іх затрымлівалі. Усе водазборы на сённяшні дзень аснашчаны сігналізацыяй, трывожнымі кнопкамі, што дазваляе аператыўна рэагаваць пры небяспецы. Часцей за ўсё людзі да нас звярта-

юцца па дапамогу — на ўсіх водазборах вісіць таблічка: тут вы тэрмінова можаце выклікаць міліцыю. Быў выпадак, калі побач з Каранёўскім водазаборам збівалі чалавека. Нам паведамілі і мы аператыўна адраагавалі. На адным з водазбораў ахоўнік здалёк пачуў, як у будынку свідравіны выбіваюць сцяну. Ён адразу ж націснуў на трывожную кнопку, пасля чаго пад'ехала група затрымання. Дарэчы, нас пастаянна трэніруюць — правяраюць, каб супрацоўнікі ў любы момант былі гатовыя да выканання сваіх абавязкаў. Таму штогадзінны агляд даручанай тэрыторыі — гэта звычайная справа для кожнага, хто служыць у нашай роце. Людзі з адказнасцю падыходзяць да выканання задач. Выпадковыя ў нас не затрымліваюцца. Сёння ў нас згуртаваны калектыв. Сярод маладых супрацоўнікаў мне б хацелася асабліва вылучыць Рамана Залатарова, Віктара Трушкіна, Артура Асіпенку. Нараўне з мужчынамі выдатна растуць службю і прадстаўніцы прыгожага полу, напрыклад, Таццяна Леглік, Вольга Прышчэп, яшчэ дзве дзяўчыны вучацца. Мы ўдзячныя і тым, хто доўга працаваў у нашай роце і цяпер ужо на заслужаным адпачынку: Міхаілу Драку, Леаніду Кароткаму, Мікалаю Нерусу, Зінаідзе Грышчанцы, Пятру Сарасенку...

Падводзячы вынікі размовы, варта зазначыць, што на працягу ўсяго існавання гэтай унікальнай падраздзяленне з'яўляецца свайго роду «кузня кадрў». Сёння складана знайсці на Гомельшчыне такі аддзел міліцыі, дзе б на самых розных пасадах сумленна не працавалі былыя міліцыянеры Гомельскай асобнай роты. Значыць, у роце — добрая прафесійная школа.

ЯК РАТАВАЛІ КРАКАДЗІЛАЎ І ЛЬВОЎ. І НЕ ТОЛЬКІ

— Гэтай зімой давялося дапамагаць вельмі незвычайным цыркавым артыстам: кракадзілам і львам, — расказвае камандзір спецыяльнай роты міліцыі Гомельскага абласнога ўпраўлення дэпартамента аховы капітан міліцыі Дзмітрый Драпеца. — Транспарт, на якім рухаліся ў Гомельскі цырк звяры, ва Украіне зламаўся. Шмат часу пайшло на ремонт, а на вуліцы быў такі холад, што жывёлы маглі змерзнуць. Цырку тэрмінова спатрэбілася дапамога і суправаджэнне. На працягу дзвюх гадзін мы ўсё арганізавалі. Алігатары з ільвамі хутка апынуліся на «цёплай кватэры» ў Гомелі.

Вядома, не кожны дзень супрацоўнікам падраздзялення даводзіцца займацца аховай такога незвычайнага грузу. Часцей за ўсё яны працуюць разам з мытнымі органамі.

— У нашы абавязкі ўваходзіць як суправаджэнне тавараў і транспартных сродкаў, змешчаных пад мытным кантролем, так і ахова і суправаджэнне ў парадку, вызначаным міжнароднымі дамовамі і заканадаўствам Рэспублікі Беларусь. Працуем як на тэрыторыі Гомельскай вобласці, так і за яе межамі. Суправаджаем тавары і транспарт, які ідуць транзітам праз Рэспубліку Беларусь. Нарад на сваім транспартным сродку за пэўную плату ад пункта А да пункта Б будзе суправаджаць груз заказчыка. Праца наша запатрабаваная. Аб'ём заявак расце пастаянна. Мы практыкуем розныя формы дагавораў — пагадзінныя, ад адлегласці, іншыя... Кіроўцы-перавозчыкі заўсёды кажуць, што ім куды спакойней, калі побач нашы супрацоўнікі. У Беларусі зараз спакойная абстаноўка. А раней бывалі розныя выпадкі.

Супрацоўнікі падраздзялення таксама аказваюць паслугі па ахове фізічных асоб, хаця здараецца гэта вельмі рэдка. Але ж бывае. Напрыклад, нядаўна адзін грамадзянін звяртаўся да нас, каб перавезці наяўныя грошы з аднаго банка ў другі. Пры суправаджэнні вельмі важнай з'яўляецца дэталёвая распрацоўка маршруту. Менавіта гэта дазваляе выключыць магчымыя ўскладненні ў дарозе. Так, напрыклад, пры аўтаперавозках неабходна ўлічыць размяшчэнне бяспечных месцаў адпачынку, заправачных станцый, населеных пунктаў, станцый тэхаслугаўвання. Паслуга грузавозкі каштоўных грузаў — дастаткова складаная задача, якая патрабуе работы кампетэнтных спецыялістаў, што і працуюць у Гомельскім падраздзяленні суправаджэння грузаў.

Дарэчы, усе супрацоўнікі добрасумленна ставяцца да выканання сваіх службовых абавязкаў. У іх ёсць пастаянная ініцыятыва і імкненне да ўдасканалвання. У нашай роце ёсць супрацоўнікі, якія прапрацавалі больш за дваццаць гадоў. Гэта кіроўцы Вячаслаў Мігуцкі, Ігар Грыцук... І сваю працу яны цэняць, не прамяняюць ні на якую іншую.

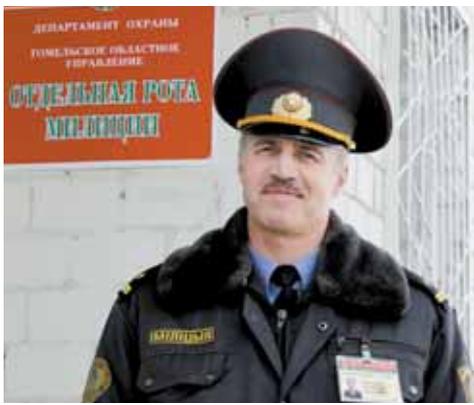

Груз суправаджаюць байцы спецыяльнай роты міліцыі Гомельскага абласнога ўпраўлення дэпартамента аховы.

ПАПАЎСЯ Ў ДРУГОЙ ХАЦЕ

Трывожны сігнал з жылога дома ў Карме на пульт цэнтралізаванага назірання Кармянскага аддзялення Дэпартамента аховы МУС паступіў ноччу. На месцы здарэння нарад міліцыі ў складзе Аляксандра Лосева і Сяргея Мезінцава выявіў, што з тыльняга боку будынка выламаная аконная рама. Службовы сабака Марго пайшоў па следзе зламчыка і праз прысядзібныя участкі вывеў да хаты па гэтай жа вуліцы, у якой было разбіта вакно. Міліцыянеры заўважылі ўнутры падазроны рух і заблакавалі будынак па перыметры. Злодзеі выскачыў з хаты і паспрабаваў уцячы, аднак быў затрыманы супрацоўнікамі аддзялення аховы.

Матэрыялы падрыхтавала Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Камандзір асобнай роты міліцыі Гомельскага абласнога ўпраўлення Дэпартамента аховы МУС Рэспублікі Беларусь маёр міліцыі Сяргей КРАЦЯНКОЎ.

Начальнік участка вадаправодных помпавых станцый Юрый ЯБЛОНСКІ і прапаршчык асобнай роты міліцыі Іван ПАЎЛЮЧКОЎ на цэнтральным водазборы Гомеля.

СІГНАЛІЗАЦЫЮ НЕ ЗАЎВАЖЫЎ

У Мазыры супрацоўнікі Дэпартамента аховы затрымалі чарговага кватэрнага злодзея. 38-гадовы жыхар Светлагорска прыехаў сюды менавіта для здзяйснення крадзяжоў. Для гэтага назапасіў спецыяльныя «прылады», каб адмыкаць дзверы. А досвед адпаведны ўжо меў.

Перыядычна айчынае правосуддзе прызнавала грамадзяніна вінаватым у крадзяжах і адпраўляла ў месцы не вельмі аддаленыя. Так, у маі 2010 года судом Жлобінскага раёна за замах і крадзеж грамадзянін быў асуджаны на 2 гады і 3 месяцы пазбаўлення волі, якія адбыў ад «званка да званка». Калі летась у верасні вызваліўся, зноў пайшоў па крымінальным шляху.

У пачатку сакавіка ў адной з мазырскіх кватэр спрацавала ахоўная сігналізацыя. Група затрымання ў складзе міліцыянера-кіроўцы Дзяніса Кошмана і камандзіра аддзялення Сяргея Стасянка прыбыла імгненна. Падчас агляду кватэры міліцыянеры выявілі зламаны замок і адчыненыя дзверы. Для аказання дапамогі і перакрыцця магчымых шляхоў адыходу правапарушальніка прыбылі яшчэ два нарады ў складзе Ігара Маліноўска-

га, Аляксандра Балбуцкага, Дзмітрыя Палтарана і Аляксандра Царэнкі. Злодзеі ўжо пакаваў выкрадзеныя рэчы, калі апынуўся пад дулам аўтамата. Зламчык быў расчараваны, што не заўважыў: кватэра знаходзіцца на сігналізацыі.

Як расказаў старшы следчы Мазырскага раённага аддзела Следчага камітэта Уладзімір Кананучанка, пасля затрымання рэцэдывіста там, дзе ён жыў, канфіскавана частка выкрадзенай маёмасці, якая цяпер вернута ўладальнікам. Значыцца ў яго крымінальнай справе цікавілі толькі грошы і залатыя вырабы — рэчы, якія можна было лёгка збыць.

Высветлілася, што затрыманы яшчэ і наркаман са стажам. І нават стаяў на ўліку ў наркадыспансерах. Узломваў кватэры выключна з драўлянымі ўваходнымі дзвярамі. Для гэтага выкарыстоўваў зробленыя самастойна прыстасаванні з арматуры. Грамадзянін ніколі не выкрадаў дарагую бытавую ці камп'ютарную тэхніку — баяўся прыцягнуць увагу памерамі, ды і збыць іх было б больш складана. Сёння яму інкрымінуецца сем падобных крадзяжоў. Усе гэтыя злочынныя эпизоды аб'яднаны ў адну вытворчасць. А сам кватэрны ўзломшчык чарговы раз трапіў пад варту.

ЦІ БЫЎ ПЯРСЦЁНАК?

У Мазыры два сябры, пасля таго, як добра пагулялі на вяселлі, вырашылі наведаць свайго знаёмага. Накіраваліся, нягледзячы, што на вуліцы была ноч. Грамадзяне былі нападлітку, і адзін з іх успомніў, што паўгода таму ў яго знік пярсцёнак. І быў упэўнены, што каштоўную рэч выкраў той самы знаёмы, да якога яны ішлі. Сябры вырашылі забраць пярсцёнак сілай. Зайшлі ў дом, і без тлумачэння пачалі збіваць гаспадару. Потым накінулі пятлю з дроту на шыю і прыставілі да горла нож. Мужчына спрабаваў пераканаць, што не браў і не ведае, дзе ўпрыгожанне, але ж хутка зразумеў, што гутаркамі не выратавацца. З апошніх сіл адпіхнуў п'яных «сяброў», скінуў пятлю з шыі і пабег да брата, які жыў побач. Той аператыўна выклікаў міліцыю. На месца здарэння быў накіраваны нарад групы затрымання ў складзе Аляксандра Загорскага і Генадзія Судзібора.

Міліцыянеры, калі пад'язджалі да месца здзяйснення разбою, заўважылі двух мужчын, якія ўцякалі. Для аказання дапамогі быў накіраваны другі нарад у складзе Віктара Кондзіка і Дзяніса Дыдыкі. Пасля затрымання падазронных міліцыянеры накіраваліся да пацярпелага мужчыны, які адразу апазнаў зламчыка. Свой пярсцёнак — быў ён ці не быў на самой справе — ім цяпер давадзецца шукаць у іншым месцы.

ЧЫРВОНКА

ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

30 КРАСАВІКА
2013 г.

АЎТОРАК

№ 10 (15719)

Выдаецца
з 21 красавіка 1921 года

Імёны

Герман:

«У ВАЧАХ НЯМА АГНЮ?
НІЯКІ ПІЯР НЕ ДАПАМОЖА»

Германа па праве можна аднесці да ліку яркіх і паспяховых прадстаўнікоў беларускага шоу-бізнесу. Адных ён вітае кожны дзень у праграме «Наша раніца», якую вядзе на тэлеканале АНТ, іншых радуе сваёй музычнай творчасцю не толькі як спявак, але і як кампазітар. У апошнім амплуа яго ведаюць і на беларускай сцэне, і за мяжой. Яскравае пацвярджэнне меркавання, што таленавіты чалавек — таленавіты калі не ва ўсім, то ў многім.

— Як вам працуецца ў фармаце «сам сабе рэжысёр»?

— Зараз я знаходжуся ў стане, калі адчуваю прыліў сіл. Я стаў самастойнай музычнай адзінкай: магу сам рабіць і музыку, і тэксты, і аранжыроўкі, што дае магчымасць прыносіць у творчасць больш свайго.

(Заканчэнне на 8-й стар. «ЧЗ».)

Таму ў мяне вялікія планы па стварэнні новага актуальнага музычнага матэрыялу і жаданне працаваць самастойна.

— Нагадайце пра ваш праект «Бомба»...

— З удзельнікамі гурта мы ў свой час вельмі плённа папрацавалі. Праект праіснаваў два гады. Для мяне той час быў добрым вопытам працы пасля заканчэння Інстытута культуры, дзе я вучыўся на прадзюсара. Яны ўсе выдатныя артысты, якія і спяваюць, і танчуюць. Але аднойчы мы зразумелі: у нас розныя густы. Хлопцы і дзяўчаты жадалі сольнага існавання, таму вырашылі, што яны будуць займацца сваёй творчасцю самастойна. Мы з імі захавалі сяброўскія адносіны, але ў музыцы — кожны сам па сабе.

— У Беларусі сёння цяжка быць прадзюсарам?

— Зараз я не працую як прадзюсар, таму што займаюся асабістым праектам. А наогул праца прадзюсара вельмі складаная, асабліва ўлічваючы спецыфіку нашага шоу-бізнесу, дзе не працуюць механізмы і сусветныя тэндэнцыі. У нас, скажам так, адасоблены шоу-бізнес. У яго рамках прадзюсараў, якія дапамагаюць маладым талентам прабіцца, адзінкі. Да такіх належаць Уладзімір Кубышкін, Максім Алейнікаў. Праца іх — тытанічная. І калі нехта сам пачынае ёю займацца, то добра гэта ўсведамляе.

Прыёмная кампанія 2013

ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЕ
ТЭСЦІРАВАННЕ СТАРТУЕ...
З РЕГІСТРАЦЫІ

Рэгістрацыя патэнцыяльных удзельнікаў цэнтралізаванага тэсціравання распачнецца ў краіне 2 мая. Як раскажаў нашаму карэспандэнту дырэктар Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў Мікалай ФЯСЬКОЎ, у сувязі з рашэннем урада аб пераносе ў маі рабочых дзён рэгістрацыя абітурыентаў для ўдзелу ў ЦТ не будзе весціся з 9 па 12 мая ўключна. Але па суботах (18, 25 мая і 1 чэрвеня) пункты рэгістрацыі будуць працаваць. 18 мая — з 9.00 да 19.00, а 25 мая і 1 чэрвеня — з 9.00 да 18.00.

— 1 чэрвеня — апошні дзень рэгістрацыі, — нагадаў Мікалай Фяскоў. — А 2 ці 3 чэрвеня ні ў каго з тых, хто па нейкай прычыне спазніўся, дакументы прымацца ўжо не будуць. За месяц, які адводзіцца на рэгістрацыю на ЦТ, можна знайсці час, каб дайсці да бліжэйшага пункта. Калі забыўся — крыўдуй толькі на сябе і чакай наступнай прыёмнай кампаніі...

Для афармлення пропуску на цэнтралізаванае тэсціраванне абітурыент можа звярнуцца ў любы пункт рэгістрацыі, прычым у любым горадзе (пункты рэгістрацыі можна знайсці на сайце www.rikc.by). Усе пункты падключаны да аўтаматызаванай сістэмы «Агульнарэспубліканскі банк звестак удзельнікаў ЦТ». Сістэма працуе па прынцыпе «аднаго ака»: сама шукае свабодныя пасадачныя месцы і падказвае рэгістратару, у якіх наву-

чальных установах можна здаць тыя ці іншыя прадметы. Дазваляе падабраць абітурыенту найбольш зручнае для экзамену месца, нават калі той пажадае здаваць цэнтралізаванае тэсціраванне ў іншым горадзе. Абітурыент можа завітаць у пункт рэгістрацыі ў Мінску і аформіць сабе пропуск для праходжання ЦТ у Гомелі або Гродне, ці, наадварот, звярнуцца, напрыклад, у Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт і зарэгістравацца там для здачы аднаго тэста ў Мінску, другога — у Гомелі, а трэцяга — у Брэсце.

На рэгістрацыю абітурыент павінен прыйсці з пашпартам або іншым дакументам, які засведчыць яго асобу. Такім дакументам з'яўляецца від на жыхарства, пасведчанне бежанца ці афіцыйная даведка, якая выдаецца

органамі ўнутраных спраў у выпадку страты ці крадзяжу дакумента, які сведчыць асобу. Ніякія іншыя дакументы, у тым ліку вадзіцельскае пасведчанне, для рэгістрацыі не падыходзяць. Не будуць прымацца і тлумачэнні накшталт «здаў пашпарт у пасольства для адкрыцця візы». Пра наяўнасць дакументаў трэба было паклапаціцца загадзя...

Пры рэгістрацыі абітурыент падае заяву асабіста. Ні бацькі, ні сваякі за яго зрабіць гэта не могуць.

— Выбар мовы, на якой абітурыент жадае здаваць будучыя тэсты, ажыццяўляецца менавіта на этапе падачы заявы і рэгістрацыі на ЦТ. Заява запаўняецца ўдзельнікам ЦТ на адной з дзвюх дзяржаўных моў: беларускай ці рускай на выбар. Трэба мець на ўвазе, што пазней на цэнтралізаваным тэсціраванні вобласць рэгістрацыі бланка адказаў будзе запаўняцца абітурыентам на той жа мове, на якой была пададзена заява пры рэгістрацыі. І сертыфікат удзельніка ЦТ будзе запаўняцца таксама на той мове, на якой падавалася заява, — папярэдзіў Мікалай Фяскоў.

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

З «базай» у галаве

«ЗАПРАГРАМАВАЦЬ»
ПОСПЕХ

Пра беларускіх праграмістаў, а дакладней, пра іх заробкі, сёння ходзяць літаральна легенды, таму тысячы хлопцаў і дзяўчат, якія толькі заканчваюць школу, спадзяюцца аказацца сярод «абраных». Каб зразумець, што чакае будучага студэнта падчас навучання і чаму грошы «спакушаюць» не ўсіх, карэспандэнт «Чырвонкі» пагутарыў са студэнтам трэцяга курса факультэта камп'ютарных сістэм і сетак Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта інфарматыкі і радыёэлектронікі Віталем Карніенкам. Ён з'яўляецца стыпендыятам Прэзідэнцкага фонду па падтрымцы таленавітай моладзі, выдатна вучыцца, удзельнічае ў алімпіадах па матэматыцы і праграмаванні і выказвае цікаўнасць да навукі. Яшчэ Віталь з'яўляецца капітанам зборнай універсітэта па вышэйшай матэматыцы. Якім быў яго асабісты «алгарытм» на шляху да ўсяго гэтага?

НЕ «ЗГУБІЦЦА» Ў СТАЛІЦЫ

— Класе ў чацвёртым бацькі паказалі мне, як праграмаваць на «Паскалі». Узгадалі, што самі калісьці ўмелі гэта рабіць. Бацькі, дарэчы, не праграмісты. Мама — бухгалтар, а тата — інжынер. Тым не менш яны пазнаёмілі мяне з прасцейшай праграмай, якая перамнажала два лікі. Мне тады гэта падалося суперзахапляльным і, мабыць, падтрымала далейшую цікавасць да праграмавання.

Усе школьныя гады я ўдзельнічаў у алімпіадах па матэматыцы. Многія дзякуючы перамогам на прадметных алімпіадах без экзаменаў залічваюцца ва ўніверсітэты, але ў мяне ў 11 класе не атрымалася заняць адно з першых месцаў, таму давалося разам з усімі здаваць цэнтралізаванае тэсціраванне па матэматыцы, фізіцы і рускай мове. Я меў у суме 369 балаў, а праходны бал на мой факультэт складаў 324. Калі здаў тэсты, то зразумеў, што так нашмат лягчэй стаць студэнтам: заданні ЦТ значна прасцейшыя за алімпіядныя. Калі я вырашаў, што далей рабіць — заставацца вучыцца ў родным Гродне ці паехаць у Мінск, — некаторыя настаўнікі і выкладчыкі казалі мне, што ў сталічнай ВНУ вялікая канкурэнцыя, лёгка «згубіцца», і складана будзе заявіць пра сябе. Але гэтыя перасцярогі аказаліся крыху надуманымі.

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

ЦЭНТРАЛІЗАВАНАЕ ТЭСЦІРАВАННЕ СТАРТУЕ... З РЭГІСТРАЦЫІ

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ»)

Пры рэгістрацыі абітурыента па-просяць таксама прад'явіць квітанцыю аб унясенні платы за прыём і афармленне дакументаў для ўдзелу ў ЦТ (яе памер не змяняюцца і складае па-ранейшаму 10 тысяч рублёў) або дакумент аб праве на вызваленне ад унясення грошай (калі такое права існуе). Гэта можа быць пасведчанне інваліда, выпіска з медыцынскіх дакументаў, даведка аб месцы жыхарства і складзе сям'і, дакументы, якія пацвярджаюць наяўнасць статусу ў дзяцей-сірот, дзяцей, якія засталіся без бацькоўскай апекі, пасведчанне аб праве на льготы асоб з сям'яў вайскоўцаў, работнікаў органаў МУС і г.д., якія загінулі ці сталі інвалідамі пры выкананні воінскіх і службовых абавязкаў.

унясенні платы за афармленне дакументаў і арыгінал дакумента, які сведчыць асобу, яны пакажуць ужо пры атрыманні пропуску. Галоўнае, каб дакументы прыйшлі па пошце не пазней за 1 чэрвеня — гэта значыць, не пазней за апошні дзень рэгістрацыі. Можна скарыстацца таксама і дапамогай сваякоў, якія пражываюць у Беларусі: тыя запоўняць заяву, аплацяць рэгістрацыйны ўзнос і пададуць у пункт рэгістрацыі ксеракопію дакумента, які сведчыць асобу будучага абітурыента.

Мікалай Фяськоў з задавальненнем адзначыў, што дзякуючы аўтаматызаванай сістэме рэгістрацыі на цэнтралізаванае тэсціраванне такое паняцце, як чэргі ў пункт рэгістрацыі, практычна знікла ў апошнія гады. Справа ў тым, што на ўнясенне

БУДЗЬ У КУРСЕ!

Выбар мовы, на якой абітурыент жадае здаваць будучыя тэсты, ажыццяўляецца менавіта на этапе падачы заявы і рэгістрацыі на ЦТ. І сертыфікат удзельніка ЦТ будзе запаўняцца таксама на той мове, на якой падавалася заява пры рэгістрацыі.

вільную колькасць сімвалаў у нумары пашпарта ці прапусціць нейкую графу. І нават калі абітурыент па дарозе згубіць свае пропускі, ён можа завітаць у любы пункт рэгістрацыі са сваім пашпартам, прычым у любым горадзе, каб атрымаць іх дублікат.

Як ужо паведамлялася раней, ніякіх прынцыповых карэкціровак у правілы прыёму ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы сёлета было вырашана не ўносіць. Засталіся і льготы для пэўных катэгорый абітурыентаў, і асобны конкурс для навучэнцаў гарадскіх і сельскіх устаноў адукацыі. Аднак быў павышаны ніжні парог тэставага бала для прэтэндэнтаў на вышэйшую адукацыю.

Для таго, каб мець магчымасць падаць дакументы ў ВНУ, абітурыенты павінны будучы набраць не менш як 10 балаў па рускай і беларускай мове, 15 балаў — па матэматыцы, фізіцы, хіміі і біялогіі і 20 балаў — па гісторыі Беларусі, сусветнай гісторыі найноўшага часу, грамадзнаўстве, геаграфіі і замежных мовах.

Станоўчыя значэнні тэставых балаў вызначаліся пасля аналізу вынікаў цэнтралізаванага тэсціравання за два апошнія гады. Аналізаваўся працэнт выканання заданняў у тэстах і ўзровень складанасці заданняў, згодна са спецыфікацыямі па розных вучэбных прадметах, у адпаведнасці з якімі складаліся тэставыя заданні, а таксама праводзіўся аналіз вынікаў конкурснага адбору на ўстановы вышэйшай адукацыі ў 2011-м і 2012-м гадах. Паводле прагнозаў галоўнага адукацыйнага ведамства, каля 30% абітурыентаў могуць не дасягнуць устаноўленага парогу. Затое яны змогуць працягнуць навучанне ў прафесійна-тэхнічных і сярэдніх спецыяльных навучальных установах.

Як сведчыць міжнародная практыка, праграму вышэйшай школы здольныя засвойваць толькі прыкладна на 40% выпускнікоў школ. Між іншым, на ўваходзе ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы ўдзельнікам цэнтралізаванага тэсціравання дастаткова будзе набраць усяго 1 бал, што, безумоўна, можна лічыць вельмі ўмоўнай перашкодай.

Летась устаноўлены на цэнтралізаваным тэсціраванні парог у 7 тэставых балаў не змаглі пераадолець больш як 18 тысяч абітурыентаў ВНУ.

Надзея НИКАЛАЕВА.

БУДЗЬ У КУРСЕ!

Да 1 чэрвеня ў абітурыентаў, якія прайшлі рэгістрацыю, яшчэ ёсць магчымасць змяніць кола экзаменацыйных дысцыплін: для гэтага ім трэба звярнуцца ў пункт рэгістрацыі з пропускам па тым прадмеце, які трэба замяніць, і квітанцыяй аб аплаце і аформіць пропуск для ўдзелу ў ЦТ па іншай дысцыпліне. У выпадку страты пропуску на ЦТ абітурыенту таксама трэба звяртацца ў пункт рэгістрацыі, каб атрымаць яго дублікат.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Плата павінна пералічвацца на рахунак той навучальнай установы, на базе якой абітурыент будзе праходзіць тэсціраванне. Унесці плату можна ў любым з філіялаў Беларусбанка. Там жа можна атрымаць і інфармацыю аб банкаўскіх рэквізітах навучальнай установы, вызначаных пунктамі правядзення цэнтралізаванага тэсціравання ў 2013 годзе.

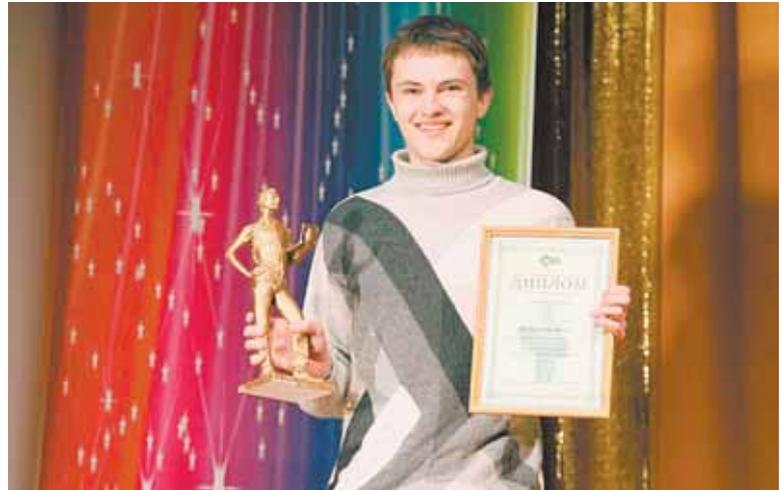
Для замежных грамадзян у парадку рэгістрацыі на цэнтралізаванае тэсціраванне зроблена адно важнае выключэнне: замежныя грамадзяне і грамадзяне Рэспублікі Беларусь, якія пастаянна пражываюць за мяжой, маюць права зарэгістравацца не асабіста, а па пошце. Для гэтага ім трэба будзе накіраваць у пункт рэгістрацыі ксеракопію дакумента, які сведчыць іх асобу, і заяву, запоўненую па пэўнай форме (яе ўзор можна знайсці на сайце Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў www.rics.by.) А квітанцыю аб

ў сістэму ўсёй інфармацыі аб абітурыенце і афармленне пропуску ідзе, як правіла, не больш за 5 хвілін. Да таго ж, паколькі аператар запаўняе бланкі ў электронным варыянце, гэта выключае памылкі пры запаўненні бланка самім абітурыентам. Прычым праграма тут жа сігналізуе пра дапушчаную памылку, калі, напрыклад, аператар выпадкова набярэ няпра-

«ЗАПРАГРАМАВАЦЬ» ПОСПЕХ?

ВЫБРАЦЬ ПРАЎІЛЬНЫ КІРУНАК

— Многія ідуць працаваць яшчэ падчас вучобы — каб атрымаць вопыт, які ў будучыні дазволіць стаць больш высокааплачым спецыялістам. Але я вырашыў, што цяпер мне перш за ўсё патрэбны веды, якія я магу атрымаць менавіта ва ўніверсітэце. Дарэчы, зараз найбольш запатрабаваны вэб-тэхналогіі і распрацоўка мабільных прылажэнняў. Займацца апошнім я не спрабаваў, а вось з вэб-тэхналогіямі крыху знаёмы. Толькі, сказаць па праўдзе, гэты кірунак праграмавання мяне не асабліва прываблівае. Цікавей займацца алгарытма-

мі. Адзін са спосабаў іх выкарыстання, які можна патлумачыць «чалавечай» мовай, гэта сэрвіс распрацоўкі маршрутаў руху на вуліцах. Каб прадаставіць карыстальніку найбольш рацыянальны маршрут з пункту А ў пункт Б, патрэбна ўлічыць шмат фактараў: і транспартную загружанасць вуліц, і дазволенае хуткасць руху, і патрэбы канкрэтнага карыстальніка (аднаму важна патраціць як мага менш часу, а для другога вырашальнае значэнне мае кошт праезду і г.д.) Праграміст павінен зрабіць так, каб сістэма прапанавала найлепшы варыянт шляху плюс яшчэ некалькі альтэрнатыўных.

Ёсць яшчэ адзін кірунак, які мяне цікавіць. Гэта біяінфарматыка. Спадчыны матэрыял арганізма, яго геном — гэта, у рэшце рэшт, таксама інфармацыя. Але цяпер стала магчымым перанесці яе з прабіркы ў камп'ютар і даследаваць там. У свеце біяінфарматыка выкарыстоўваецца вельмі шырока: напрыклад, для выяўлення роднасных сувязяў паміж арганізмамі, у распрацоўцы лекаў... Тэхналогіі нашмат скарачаюць працэс даследаванняў. Каб зразумець, якое рэчыва найлепш уздзейнічае, напрыклад, на шкодную бактэрыю, можна адабраць тысячы рэчываў і для кожнага з варыянтаў правесці безліч клінічных выпрабаванняў, а можна з дапамогай камп'ютарных тэхналогій значна скараціць радыус пошуку.

ЗНАЙСЦІ СПРАВУ ПА ДУШЫ

— Абітурыентам, якія хочуць стаць студэнтамі-праграмістамі, наслухаўшыся пра прэстыжнасць і перспектывы асцы прафесіі, я параіў бы больш сур'ёзна ставіцца да свайго выбару. Некаторыя ідуць вучыцца нават нягледзячы на тое, што цікавасць да гэтага занятку адсутнічае зусім. Потым ім вельмі цяжка, а некаторым нават даводзіцца кідаць вучобу. Я ведаю такія прыклады. Любая справа, якой збіраеся сябе прысвяціць, павінна перш за ўсё быць па душы, — упэўнены Віталей.

— У праграмаванні ёсць пэўныя базавыя рэчы, якія павінен ведаць і разумець кожны. Напрыклад, на першым курсе мы вывучалі тры мовы праграмавання плюс базавыя рэчы па алгарытмізацыі, аб'ектна-арыентаваным праграмаванні і шмат чаго іншага. На галова студэнтаў звалілася шмат інфармацыі. Думаю, што людзям, якія да паступлення не мелі хоць нейкага ўяўлення пра ўсё, што нам далі тады выкладчыкі, прыйшлося цяжкавата.

АДЧУЦЬ АЛІМПІЯДНЫ АДРЭНАЛІН

— Я ўдзельнічаю ў алімпіядах па матэматыцы, праграмаванні, а таксама наведваю клуб дэбатаў на англійскай мове. Капітан зборнай універсітэта па вышэйшай матэматыцы — гэта арганізацыйная праца.

Не ведаю, ці можна параўноўваць прадметныя алімпіяды са спартыўнымі па накале эмоцый, але алімпіяды па матэматыцы і праграмаванні ў гэтым сэнсе дакладна розныя. У першым выпадку табе даецца ліст з заданнямі, якія ты спакойна рашаеш на працягу пяці гадзін. Ніка неглыба зразумець, справіліся ўжо канкурэнты з рашэннем альбо безнадзейна адстаць. Аднойчы недалёка ад мяне сядзеў хлопец, які меў найўпэўнены і сумны выгляд. Я быў адным з лідараў, амаль не сумняваюся ў добрым выніку і нават пашкадаваў гэтага бедка. А пасля аказалася, што ён набраў найбольшы бал.

Алімпіяда па праграмаванні — зусім іншая справа. Табліца вынікаў на працягу алімпіяды даступная ўсім: і камандам, і балельшчыкам, якія сочаць за развіццём падзей праз інтэрнэт ці глядзяць на вялікае табло ў спецыяльнай зале. Можна сабе ўявіць, якая нервовая атмасфера пануе на такіх спартыўных іграх. У інтэрактыўным рэжыме змяняюцца вынікі і, адпаведна, — месцы каманд у табліцы. Хтосьці вырываецца наперад, але ў таго, хто адстае, таксама ёсць усе шанцы выправіць сітуацыю. Аднак не трэба забываць, што галоўная задача каманды з трох чалавек, на якіх даецца адзін камп'ютар, — не хвалявацца, а своечасова напісаць праграму і адправіць яе на тэсціраванне. Плюс ставіцца ў тым выпадку, калі ўсе тэсты пройдзены.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ»)

Ганна ГАРУСОВІЧ.

Ведзі нашых!

НЕ З ПУСТЫМІ РУКАМІ...

Дзесяцікласнік Ліцэя БДУ Уладзіслаў Паўловіч заваяваў сярэбраны медаль па інфарматыцы на XX Міжнароднай канферэнцыі маладых навукоўцаў, якая праходзіла на Балі (Інданезія). Высокую ўзнагароду ліцэіст атрымаў за сваю работу «Алгарытм генерацыі дрэў», выкананую пад кіраўніцтвам настаўніка інфарматыкі Ліцэя БДУ Анжалікі Лапо.

Сёлета ўдзел у канферэнцыі ўзялі школьнікі з 23 краін: Германія, Венгрыя, Польшчы, Кітая, Харватыя, Нідэрландаў, Украіны, Расіі, Сербіі, Турцыі, Тайваня, Тайланда, Вялікабрытанія і іншых. Юныя навукоўцы прадставілі больш як 100 навуковых праектаў па фізіцы, матэматыцы, інфарматыцы, хіміі і экалогіі. У міжнароднае журы увайшлі вядомыя вучоныя вядучыя універсітэтаў свету.

Надзея НИКАЛАЕВА.

Эксперыменты ў дзеянні

ПАСТУПЛЕННЕ — РЕАЛЬНАЕ, А ЗАЛІЧЭННЕ — ВІРТУАЛЬНАЕ

Большасць дзяржаўных ВНУ, у якіх ажыццяўляецца падрыхтоўка спецыялістаў па тэхніка-тэхналагічным і эканамічным профілях, далучацца сёлета да эксперыменту па віртуальным залічэнні.

Як вядома, распрацоўкай аўтаматызаванай электроннай сістэмы залічэння, якая дазваляе абітурыентам удзельнічаць у конкурсе адразу на некалькі спецыяльнасцяў, займаецца БДУІР. Між іншым, у рамках БДУІР сістэма, пры якой абітурыенты могуць указаць пры падачы дакументаў адразу некалькі прыярытэтных спецыяльнасцяў, дзейнічае аўтаномна ў рэальным рэжыме. Летась абітурыенты, якія паступалі на тэхніка-тэхналагічны профіль, мелі магчымасць указаць у сваёй заяве пяць спецыяльнасцяў (у парадку ўбывання прыярытэтаў), а цяпер ім будзе дадзена магчымасць указаць ужо 7 прыярытэтаў. Такім чынам, шанцы на паступленне ў абітурыентаў значна павышаюцца.

Трэба нагадаць, што ў 2012 годзе ў анкетаванні па віртуальным залічэнні ўдзельнічалі 7 вышэйшых наву-

чальных устаноў. А сёлета ў эксперыменце плануець задзейнічаць практычна ўсе дзяржаўныя ВНУ.

— Мы пашыраем эксперымент і правядзём такое анкетаванне ў два этапы: спачатку пры падачы заявы на цэнтралізаванае тэсціраванне, а затым непасрэдна ў ВНУ, — паведаміў прарэктар па вучэбнай рабоце і інфарматызацыі БДУІР Барыс НІКУЛЬШЫН. — Такім чынам мы зможам параўнаць перавагі абітурыентаў і дынаміку іх жаданняў — да здачы ЦТ і пасля атрымання балаў. Эксперымент таксама пакажа, наколькі мэтазгодным быў такі крок, улічваючы што абітурыент часта падае дакументы туды, куды, на яго погляд, атрымаецца паступіць, а не туды, куды яму сапраўды хочацца.

Вынікі мінулагадняга эксперыменту паказалі, што не ўсе ВНУ, а часта і самі абітурыенты, гатовы выкарыстоўваць магчымасць выбару. Так, у БДУІР толькі 40% абітурыентаў пры падачы заявы ўказалі ўсе 5 спецыяльнасцяў, а 16% указалі толькі адну. Напэўна, менавіта тую, пра якую яны марылі?

Надзея НИКАЛАЕВА.

РАБОЧАЯ ПРАФЕСІЯ — ДОБРАЯ «СТРАХОЎКА» У ЖЫЦЦІ

«Будзеш дрэнна вучыцца, пойдзеш у ПТВ» — гэтую пагрозу чулі многія пакаленні тых, хто вырас у Савецкім Саюзе. Шчыра кажучы, і сёння яшчэ даводзіцца сутыкацца са стаўленнем да прафесійна-тэхнічных навучальных устаноў як да «камеры захоўвання» няўдачнікаў. І гэта пры тым, што найбольш шанцаў

працаўладкавацца маюць прадстаўнікі менавіта рабочых прафесій: на біржы працы да 80% вакансій — на рабочых спецыяльнасцях. У вострым дэфіцыце знаходзяцца будаўнікі, токары, фрэзерышчыкі, слесары, тынкоўшчыкі, кіроўцы, механізатары, трактарысты, прадаўцы, кухары...

Патрабуецца

«Тэхнічная эліта»

— Інтэрэс да прафесійнай адукацыі будзе павышацца, — упэўнена заявіў на міжнароднай канферэнцыі, прысвечанай перспектывам развіцця прафесійна-тэхнічнай адукацыі, **міністр адукацыі нашай краіны Сяргей МАСКЕВІЧ**. — Да апошняга часу многія маладыя людзі свае прафесійныя перспектывы звязвалі выключна з вышэйшай адукацыяй. Аднак сёння мы бачым, што на рынку працы патрэбны будаўнікі, спецыялісты ў сферы абслугоўвання. Але патрабуюцца менавіта добрыя спецыялісты, якія якасна працуюць і могуць кантактаваць з кліентам у тым ліку і на замежнай мове. Эканоміцы краіны патрабуецца «тэхнічная эліта». Да слова: у структуры занятага насельніцтва рабочыя складаюць больш як 60 працэнтаў! Да таго ж і заробная плата ў сферы рэальнай вытворчасці ў рабочых больш высокая, чым у спецыялістаў з вышэйшай адукацыяй. Не сумняваюся, што маладыя людзі будуць арыентавацца на патрэбы рынку працы, і інтэрэс да прафесійнай адукацыі будзе расці. У сваю чаргу, і ў прафесійнай адукацыі будзе павышацца агульны ўзровень культуры.

Характэрна, што выклікі, з якімі сутыкаюцца еўрапейскія краіны і краіны постсавецкай прасторы, вельмі ў многім супадаюць.

— Самая вялікая праблема — гэта недастатковая прывабнасць прафесійнай адукацыі. Крызіс паказаў, што нашы штучна падагнаныя паказчыкі па вышэйшай адукацыі нічога не значаць, калі адсутнічае пласт людзей, якія атрымалі прафесійную адукацыю, — заявіў на канферэнцыі **намеснік дырэктара дэпартаменту прафесійнай адукацыі Федэральнага міністэрства адукацыі і даследаванняў ФРГ Пітэр ЦЫЛЕ**. — Беспрацоўе сярод моладзі дасягае ў некаторых краінах 50%. Такая сітуацыя склалася таму, што сістэма падрыхтоўкі кадраў у гэтых

краінах была арыентавана выключна на ўстановы адукацыі, а не на рынак працы.

Дзеля справядлівасці трэба дадаць, што праблема перавытворчасці або дэфіцыту тых ці іншых спецыялістаў актуальная для ўсіх краін свету. І зусім не рэдкасць, калі людзі працуюць на месца, якія або зусім не адпавядаюць профілю атрыманай імі спецыяльнасці, або атрыманыя веды яны могуць прымяніць там толькі часткова. Часта праца, якая патрабуе наяўнасці вышэйшай адукацыі, выконваецца рабочымі, і, наадварот, многія работы, дзе патрабуецца высокая рабочая кваліфікацыя, выконваюцца непрафесійна. У краінах СНД найбольшая колькасць людзей, якія працуюць не па сваёй спецыяльнасці, задзейнічана ў сферы гандлю.

Што ў ёй прывабнага?

Па сутнасці, якасць нашага жыцця ў многім вызначае ўзровень спецыялістаў з пачатковай і сярэдняй спецыяльнай прафесійнай адукацыяй. Мы імкнёмся насіць прыгожае і моднае адзенне, ездзім на грамадскім транспарце, карыстаемся паслугамі пошты, наведваем кавярні... Швачка, кухар, апэратар ЭВМ, тэхнік праграміст, кіроўца, наладчык — гэта спецыялісты з прафесійнай адукацыяй. І менавіта ад іх кваліфікацыі залежыць, наколькі якасна будуць задавальняцца самыя разнастайныя нашы патрэбы.

У Рэспубліканскім інстытуце прафесійнай адукацыі могуць прывесці шмат аргументаў на карысць атрымання прафесійнай адукацыі. Па-першае, для выпускнікоў базавай школы навучанне ў прафтэхустанове — гэта магчымасць адначасова з агульнай сярэдняй адукацыяй атрымаць яшчэ і прафесію. Калі па нейкіх прычынах малады чалавек не зможа прадоўжыць навучанне ў ВНУ, ён можа пайсці працаваць па прафесіі і матэрыяльна сабе забяспечваць. Да таго ж большасць устаноў прафтэхуадукацыі ажыццяўляе падрыхтоўку адразу па некалькіх кірунках, што дае выпуск-

ніку магчымасць атрымаць некалькі кваліфікацый і, адпаведна, быць больш канкурэнтаздольным на рынку працы.

Па-другое, захоўваецца магчымасць пераарыентавацца атрымання адукацыі. Гэта значыць, што навучэнцы, якія авалодалі прафесіяй на ўзроўні прафесійна-тэхнічнай адукацыі, могуць атрымаць сярэдня спецыяльную адукацыю па роднаснай спецыяльнасці ў скарачаныя тэрміны ў прафесійна-тэхнічных каледжах. А за больш кароткі адрэзак часу, што адводзіцца на навучанне, можна разабрацца, наколькі правільна быў здзейснены выбар прафесіі, і ўжо свядома вызначацца з выбарам ВНУ. У сваю чаргу, пераход па ўзроўнях адукацыі (ад прафесійна-тэхнічнай да сярэдняй спецыяльнай) дае магчымасць паступіць у ВНУ адразу на трэці курс навучання. Іншымі словамі, устаноў прафтэхуадукацыі — гэта зручны мосцік для пераходу са школы ў ВНУ і працягу абранага прафесійнага шляху.

Для падлеткаў, безумоўна, вялікае значэнне мае і магчымасць атрымаць падчас вучобы стypендыю. Памеры вучэбных стypендыў ва ўстановах прафтэхуадукацыі вар'іруюцца ад 353 да 459 тысяч рублёў у залежнасці ад сярэдняга бала навучання. Сацыяльная стypендыя складае 270 тысяч рублёў, а спецыяльная — 555 750 рублёў. Такая фінансавая самастойнасць навучэнцаў прафтэхустановы выгадна адрознівае іх ад равеснікаў — вучняў агульнаадукацыйных устаноў, што яшчэ раз падкрэслівае перавагі выбару менавіта прафесійнага шляху.

Між іншым, падчас вытворчага навучання падлеткі маюць магчымасць дадаткова павысіць свой матэрыяльны дабрабыт, атрымаваючы выплаты за зробленую работу. Грашовыя сродкі за вырабленую прадукцыю ці аказаныя паслугі ў памеры не менш як 75% накіроўваюцца на матэрыяльнае заахованне навучэнцаў з улікам іх узросту ў вытворчасці гэтай прадукцыі. Для прыкладу,

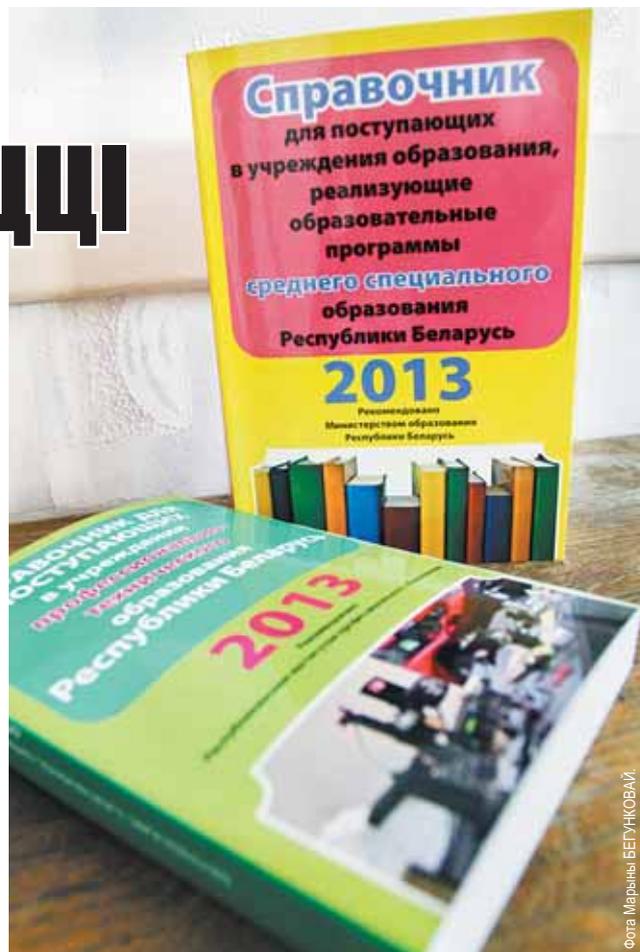
сярэдня грашовая выплата, атрыманая навучэнцамі ўстаноў прафтэхуадукацыі падчас вытворчага навучання на прадпрыемствах сталіцы, складала ў 2012 годзе ад 2 да 3-х мільёнаў рублёў. Падчас канікул устаноў прафтэхуадукацыі таксама арганізуецца часова працоўная занятасць моладзі ў фарміруюцца будаўнічыя атрады, што дае магчымасць навучэнцам на дадатковы заробак.

Сярэдняя грашовая выплата, атрыманая навучэнцамі ўстаноў прафтэхуадукацыі падчас вытворчага навучання на прадпрыемствах сталіцы, складала ў 2012 годзе ад 2 да 3-х мільёнаў рублёў.

Новыя спецыяльнасці — заказ эканомікі

У Міністэрстве адукацыі прыводзяць наступныя лічбы: ва ўстановы, якія рэалізуюць праграмы сярэдняй спецыяльнай адукацыі (ССНУ), паступае каля 15% выпускнікоў агульнаадукацыйных школ. А каля 20% (а гэта практычна пятая частка агульнага набору) — гэта навучэнцы, якія маюць прафесійна-тэхнічную адукацыю і паступаюць на скарачаныя тэрміны атрымання сярэдняй спецыяльнай адукацыі. 60% устаноў сярэдняй спецыяльнай адукацыі маюць дагаворы з універсітэтамі краіны аб перапыннай падрыхтоўцы, і туды выпускнікі ССНУ паступаюць для навучання па скарачанай праграме.

Сістэма сярэдняй спецыяльнай адукацыі штогод кавоў рэакцыю прагнозных паказчыкаў прыёму з улікам колькасці выпускнікоў агульнаадукацыйных устаноў і заяўленай патрэбы ў спецыялістах. У 2013 годзе колькасць выпускнікоў базавай школы зменшыцца ў параўнанні з мінулым годам на 3%. А адзінаццацікласнікаў — на 6%. Таму на ўзровень сярэдняй

Фота: Марына БЕГУНЧОВА

ЗАЗІРНИЦЕ Ў ДАВЕДНІК

Найбольш поўную інфармацыю аб спецыяльнасцях і спецыялізацыях, якія прапануюць абітурыентам сёлета ўстановы прафесійна-тэхнічнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі, можна знайсці ў даведніках для абітурыентаў, падрыхтаваных Выдавецкім домам «Звязда» сумесна са спецыялістамі Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі. Даведнікі змяшчаюць інфармацыю аб формах навучання, плане прыёму, уступных экзаменах, леташнім праходным балам, умовах конкурснага адбору, новай праграме ўступных выпрабаванняў на 2013 год для абітурыентаў ССНУ, указальнікі прафесій, даты правядзення дзён адкрытых дзвярэй. Нялішняй для абітурыентаў будзе таксама інфармацыя пра магчымасць атрымаць месца ў інтэрнаце, а таксама пра кошт навучання. Таксама ў даведніках пазначаны спецыяльнасці, на якія прымаюцца асобы з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, і спецыяльнасці для дарослых, дзе прадугледжана кароткатэрміновая прафесійная падрыхтоўка (з указаннем прыкладнага яе кошту).

Набыць даведнік можна ў кіёсках «Белсаюздруку», кніжных крамах. Даведкі па нумарах: (8017) 288 12 94; (8017) 284 79 65.

спецыяльнай адукацыі плануецца прыняць 46 тысяч чалавек — гэта на 2 тысячы менш, чым летась (мінус 5%). Пры гэтым плануецца на 4% скараціць прыём на дзённую форму навучання і на 14% — на завочную. У першую чаргу скарачэнне будзе адбывацца за кошт няпрофільнай падрыхтоўкі і малазапатрабаваных спецыяльнасцяў.

Разам з тым, з 1 верасня плануецца распачаць навучанне ва ўстановах сярэдняй спецыяльнай адукацыі па чатырох спецыяльнасцях і адной спецыялізацыі, па якіх раней падрыхтоўка на ўзроўні сярэдняй спецыяльнай адукацыі ў краіне не вялася. Размова ідзе пра «Тэсціраванне праграмага забеспячэння» ў Вышэйшым дзяржаўным ка-

леджы сувязі па заяўцы Парка высокіх тэхналогій. У Полацкім дзяржаўным лясным каледжы па даручэнні ўрада адкрыецца спецыяльнасць «Паляўніча гаспадарка». У Індустрыяльна-педагагічным каледжы РІПА распачнецца навучанне па спецыяльнасці «Абсталяванне мэблевай вытворчасці» з прысваеннем кваліфікацыі «майстар мэблевай вытворчасці» — па заяўцы канцэрна «Беллеспаперапрам». У Маладзечанскім політэхнічным каледжы будучы рыхтаваць рабочых для харчовай вытворчасці з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй 5 разраду па спецыяльнасці «Мехатроніка». А ў Мінскім вышэйшым каледжы сувязі з'явіцца спецыялізацыя «Радыёсістэмы аховы і тэлепазіравання».

Надзея НІКАЛАЕВА.

АМЕРЫКАНСКІЯ СТУДЭНТЫ БУДУЦЬ ВЫВУЧАЦЬ ГІСТОРЫЮ БЕЛАРУСІ

...і атрымаюць беларуска-амерыканскі дыплом

Без перабольшання, амерыканскі пра-рыў здзейсніў Беларускі дзяржаўны радыётэхнічны ўніверсітэт: днямі дэлегацыя гэтай ВНУ на чале з яе рэктарам Міхаілам Батурам вярнулася з ЗША. Мэтай паездкі стала ўрачыстае адкрыццё філіяла кафедры практавання інфармацыйна-камп'ютарных сістэм БДУІР у чыкагскім Computer System Institute (CSI).

— Насельніцтва Чыкага складае 10 мільёнаў чалавек, з іх 500 тысяч — гэта імігранты, у тым ліку і імігранты з краін былога Савецкага Саюза, — расказаў на брыфінгу для журналістаў рэктар БДУІР Міхаіл Батура. — Дарэчы, на сустрэчу з беларускай дэлегацыяй сабраліся ў Чыкага 80

выпускнікоў БДУІР розных гадоў, якія пражываюць зараз не толькі ў ЗША, але і ў Канадзе. Усе яны з'яўляюцца спецыялістамі, якія ўносяць вялікі ўклад у развіццё сусветнага рынку высокіх тэхналогій і бізнесу. У прыватнасці, Computer System Institute ўзначальвае выпускніца БДУІР 1970 года Эла Зібіцкер. І менавіта нашым выпускнікам прыйшла ідэя адкрыць у Чыкага філіял БДУІР.

Ацаніўшы перспектывынасць тых ці іншых спецыяльнасцяў для амерыканскай эканомікі, спецыялісты на спецыяльнасці «Праектаванне мабільных сістэм». Выраслі, што навучанне будзе інтэграванае (вочнае плюс дыстанцыйнае). Студэнтаў будучы рыхтаваць па ўзроўнях «Бакалаўр», «Спецыяліст» і «Магістр». Дзякуючы дастаткова аператыўным дзеянням

бакоў былі ўзгоднены стандарты для гэтай спецыяльнасці, якія адпавядаюць патрабаванням да ўладальніка дыплама аб вышэйшай адукацыі дзвюх краін, таму праблем з прызнаннем дыплама БДУІР у ЗША не ўзнікну. Да слова, колькі ў вучэбныя планы падрыхтоўкі спецыялістаў у Беларусі ўваходзіць гісторыя Беларусі, амерыканскія грамадзяне таксама будуць вывучаць гэты прадмет.

Навучанне першай групы мяркуецца распачаць ужо з 1 кастрычніка. Спецыяльна для іншаземцаў на сайце ВНУ будзе распрацавана старонка, прысвечаная навучанню ў амерыканскім філіяле. Кошт навучання складзе 6 тысяч долараў ЗША. Як запэўніў Міхаіл Батура, гэта «вельмі ляльная, па-амерыканскі мерках,

«цана». Усе, хто выкажа цікавасць, пройдучы дыстанцыйнае тэсціраванне па трох прадметах: матэматыцы, фізіцы і англійскай мове.

— Якасць адукацыі мае для нас прынцыповае значэнне, — падкрэсліў Міхаіл Батура. — Ад гэтага ў немалой ступені будучы залежаць і далейшыя перспектывы пашырэння экспарту нашых адукацыйных паслуг у ЗША.

Рэктар адзначыў, што досвед падрыхтоўкі замежных грамадзян у педагагаў БДУІР ужо ёсць. Больш за тое, БДУІР першым з беларускіх ВНУ распачаў чатыры гады таму падрыхтоўку іншаземцаў на англійскай мове. Сёння на англійскай мове ў БДУІР па чатырох спецыяльнасцях навучаюцца 100 замежных студэнтаў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

КАНСТРУКЦЫЮ НАЗВАЛІ Ў ГОНАР УНІВЕРСІТЭТА

На васьмі факультэтах Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта навучаецца каля 12 тысяч студэнтаў. Апошнім часам навучальная ўстанова актыўна займаецца экспартам адукацыйных паслуг. Атрымаць адукацыю ў тэхнічнай ВНУ Брэста імкнуцца маладыя людзі з самых розных краін свету. Зараз тут займаюцца юнакі і дзяўчаты з Туркменіі, Кітая, Нігерыі, Шры-Ланкі, іншых краін. Адукацыя БрГТУ карыстаецца попытам і папулярнасцю ў свеце. Экспарт, вядома, спрыяе паляпшэнню эканамічнага становішча ўніверсітэта. У той жа час варта адзначыць, што кошт платнага навучання для сваіх суайчыннікаў у Брэсцкім тэхнічным адзін з самых нізкіх па краіне.

Як буйны навуковы цэнтр універсітэт упэўнена заявіў аб сабе даўно. Распрацоўкамі прафесараў Пятра Пойты, Віктара Тура, дацэнта Вячаслава Пчоліна карыстаюцца будаўнікі ўсёй нашай краіны. Навукоўцы ўніверсітэта маюць цэлы шэраг аўтарскіх распрацовак і вынаходніцтваў у галіне тэхнікі, электронікі, экалогіі. Асобныя праекты кафедраў пастаянна ўдзельнічаюць у міжнародных выставах і іншых форумах. А дзякуючы распрацоўцы прынцыпова новых вузлавых злучэнняў прафесара Вячаслава Драгана ўзведзены лёгкія і, разам з тым, моцныя дахі славутага «Славянскага базару» ў Віцебску, некаторых спартыўных аб'ектаў Брэста, амфітэатра ў Маладзечне і многіх іншых будынкаў краіны.

Усе госці летняга міжнароднага фестывалю «Славянскі базар» абавязкова звяртаюць увагу на незвы-

Студэнцкі атрад Брэсцкага тэхнічнага ўніверсітэта на працы за мяжой.

чайны дах амфітэатра. Асабліва эфектна выглядае канструкцыя ноччу з рознымі падсветкамі. А распрацавана збудаванне ў лабараторыях кафедры будаўнічых канструкцый пад навуковым кіраўніцтвам прафесара Вячаслава Драгана.

Пазней кампетэнтная камісія прыйшла да высновы, што збудаванне над віцебскім Летнім амфітэатрам з'яўляецца ўнікальным не толькі для горадабудавніцтва краіны, але і ў сусветным маштабе. Перш за ўсё таму, што ў ім прымянілі канструкцыю, якая рэдка выкарыстоўваецца для такіх вялікіх памераў. Пакрыццё ўяўляе сабой абалонку ў выглядзе рашоткі, якая ўсечана з двух бакоў нахільнымі плоскасцямі. Каб перакрыць вялікую плошчу, выкарысталі камбінаваную сістэму, якая складаецца са структурнай абалонкі і сістэм вертыкальных і нахільных аркаў.

«Фішкай» новага пакрыцця стаў «вузел сістэм БрГТУ». Тут ён быў прыменены ўпершыню. Як патлумачыў першы прарэктар універсітэта Вячаслаў Драган, канструкцыя названа ў гонар універсітэта таму, што менавіта тут яна была распрацавана і запатэнтавана, а пасля паспяхова прайшла выпрабаванні на цэлым шэрагу аб'ектаў. Названы вузел уяўляе сабой полы шар, які запаўняюць высокатрывалыя балты. У патрэбных месцах высвідроўваюцца адтуліны, устаўляюцца балты, шайбы, затым усё зварваецца. Такая сістэма вельмі трывалая. Напрыклад, пакрыццё амфітэатра ў Віцебску выпрабавалі на грузкай у 700 тон.

Варта адзначыць, што названыя канструкцыі былі выраблены двума беларускімі заводамі: структура — Брэсцкім машынабудаўнічым заводам, нахільныя і вертыкальныя аркі — Маладзечанскім заводам металаканструкцый. Працэс зборкі ў такой справе таксама мае выключнае значэнне. Таму ўся зборка праходзіла пад пільным вокам распрацоўшчыкаў. Збудаванне ў некалькі дзясяткаў тысяч элементаў было сабрано з дакладнасцю да міліметра! Тая першая работа атрымала высокую ацэнку. Затым было яшчэ 25 аб'ектаў (такіх, як Палац водных відаў спорту ў Брэсце, універсальная спартыўная зала шматпрофільнага культурна-спартыўнага комплексу «Мінск-Арэна»), пакрыццё для якіх распрацавалі прафесар Драган і яго калегі — выкладчыкі і аспіранты кафедры.

Як адзначае рэктар Брэсцкага дзяржаўнага тэхнічнага ўніверсітэта, доктар тэхнічных навук, прафесар Пётр Пойта, за амаль паўвекавую гісторыю ВНУ стала буйным вучэбным і навуковым цэнтрам у заходнім рэгіёне краіны. Вучэбную падрыхтоўку тут даўно праводзяць у цеснай сувязі з вытворчасцю. Ужо некалькі гадоў дзейнічае «Палажэнне аб арганізацыі вучэбна-навукова-вытворчага аб'яднання і базавага прадпрыемства». Яно спрыяе павышэнню эфектыўнасці вучэбнай і навукова-даследчай работы, служыць каардынацыі сумеснай дзейнасці ўніверсітэта і базавых прадпрыемстваў па падрыхтоўцы спецыялістаў. Летам многія студэнты атрымліваюць практычны вопыт у складзе будаўнічых атрадаў. У Брэсцкім тэхнічным першымі ў краіне адраділі будатрадаўскі рух.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Амфітэатр у Віцебску.

 <p>Частное учреждение образования «ИНСТИТУТ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ»</p>	
<p>Полные сроки обучения: 4 г. – дневное; 5 л. – заочное Специальность (квалификация):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Коммерческая деятельность (Экономист) • Экономика и управление туристской индустрией (Экономист-менеджер) • Экономика и управление на предприятии (Экономист-менеджер) • Бизнес-администрирование (Менеджер-экономист) • Маркетинг (Маркетолог-экономист) 	
<p>Вступительные испытания и прием документов с 16 июля по 4 августа 2013</p>	<p>на дневную и заочную полные формы получения образования Бел./русс. язык (ЦТ) Иностр. язык (ЦТ) Математика (ЦТ)</p>
<p>Сокращенные сроки обучения: 3 г. – дневное; 4 г. – заочное Специальность (квалификация):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Коммерческая деятельность (Экономист) • Экономика и управление туристской индустрией (Экономист-менеджер) • Экономика и управление на предприятии (Экономист-менеджер) 	
<p>Вступительные испытания и прием документов с 16 июля по 25 июля 2013</p>	<p>на дневную и заочную формы с сокращенным сроком получения образования Бел./русс. язык (ЦТ) Основы маркетинга (письм. экз.) Основы менеджмента (письм. экз.)</p>
<p>Помощь абитуриентам</p>	<p>курсы по подготовке к письм. экзаменам</p>
<p>ВЫПУСКНИК ИНСТИТУТА ПОЛУЧАЕТ ДИПЛОМ ЕДИНОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ОБРАЗЦА</p>	
<p>КОНТАКТНАЯ ИНФОРМАЦИЯ: Адрес: ул. Серафимовича, 11, г. Минск, 220033, Республика Беларусь. Проезд: Метро - станция «Пролетарская» Троллейбус №№ 3, 16, 30, 36, 59, остановка «Кинотеатр «Ракета» Автобус №№ 18, 26, 37, 39, 57, остановка «Восточная» Web-site: www.uoipd.org E-mail: priem.komis.uoipd@tut.by</p>	<p>Телефоны: (017) 298-36-32 – факультет внешнеэкономической деятельности и предпринимательства (017) 298-01-39 – факультет экономики и бизнеса (017) 247-08-77 – отдел довузовской и курсовой подготовки</p>

 <p>Учреждение образования «БАРАНОВИЧСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ» приглашает получить высшее образование по 23 специальностям на базе общего среднего и среднего специального образования в дневной и заочной формах получения образования</p>	
<p>Факультеты:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Инженерный ○ Педагогика и психологии ○ Славянских и германских языков ○ Экономики и права 	<p>Адрес: 225404, Брестская область, г. Барановичи, ул. Войкова, 21</p> <p>Web-сайт: www.barsu.by УНП 200166687</p> <p>Телефоны: (0163) 45-78-60 (приемная ректора), 45-67-69 (приемная комиссия)</p>

БРЕСТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ТЕХНИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ

осуществляет прием в 2013 году по следующим специальностям:

НА ДНЕВНУЮ ФОРМУ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ:

МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫЙ ФАКУЛЬТЕТ
Автоматизация технологических процессов и производств
Технология машиностроения
Технологическое оборудование машиностроительного производства
Техническая эксплуатация автомобилей
Машины и аппараты пищевых производств
Автосервис
ФАКУЛЬТЕТ ЭЛЕКТРОННО-ИНФОРМАЦИОННЫХ СИСТЕМ
Вычислительные машины, системы и сети
Автоматизированные системы обработки информации
Искусственный интеллект
Промышленная электроника
ФАКУЛЬТЕТ ВОДОСНАБЖЕНИЯ И ГИДРОМЕЛИОРАЦИИ
Природоохранная деятельность
Теплогазоснабжение, вентиляция и охрана воздушного бассейна
Водоснабжение, водоотведение и охрана водных ресурсов
Мелиорация и водное хозяйство
СТРОИТЕЛЬНЫЙ ФАКУЛЬТЕТ
Сельское строительство и обустройство территорий
Промышленное и гражданское строительство
Производство строительных изделий и конструкций
Автомобильные дороги
Экспертиза и управление недвижимостью
Архитектура
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Коммерческая деятельность
Маркетинг
Бухгалтерский учет, анализ и аудит
Логистика
Финансы и кредит
Экономика и управление на предприятии
Экономика и организация производства

НА ЗАОЧНУЮ ФОРМУ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ:

Полный срок обучения (Технология машиностроения; Техническая эксплуатация автомобилей; Промышленное и гражданское строительство; Автомобильные дороги; Автоматизированные системы обработки информации; Водоснабжение, водоотведение и охрана водных ресурсов; Теплогазоснабжение, вентиляция и охрана воздушного бассейна; Финансы и кредит; Коммерческая деятельность; Экономика и управление на предприятии; Экономика и организация производства).

Сокращенный срок обучения (Мелиорация и водное хозяйство; Промышленное и гражданское строительство; Водоснабжение, водоотведение и охрана водных ресурсов; Техническая эксплуатация автомобилей; Финансы и кредит; Экономика и управление на предприятии).

НА ВЕЧЕРНЮЮ ФОРМУ ПОЛУЧЕНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ:

Полный срок обучения (Бухгалтерский учет, анализ и аудит; Маркетинг)

Сокращенный срок обучения (Технология машиностроения; Промышленная электроника; Бухгалтерский учет, анализ и аудит; Коммерческая деятельность; Маркетинг)

ВСТУПИТЕЛЬНЫЕ ИСПЫТАНИЯ:

при поступлении на технико-технологические специальности:

- по русскому или белорусскому языкам — централизованное тестирование;
- по математике — централизованное тестирование;
- по физике — централизованное тестирование.

при поступлении на экономические специальности:

- по русскому или белорусскому языкам — централизованное тестирование;
- по иностранному языку — централизованное тестирование;
- по математике — централизованное тестирование.

при поступлении на специальность «Архитектура»:

- по русскому или белорусскому языкам — централизованное тестирование;
- по математике — централизованное тестирование;
- по творчеству (рисунок, композиция) и черчение абитуриенты сдают в университете).

На сокращенный срок заочного обучения абитуриенты сдают вступительные испытания в форме централизованного тестирования по русскому или белорусскому языкам (по выбору) и письменные экзамены по двум специальным предметам по профилю избранной специальности.

При зачислении в университет конкурс проводится по факультетам, за исключением специальностей экономического факультета, заочной и вечерней форм получения образования.

ФАКУЛЬТЕТ ДОВУЗОВСКОЙ ПОДГОТОВКИ предлагает абитуриентам 2013 года следующие виды подготовки к вступительным испытаниям:

- для желающих подготовиться к централизованному тестированию – краткосрочные курсы (20 часов на один предмет) с 20.05.2013 по 25.06.2013.
- для поступающих на специальность «Архитектура» и на факультет инновационной деятельности, управления и финансов – краткосрочные курсы (20 часов на один предмет) с 10.07.2013 по 25.07.2013.

Адрес: 224017, г. Брест, ул. Московская, 267. Web-сайт: <http://www.bstu.by> (официальный сайт университета)

Телефон: (8 0162) 42 33 93 (приемная ректора), 42 40 84 (приемная комиссия). E-mail: rector@bstu.by (приемная ректора), abit@bstu.by (приемная комиссия).

«РАЦЫЯНАЛЬНА ВЫКАРЫСТОЎВАЦЬ ЧАС, ЯКІ ЗАСТАЎСЯ ДА ПАСТУПЛЕННЯ», — раіць рэктар Акадэміі мастацтваў

Напярэдадні ўступнай кампаніі на пытанні «Звязды» адказаў рэктар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў **Міхаіл БАРАЗНА**.

У Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў поўным ходам ідзе капітальны рамонт. Таму тыя абітурыенты, якія выбяруць менавіта гэтую навучальную ўстанову ў 2013 годзе, праз некаторы час змогуць атрымаваць веды і рэалізоўваць свой творчы патэнцыял у новых, па-сучаснаму абсталяваных памяшканнях. Такія шчаслічыхаў будзе ні мала — 259. З іх на дзённую форму навучання плануецца набраць 130 бюджэтнікаў і 114 платнікаў.

— **Міхаіл Рыгоравіч, які конкурс сёлета чакаецца ў Акадэміі мастацтваў?**

— Недзе такі ж, як і летась. Не думаю, што сёлета ён істотна зменіцца. Калі браць мінулы ўступны конкурс, то сярэдні конкурс па Акадэміі — 4,2 чалавека на месца. На асобныя спецыяльнасці, звязаныя з графікай, дызайнам, акцёрскім мастацтвам, рэжысурай, ён складаў 9 і нават 11 чалавек на месца. Прычым гэтыя лічбы даволі ўмоўныя, таму што пасля прафесійных кансультацый, якія мы праводзім для нашых патэнцыйных студэнтаў, хтосьці карэктуюць свой выбар. І ў выніку выбірае іншую навучальную ўстанову, больш прыдатную для сваіх здольнасцяў. Некаторыя разумеюць, што да Акадэміі мастацтваў яны яшчэ «не дараслі», і паступаюць у мастацкі каледж. Вялікі конкурс — вялікі

плюс для любой навучальнай установы. Бо з'яўляецца магчыма для выбару самых таленавітых студэнтаў.

— **Ці плануецца ажыццяўляць набор на нейкія новыя спецыяльнасці?**

— Сёлета не. Але ў перспектыве плануем адкрыць новыя спецыяльнасці, мадыфікаваць асобныя кірункі. Магчыма, на наступны год мы будзем ажыццяўляць набор новай групы рэстаўратараў. Гэты кірунак, на мой погляд, неабходна падтрымліваць. Пробную групу рэстаўратараў мы набралі чатыры гады таму. Гэта надзвычай цікавы і таленавіты курс. Спачатку студэнты працавалі ў Нясвіжы, у Мірскім замку. Зараз жа рэстаўруюць абразы ў храме ў вёсцы Баркалабава Быхаўскага раёна.

— **Якія перспектывы ў навучэнцаў Акадэміі пасля яе заканчэння?**

— Наша навучальна-ўстанова невялікая. Недзе каля 1400 студэнтаў да ўсіх факультэтаў — тэатральным, мастацкім, дызайну і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, экраннага мастацтва. Але складваецца адчуваць, што нашы выпускнікі паўсюль. Уключаеш тэлевізар — нашы выпускнікі вядуць перадачы, з'яўляюцца рэжысёрамі, тэлеаператарамі. Я быў на ўрачыстым адкрыцці Купалаўскага тэатра пасля рэканструкцыі. Большасць рэжысёраў, акцёраў — нашы выпускнікі. Пінгін Мікалай Мікалаевіч наогул у нас працуе, рыхтуе курс рэжысёраў. Тое ж самае і з выяўленчым мастацтвам, кінарэжысурай, дызайнам... Да слова, сёння дызайнераў графічнага кірунку рыхтуюць і ў іншых навучальных установах. Але ў нас ёсць такія спецыяльнасці, якім больш нідзе не вучаць. У прыватнасці, скульптура, дызайн транспартных сродкаў. Для выпускнікоў Акадэміі адкрыты не толькі айчыны рынак, але і замежны.

— **Што вы маглі б параіць абітурыентам перад паступленнем?**

— Не можа быць універсальнай парады і акцёрам, і мастакам, і рэжысёрам, і дызайнерам. Ды я і не прэтэндую на ролю чалавека, які з'яўляецца экспертам у любой галіне. З майго боку было б проста недапушчальна, каб я раіў кінарэжысёрам нешта на

Першакурсніца Вікторыя РАМАНОВІЧ рыхтуецца да курсавой працы пад кіраўніцтвам загадчыка кафедры графікі дацэнта Юрыя ХІЛЬКО.

ўступныя экзамены. Але нейкія жыццёвыя парады магу даць. Па-першае, мастацтва — гэта свет працы, а не адпачынку, яно патрабуе самаарганізацыі і самадысцыпліны. Таму час, які застаецца да ўступных экзаменаў, трэба выкарыстоўваць вельмі рацыянальна. Хлопцам і дзяўчатам, якія вырашылі звязаць сваю прафесію з мастацтвам, трэба быць гатовымі да таго, што ім пастаянна неабходна будзе сцвярджаць сваю пазіцыю, свой талент. Раю абітурыентам пазнаёміцца з сайтам Акадэміі (<http://bdam.by>). Там можна знайсці інфармацыю пра ўсе факультэты, кафедры, даведацца аб часе і месцы правядзення кансультацый. Там жа можна азнаёміцца з партфолія выкладчыкаў і супрацоўнікаў Акадэміі, паглядзець, што яны ўяўляюць у творчым плане. Мастацтва — сфера, дзе можа працаваць чалавек з чыстымі памкненнямі. Я быў вельмі рады, калі б, як і раней, ужо больш за 60 гадоў, у Акадэмію мастацтваў прыходзілі людзі працалюбівыя, таленавітыя, з жыццёвай пазіцыяй, з магутным светапоглядам, з жаданнем ствараць нешта светлае, сеяць дабро. Магчыма, не адразу ва ўсіх талент раскрываецца. Але ў Акадэміі мастацтваў створаны ўсе ўмовы для яго раскрыцця.

Надзея ДРЫЛА, Алена ДАУЖАНОК, Марына БЕГУНКОВА (фота).

У вучэбнай майстэрні кафедры графікі дацэнт Уладзімір ВІШНЕЎСКІ са студэнтамі 1 курса.

Установа адукацыі «БЕЛАРУСКАЯ ДЗЯРЖАЎНАЯ АКАДЭМІЯ МАСТАЦТВАЎ» АБ'ЯЎЛЯЕ ПРЫЁМ АБИТУРЬЕНТАЎ у 2013 годзе

ДЗЁННАЯ ФОРМА АТРЫМАННЯ АДУКАЦЫІ (за кошт сродкаў бюджэту і на ўмовах аплаты)

Прыём ажыццяўляецца па наступных спецыяльнасцях (накірунках спецыяльнасцяў, спецыялізацыях):

ТЭАТРАЛЬНЫ ФАКУЛЬТЭТ

Акцёрскае мастацтва (накірунак — драматычны тэатр і кіно)
Рэжысура тэатра (накірунак — драматычны тэатр)

МАСТАЦКІ ФАКУЛЬТЭТ

Жывапіс (накірунак — станковы)
Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва (накірунак — роспіс)
Скульптура
Графіка
Мастацтвазнаўства (накірунак — выяўленчае мастацтва)

ФАКУЛЬТЭТ ДЫЗАЙНУ І ДЭКАРАТЫЎНА-ПРЫКЛАДНОГА МАСТАЦТВА

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (накірункі — вырабы з керамікі; вырабы з тэкстылю; касцюм; вырабы са шкла)
Дызайн (накірункі — аб'ёмны (спецыялізацыі — дызайн сродкаў вытворчасці і транспарту; дызайн вырабаў бытавога спажывання; дызайн мэблі); экспазіцыйны дызайн; прадметна-прастаравага асяроддзя (спецыялізацыя — дызайн інтэр'ераў); графічны; камунікатывы (спецыялізацыя — тэлерэклама); віртуальнага асяроддзя)

ФАКУЛЬТЭТ ЭКРАННЫХ МАСТАЦТВАЎ

Кінатэлеаператарства (накірунак — тэлеаператарства)
Рэжысура кіно і тэлебачання (накірункі — кіно (спецыялізацыя — аніматывыя дзеянні); тэлебачанне; гукарэжысура)
Мастацтвазнаўства (накірунак — арганізацыя кінатэлевытворчасці)

ЗАВОЧНАЯ ФОРМА АТРЫМАННЯ АДУКАЦЫІ (за кошт сродкаў бюджэту і на ўмовах аплаты)

Прыём ажыццяўляецца па наступных спецыяльнасцях (накірунках спецыяльнасцяў, спецыялізацыях):

ТЭАТРАЛЬНЫ ФАКУЛЬТЭТ

Акцёрскае мастацтва (накірункі — драматычны тэатр і кіно)
Рэжысура тэатра (накірунак — драматычны тэатр)

ФАКУЛЬТЭТ ЭКРАННЫХ МАСТАЦТВАЎ

Кінатэлеаператарства (накірунак — тэлеаператарства)
Рэжысура кіно і тэлебачання (накірункі — тэлебачанне; гукарэжысура)

МАСТАЦКІ ФАКУЛЬТЭТ

Мастацтвазнаўства (накірунак — выяўленчае мастацтва)

Прыём заяваў на дзённую і завочную форму навучання ажыццяўляецца з 9 па 13 ліпеня, уступныя выбываанні па прадмеце «Творчасць» праводзяцца з 14 па 23 ліпеня.

Адрас акадэміі:
200012, г. Мінск, пр. Незалежнасці, 81.

Даведкі па тэлефонах:
292-12-21 — тэатральны факультэт
395-71-67 — мастацкі факультэт
292-51-53 — факультэт дызайну і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва
284-81-49 — факультэт экраннага мастацтваў

Прэмія камісія:
8044-5737450 (velcom)
8044-5799704 (velcom)

УНП 100289132

Абітурыенты прадстаўляюць у прыёмную камісію сертыфікаты аб выніках цэнтралізаванага тэсціравання па беларускай або рускай мове і гісторыі Беларусі, здаюць экзамены па дысцыпліне «Творчасць».

У акадэміі дзейнічаюць падрыхтоўчыя курсы па малюнку, жывапісе, кампазіцыі, акцёрскім майстэрстве, рэжысуры.

Кансультацыі для абітурыентаў праводзяцца згодна з графікам, з якім можна азнаёміцца на сайце БДАМ (bdam.by) і на інфармацыйных стэндах у фае галоўнага корпуса (Сурганова, 14).

Учреждение образования «БОБРУЙСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ АВТОТРАНСПОРТНЫЙ КОЛЛЕДЖ» ПРОВОДИТ ПРИЕМ УЧАЩИХСЯ ПО СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ

Специальность	Квалификация	Срок обучения	План приёма	
			бюджет	платно
НА ОСНОВЕ ОБЩЕГО БАЗОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ				
Техническая эксплуатация автомобилей (производственная деятельность)	техник-механик	3 г. 10 м.	30	25
Организация перевозок и управление на автомобильном и городском транспорте	техник по организации и управлению	3 г. 7 м.	25	5
Автосервис	автомеханик 5-го разряда	3 г. 7 м.	25	5
НА ОСНОВЕ ОБЩЕГО СРЕДНЕГО ОБРАЗОВАНИЯ				
Техническая эксплуатация автомобилей (производственная деятельность)	техник-механик	2 г. 10 м. (д) 3 г. 10 м. (з)	30 15	25 5
Организация перевозок и управление на автомобильном и городском транспорте	техник по организации и управлению	2 г. 10 м. (з)	15	5
Автосервис	автомеханик 5-го разряда	2 г. 6 м. (д)	25	5
НА ОСНОВЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ				
Автосервис	автомеханик 5-го разряда	1 г. 10 м.	25	-

Адрес: 213819, Могилевская область, г. Бобруйск, ул. Интернациональная, 48. Бобруйский государственный автотранспортный колледж, приемная комиссия.

Телефоны для справок: (8 0225) 52 27 49, 52 26 41, 52 29 03, 52 30 03, 52 06 16, 52 28 09, 52 04 34.

Адрес в сети Интернет: bgak.unibel.by E-mail: bgak@mail.ru

Подготовительные курсы (для поступающих на основе общего базового образования): с 6 июля по 27 июля.

УНП 700091171

Учреждение образования «Белорусская государственная орденов Октябрьской Революции и Трудового Красного Знамени сельскохозяйственная академия»

ОБЪЯВЛЯЕТ ПРИЕМ АБИТУРИЕНТОВ В 2013 ГОДУ ПО СЛЕДУЮЩИМ СПЕЦИАЛЬНОСТЯМ И СПЕЦИАЛИЗАЦИЯМ:

БИОЛОГИЧЕСКИЙ ПРОФИЛЬ

Агроэкологический факультет: агрохимия и почвоведение; защита растений и карантин; плодоовощеводство; экология сельского хозяйства. Тел.: 7-96-91.

Агрономический факультет: агрономия; селекция и семеноводство. Тел.: 7-96-25.

Зооинженерный факультет: зоотехния; биотехнология и селекция; птицеводство; производство свинины на промышленной основе; промышленное рыбководство. Тел.: 7-96-29.

Испытания на специальности и специализации биологического профиля: белорусский (русский) язык — ЦТ; биология — ЦТ; химия — ЦТ.

ИНЖЕНЕРНЫЙ ПРОФИЛЬ

Факультет механизации сельского хозяйства: техническое обеспечение процессов сельскохозяйственного производства; материально-техническое обеспечение агропромышленного комплекса; техническое обеспечение мелиоративных и водохозяйственных работ. Тел.: 7-96-81.

Мелиоративно-строительный факультет: мелиорация и водное хозяйство; сельское строительство и обустройство территорий. Тел.: 7-97-37.

Землеустроительный факультет: землеустройство; геодезическое обеспечение кадастра и землеустройства; земельный кадастр. Тел.: 7-96-56.

Испытания на специальности и специализации инженерного профиля: белорусский (русский) язык — ЦТ; математика — ЦТ; физика — ЦТ.

Для абитуриентов, поступающих по системе НИСПО (для выпускников средних специальных учреждений образования Минсельхозпрода Республики Беларусь и ассоциации ССУЗ — академия), необходимо представить сертификат ЦТ по русскому (белорусскому) языку + 2 экзамена по специальным предметам (письменно в академии) в зависимости от профиля специальности.

Прием документов на все факультеты будет осуществляться с 16 июля по 25 июля, а на условиях оплаты — по 4 августа.

Вступительные испытания (для абитуриентов, поступающих по системе НИСПО) — с 26 июля по 30 июля.

Зачисление в академию на бюджетные места, определяемые контрольными цифрами приема, — по 1 августа, а на условиях оплаты — по 6 августа.

Краткосрочные подготовительные курсы в академии (для абитуриентов, поступающих по системе НИСПО) будут работать с 11 июля по 24 июля.

Запись на курсы осуществляется в учебном корпусе № 11, к. 707 или по телефонам 8 (02233) 5-88-90, 5-94-65

Ждем Вас, дорогие абитуриенты, и желаем успехов!

Наш сайт: www.baa.by

Адрес: 213410, Могилевская область, г. Горки,

Белорусская государственная

сельскохозяйственная академия (БГСХА),

приемная комиссия; тел. (8-02233) 5-94-65

ПАГАВАРЫЦЬ «ЗА ЖЫЦЦЁ» З РЭКТАРАМ І ПРАВЕСЦІ ЭТНА-ВЕЧАРЫНУ

Не так даўно 29 студэнтаў Брэсцкага дзяржаўнага ўніверсітэта імя А. С. Пушкіна, якія вызначыліся выдатнай вучобай, актыўнай грамадскай дзейнасцю, навуковай работай, прыйшлі да рэктара М. Э. Часноўскага. Прыйшлі яны па запрашэнні. Мечыслаў Эдвардавіч у сваім рабочым графіку даўно запланаваў гэту сустрэчу, каб параіцца з моладдзю наконт таго, як усім разам удасканаліваць вучэбны працэс, паляпшаць навуковую і выхаваўчую дзейнасць, цікавей арганізоўваць вольны час.

Тон гутарцы задаў рэктар. Ён сказаў пра таго, што гатовы выслушаць усе пункты гледжання, пачуць самыя нечаканыя прапановы студэнтаў, тым больш што ў зале сабраліся прадстаўнікі ўсіх факультэтаў навучальнай установы. У ходзе дыскусіі педагогаў парадавала, што студэнты вельмі адказна ставяцца да будучай прафесіі. Ледзькі не большасць іх прапаноў датычыла арганізацыі вытворчай практыкі. Студэнтка філалагічнага факультэта Аліна Чупік паскардзілася на памылковы падыход да вызначэння тэрмінаў педагогічнай практыкі. Частка студэнткай практыкі прыпадае на школьныя канікулы, а без вучняў будучым

настаўнікам цяжка выпрацоўваць свае прафесійныя якасці. З меркаваннем Аліны пагадзіліся. Выкладчыкі, адказныя за арганізацыю практычнага навучання, атрымалі ўказанне перагледзець тэрміны практыкі.

Тэму практыкі ўзнімала і студэнтка псіхолога-педагагічнага факультэта Вольга Чуманова. Вольга лічыць, што практыка ў будучым настаўнікаў павінна быць больш працяглай. На думку Вольгі, сучасны студэнт, які выкарыстоўвае інтэрактыўныя тэхналогіі, здольны хутка атрымліваць неабходны вучэбны матэрыял. Вольга лічыць, што прайшоў час пасіўнага канспектавання лекцый, лекцыю

можна атрымаць хутка ў электронным выглядзе. Такім чынам вызваліцца час для практычнага навучання, якое дазволіць лепш спасцігнуць сутнасць прафесіі.

Магістрант фізіка-матэматычнага факультэта Дзмітрый Адамчук звярнуў увагу прысутных на стан фонду ўніверсітэцкай бібліятэкі. Фонд трэба абнаўляць і пашыраць, асабліва літаратуру па фізічных дысцыплінах, — сказаў магістрант. Акрамя таго, Дзмітрый прадставіў да ўвагі прысутных цэлы пакет прапаноў аб заключэнні пагадненняў з ВУНУ, у тым ліку замежнымі, па ўзаемным адкрыцці доступу па карыстанні электроннымі бібліятэкамі. Яшчэ ў Дзмітрыя аказалася сваё бачанне паляпшэння працэсу арганізацыі алімпіяд па розных прадметах.

Некаторыя ідэі так зацікавілі кіраўніцтва навучальнай установы, што рэктар папрасіў іх аўтараў аформіць свае думкі хоць бы тэзісамі на паперы і перадаць у рэктарат. Магчыма, пасля вывучэння прапаноў будучы

Рэктар М. Э. Часноўскі (у цэнтры) са студэнтамі і супрацоўнікамі ўніверсітэта падчас сустрэчы.

прыняты адпаведныя рашэнні адміністрацыі і вучонага савета.

Варта адзначыць, што студэнты таксама праявілі вялікую актыўнасць у абмеркаванні грамадскага жыцця, арганізацыі вольнага часу. І хоць на кожным факультэце жыццё разнастайнае і насычанае, ідэі ў студэнцтва аказалася шмат. У выніку рэалізацыі адной з такіх ідэй і была арганізавана этна-вечарына «Дранік-Party». Яе ініцыятарам стала рада студэнцкага самакіравання філалагічнага факультэта. Пачын падтрымалі дэканат факультэта і студэнтка клуб універсітэта.

Падчас вечарыны можна было прадгуставаць драпікі, а таксама навучыцца танцаваць нацыянальныя і нават сярэднявечныя танцы. Эрudyты спаборнічалі ў веданні роднай культуры і літаратуры, салісты і ўсе ахвотныя спявалі беларускамоўныя песні. 120 хвілін праляцелі хутка і непрыкметна, ніхто не стаміўся. Наадварот, адрозна пасыпаліся прапановы, як зрабіць такія мерапрыемствы яшчэ больш цікавымі і чым здзівіць наведнікаў наступны раз.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

Самыя-самыя

ХТО ЛЕПШЫ Ў СПАРТЫЎНЫМ ПРАГРАМАННІ?

Пераможцай III Адкрытага чэмпіянату БДУІР па праграмаванні сярод школьнікаў і студэнтаў стала каманда Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Другое месца занялі студэнты з Маскоўскага фізіка-тэхнічнага інстытута. А замкнула тройку лідараў каманда студэнтаў БДУІР.

Адкрыты чэмпіят БДУІР па праграмаванні праводзіцца па міжнародных правілах ACM-алімпіяд: удзельнікам прапануецца ад 8 да 12 задач, якія трэба рашыць за 5 гадзін. Задачы сфармуляваны на англійскай мове, таму дапускаецца выкарыстанне слоўнікаў.

Як зазначыў на цырымоні ўзнагароджання пераможцаў чэмпіянату намеснік дэкана факультэта камп'ютарных сістэм і сетак БДУІР Аляксей Ляшчоў, дзякуючы высокай цікавасці з боку ўдзельнікаў да праекта БДУІР ён становіцца адным з найбуйнейшых спаборніцтваў па праграмаванні ў нашай краіне. А высокі ўзровень падрыхтоўкі яго ўдзельнікаў робіць барацьбу больш цікавай і непрадказальнай. Усяго ўдзел у спаборніцтвах сёлета, уключаючы 2 адборачныя туры, прынялі 400 школьнікаў і студэнтаў з Беларусі, Расіі і Украіны — больш як 150 каманд.

Удзельнікам спаборніцтваў па спартыўным праграмаванні былі прапанаваны складаныя алгарытмічныя задачы, якія прымяняюцца ў аэракасічнай індустрыі, астрафізіцы, медыцыне, біяінфарматыцы, робатабудаванні і ў іншых сферах.

Надзея НИКАЛАЕВА.

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна

ПАРАДАК ПРЫЁМУ Ў БРДУ ІМЯ А.С. ПУШКІНА НА 2013 ГОД

Умовы і парадак прыёму абітурыентаў на дзённую і завочную формы атрымання вышэйшай адукацыі ва ўстановы адукацыі «Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А.С. Пушкіна» вызначаюцца Правіламі прыёму ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, зацверджанымі Указам Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 07.02.2006 № 80. Універсітэт мае спецыяльны дазвол (ліцэнзію) на права ажыццяўлення адукацыйнай дзейнасці № 02100/437, выданы Міністэрствам адукацыі Рэспублікі Беларусь

Тэрміны прыёму дакументаў

	на дзённую форму атрымання адукацыі	на завочную форму атрымання адукацыі (поўны і скарачаны тэрміны навучання)
за кошт сродкаў бюджэту	з 16.07.2013 па 25.07.2013	з 16.07.2013 па 25.07.2013 па 02.08.2013*
на ўмовах аплаты	з 16.07.2013 па 25.07.2013** з 16.07.2013 па 04.08.2013	з 16.07.2013 па 25.07.2013** з 16.07.2013 па 04.08.2013

* - для асоб, якія вытрымалі ўступныя іспыты, але не прайшлі ў БРДУ імя А.С.Пушкіна па конкурсе на дзённую бюджэтную форму атрымання адукацыі
 ** - для абітурыентаў, якія будуць здаваць уступныя іспыты ў БРДУ імя А.С.Пушкіна

Увазе абітурыентаў 2013 года!

Пры паступленні на спецыяльнасці «Правазнаўства», «Журналістыка» у абавязковым парадку з 5 па 31 сакавіка 2013 неабходна зарэгістравацца на праходжанне прафесійна-псіхалагічнай гутаркі (тэсціравання) і прайсці яе з 5 па 30 красавіка.

Абітурыенты, якія здаюць уступныя іспыты па фізічнай культуры, да пачатку экзаменаў праходзяць дадатковы медыцынскі агляд ва ўстанове аховы здароўя «Брэсцкі абласны дыспансер спартыўнай медыцыны» па накіраванні прыёмнай камісіі ўніверсітэта.

БРДУ імя А.С. Пушкіна праводзіць рэпетыцыйнае тэсціраванне па матэрыялах Рэспубліканскага інстытута кантролю ведаў. Даведкі па тэлефоне (0162) 21 13 65.

Інфармацыю аб падрыхтоўчых курсах і падрыхтоўчым аддзяленні ў 2012-2013 навучальным годзе можна даведацца па тэлефоне (0162) 21 13 65.

Наш адрас: 224016, г. Брэст, бульвар Касманаўтаў, 21
 Тэлефон: (0162) 23-04-17 – прыёмная камісія
 Факс: (0162) 23-09-96
 Web-сайт: http://www.brsu.by
 E-mail: selcom@brsu.brest.by (прыёмная камісія)

Умоўныя абазначэнні	Факультэт	Фізічнага выхавання
1 беларуская руская мова	6 або P (ЦТ)	Фізічная культура (Д,3) 1 1 7 14
2 фізіка (ЦТ)		Фізічная культура (З) (3,5 года) 1 1 7 14
3 матэматыка (ЦТ)		Псіхолога-педагагічны факультэт
4 англійская мова (ЦТ)		Пачатковая адукацыя (Д,3) 1 1 9 3
5 нямецкая мова (ЦТ)		Псіхалогія (Д, 3) 1 1 1 1
6 хімія (ЦТ)		Выўленчае мастацтва, чарчэнне і народныя мастацкія промыслы (Д) 1 1 9 13
7 біялогія (ЦТ)		Пачатковая адукацыя (З) (3,5 года) 1 1 9 3
8 геаграфія (ЦТ)		Геаграфічны факультэт
9 гісторыя Беларусі (ЦТ)		Біялогія і геаграфія (Д, 3) 1 1 7 18
10 сусветная гісторыя навейшага часу (ЦТ)		Турызм і гасціннасць (Д, 3) 1 1 3 10
11 беларуская літаратура (вусна)		Геаграфія (навукова-педагагічная дзейнасць) (Д) 1 1 3 8
12 руская літаратура (вусна)		Турызм і гасціннасць (З) (3,5 года) 1 1 6 17
13 творчасць		Юрыдычны факультэт
14 фізічная культура		Правазнаўства (Д, 3) ппс 1 1 3 13
15 грамадазнаўства (ЦТ)		Бізнес-адміністраванне (Д, 3) 1 1 4 5 3
16 экскурсазнаўства (пісьм.)		Правазнаўства * (3) (4 года) ппс 1 1 3 5 5
17 арганізацыя турызму (пісьм.)		Бізнес-адміністраванне (3,5 года) (З) 1 1 4 5 3
ППГ прафесійна-псіхалагічная гутарка		(З) - завочная форма (Д) - дзённая форма (Д,З) - дзённая і завочная

* - платнае навучанне

Тэрміны правядзення ўступных іспытаў у БРДУ з 26.07.2013 па 30.07.2013

Тэрміны залічэння абітурыентаў

па 01.08.2013	за кошт сродкаў бюджэту на дзённую форму атрымання адукацыі
па 03.08.2013	за кошт сродкаў бюджэту на завочную форму атрымання адукацыі (поўны і скарачаны тэрміны навучання)
па 06.08.2013	на ўмовах аплаты на дзённую і завочную (поўны і скарачаны тэрміны навучання) формы атрымання адукацыі

Фізіка-матэматычны факультэт	Гістарычны факультэт
Матэматыка і інфарматыка (Д, 3) 1 1 2 3	Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны (Д, 3) 1 1 9 10
Матэматыка (навукова-педагагічная дзейнасць) (Д) 1 1 2 3	Гісторыя (рэлігія) 1 1 9 10
Фізіка (навукова-педагагічная дзейнасць) (Д) 1 1 3 2	Філалагічны факультэт
Фізіка і інфарматыка 1 1 3 2	Беларуская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць) (Д) 6 1 9 11
Прыкладная матэматыка (навукова-вытворчая дзейнасць) (Д) 1 1 2 3	Руская філалогія (літаратурна-рэдакцыйная дзейнасць) (Д) P 1 9 12
Эканамічная кібернетыка (матэматычныя метады і камп'ютарнае надзяляванне ў эканоміцы) (Д) 1 1 2 3	Беларуская мова і літаратура. Замежная мова (англійская) (Д) 5 1 4 11
Біялагічны факультэт	Журналістыка (друкаванне сродкі масавай інфармацыі) (Д, 3) ппс 1 1 9 13
Біякалогія (Д, 3) 1 1 6 7	Беларуская мова і літаратура (З) 5 1 9 11
Біялогія і хімія (Д) 1 1 6 7	Руская мова і літаратура (З) P 1 9 12
Біялогія (навукова-педагагічная дзейнасць) (Д, 3) 1 1 6 7	Сацыяльна-педагагічны факультэт
Тэхналогія захоўвання і перапрацоўкі жывёльнай сыравіны * (Д, 3) 1 1 3 6	Дашкольная адукацыя (Д, 3) 1 1 9 7
Вытворчасць прадукцыі і арганізацыя грамадскага харчавання * (Д, 3) 1 1 3 6	Практычная псіхалогія (Д, 3) 1 1 9 7
Факультэт замежных моў	Сацыяльная работа (сацыяльна-педагагічная дзейнасць) (Д, 3) 1 1 9 7
Англійская мова. 1 1 9 4	Сацыяльная работа (сацыяльна-псіхалагічная дзейнасць) (Д, 3) 1 1 9 7
Нямецкая мова (Д) 1 1 9 5	Дашкольная адукацыя (3,5 года) (З) 1 1 9 7
Нямецкая мова (Д) 1 1 9 5	
Сучасныя замежныя (англійская, нямецкая) мовы (выкладанне) (Д) 1 1 9 4	
Сучасныя замежныя (англійская, нямецкая) мовы (выкладанне) (Д) 1 1 9 5	

УО «Витебская ордена «Знак Почета» Государственная академия ветеринарной медицины» ПРИГЛАШАЕТ НА ДНЕВНУЮ ФОРМУ ОБУЧЕНИЯ

полный срок
 Специальности:
 ✓ **ветеринарная медицина** (специализации: ветеринарная бактериология и вирусология, болезни птиц, ветеринарная биохимия, болезни мелких животных, болезни свиней, гинекология и биотехнология размножения животных);

✓ **ветеринарная фармация;**
 ✓ **ветеринарная санитария и экспертиза;**
 ✓ **зоотехния** (специализации: племенное дело, технология первичной переработки продукции животноводства, птицеводство).

Абитуриенты предоставляют сертификаты ЦТ по химии, биологии, русскому (белорусскому) языку

сокращенный срок (НИСПО) – для окончивших профильные ССУЗы

Специальности:
 ✓ **ветеринарная медицина;**
 ✓ **зоотехния.**
 Абитуриенты предоставляют сертификат ЦТ по русскому (белорусскому) языку и сдают экзамены по спецпредметам в вузе.

Прием документов с 16 по 25 июля – для участия в конкурсе на обучение на бюджетной основе и по 4 августа – на обучение на условиях оплаты.

Лужеснянский аграрный колледж УО ВГАВМ готовит специалистов на базе 9-х и 11-х классов (по конкурсу аттестатов) по специальности: ветеринарная медицина, зоотехния, агрономия.

Более подробную информацию о поступлении в УО ВГАВМ можно узнать:
 210026, Республика Беларусь, г. Витебск, ул. 1-я Доватора, 7/11.
 Тел./факс +375 (212) 53-80-61; тел.: 35-99-66, 35-99-33
 сайт: www.vsavm.by; e-mail: vsavmpriem@mail.ru
 Аграрный колледж: 211311, Витебский р-н, п. Лужесно 8-0212-29-52-69

Час вызначацца

ВЫБІРАЮЧЫ ПРАФЕСІЮ...

Сёлета нам давядзецца здаваць экзамены і выбіраць профіль: хіміка-біялагічны, фізіка-матэматычны, гісторыка-грамадазнаўчы ці філалагічны. Таму давядзіцца задумвацца аб будучай прафесіі, каб ужо на гэтым этапе пачынаць рыхтавацца да паступлення ў жаданую адукацыйную ўстанову. Я са сваім выбарам вызначылася — Інстытут журналістыкі БДУ. Але большасць падлеткаў усё яшчэ ў роздумах, бо, выбіраючы прафесію, выбіраеш будучыню. Таму да пытання прафарыентацыі варта падыходзіць вельмі сур'ёзна.

Якраз для такіх мэт у нашым горадзе створаны прафарыентацыйны цэнтр. Тут падлетак праходзіць пэўныя тэсты, размаўляе з псіхолагам, які можа падказаць схільнасці да тых ці іншых прафесій. Хто ведае, а раптам гэта дапаможа зразумець сябе і свае жаданні, ацаніць магчымасці і перспектывы?

Каб не памыліцца ў такім важным пытанні, школьнікі вывучаюць інфармацыю аб розных вышэйшых навучальных установах. Нядаўна нам прапанавалі паездку ў Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава. З усёй паралелі дзявятых класаў сабралася каля 30 чалавек, ахвочых пазнаёміцца, магчыма, з будучым месцам вучобы.

...Школьныя экскурсіі заўсёды мяне прываблівалі. Бо ў такіх моманты можна не толькі даведацца пра нешта новае, але і пагутарыць з настаўнікамі і аднакурснікамі ў нефармальнай абстаноўцы.

5.45. Напэўна, гэта адзін з самых ранніх пад'ёмаў у маім жыцці. Першая думка: а можа, застацца дома і проста выспацца? Але шляху назад няма. Прымушаю сябе вылезці з-пад коўдры, памыцца, сабрацца — і наперад: на цягнік, да новага і нязвяданага.

8.15. Мне здалося, што мы ехалі цэлую вечнасць. Шмат хто ў дарозе спаў, нехта чытаў ці слухаў музыку. Як бы там ні было, у 8.20 мы ўжо стаялі на прыпынку і чакалі трамвая.

9.55. Нарэшце мы дабраліся да пункта прызначэння — Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя П.М. Машэрава. Першае, што кінулася ў вочы, — сімпатычны і даволі сучасны будынак, нягледзячы на шануюны ўзрост: як-ніяк яму ўжо 104 гады. Нас адразу ж завялі ў невялікую, але вельмі ўтульную аўдыторыю, дзе перад намі выступілі прадстаўнікі факультэтаў.

10.00 — 12.30. Для нас правялі невялікую экскурсію па ўніверсітэце. Паказалі бібліятэку, «жывы куток», некаторыя класы і аўдыторыі. Запомніўся біялагічны музей. Дзіўна: зусім невялікі па памерах, ён уражваў вялікай колькасцю экспанатаў.

Але самыя яркія ўражанні зрабілі на нас планетарый і абсерваторыя. Спачатку нам распавялі пра планеты і зоркі, паказалі на карце зорнага неба розныя сузор'і. А потым завялі ў маленькі пакой, выключылі святло і ўключылі праектар: раптам па сценцы купала «папоўз» Месяц і пачалі з'яўляцца зоркі, і ва ўсіх прысутных перахапіла дыханне. Было адчуванне, што падаеш у пустэчу. Люмінацыя працягвалася ўсяго хвілін пяць, мы ўжо збіраліся сыходзіць, калі выкладчык дастаў з сумкі... метэарыт! Невялікі, але вельмі цяжкі чырвоны каменьчык. Было цяжка паверыць, што калісьці ён «баразніў» прасторы сусвету, а цяпер ляжыць у мяне на руцэ. Нас цяжка было нечым здзівіць, але ў настаўніка гэта атрымалася.

У **13.00** па вельмі крутой лесвіцы мы падняліся на дах. Дзверы рэзка адчыніліся, і на імгненне ўсіх асяліла яркае святло. Як цудоўна пасля мноства класаў і аўдыторый апынуцца на свежым паветры! А калі нам прынеслі біноклі і вынеслі тэлескоп, кожны змог разгледзець Віцебск з новага ракурсу.

...На жаль, на гэтым наша экскурсія па ўніверсітэце скончылася. Пасля развітаннага фатаграфавання мы адправіліся далей, насустрач новым уражанням. У той дзень мы яшчэ паспелі наведаць тэатр ім. Якуба Коласа і ўбачыць п'есу «За двума зайцамі», што, дарэчы, спадабалася нам не менш за планетарый, але гэта ўжо зусім іншая гісторыя...

Арына КАГАЛЁНАК, вучаніца 9-га класа Наваполацкай гімназіі №2.

Прагрэс — вучэбнаму працэсу

ЦЯПЕР ПЛАНШЭТНІК — КРЫНІЦА ВЕДАЎ І ЗАБАЎ

Летась у верасні ў Беларуска-дзяржаўным педагогічным універсітэце імя М. Танка з'явілася незвычайная група. Студэнты кірунку «Біялогія. Хімія» пачалі вучыцца з выкарыстаннем планшэтных камп'ютараў. Сорок планшэтаў былі раздадзены студэнтам эксперыментальнай групы і іх выкладчыкам па дамоў з кампаніяй «Prestigio». Праз паўгода карэспандэнты «ЧЗ» наведалі вучэбны корпус № 10, што на тэрыторыі аграбіястанцыі «Зялёнае», каб пазнаёміцца з вынікамі адукацыйнага эксперыменту адміністрацыі БДПУ.

Першая перавага планшэтаў над класічным «арсеналам» студэнта адразу кідаецца ў вочы. Да станцыі «Зялёнае» ехаць прыходзіцца на электрычцы, і заплечнік з кнігамі ды канспектамі здаецца не лепшым кампаньёнам у такіх вандроўках. А вось гаджэт вагой 620 грамаў можна несці хоць у руках. Праўда, ці замяняе ён усё, што трэба для добрай здачы сесіі будучым педагогам?

Такім чынам вырашаюцца праблемы з падручнікамі, таму што ў бібліятэцы на ўсіх не хапае літаратуры, а на планшэце можна «скінуць» навучэнцам хоць 10 кніг па сваім прадмеце.

На аграбіястанцыі эксперыментальная група студэнтаў бывае раз на тыдзень і праводзіць тут цэлы вучэбны дзень. Мы трапляем на пару па дысцыпліне «Фізіялогія раслін», якую выкладае **Жанна МАЗЕЦ, дацэнт кафедры батанікі і асноў сельскай гаспадаркі.** Фармат заняткаў — самы што ні на ёсць традыцыйны: спачатку разбор тэорыі, потым лабараторная работа.

На занятках студэнты сапраўды вельмі часта звяртаюцца да планшэтаў. Калі вучням нешта незразумела — спадарыня Мазец просіць іх паглядзець слайды з прэзентацыі, якую яна зрабіла сама. Аднак ад папяровых носьбітаў канчаткова пазбавіцца не атрымалася: свае канспекты будучыя настаўнікі вядуць, як і раней — у тоўстых сшытках. Некаторыя формулы і схемы выкладчык паказвае на папяровых раздрукоўках. Ды і ад дошкі і крэйды далёка не ўцячэш — адказваць прыходзіцца...

Аўтарскія прэзентацыі — гэта, безумоўна, добра. Аднак у многіх іншых універсітэтах для гэтых мэт выкарыстоўваюць звычайныя праектары. Ці можа планшэт прапанаваць свайму карыстальніку нешта большае? Адказвае **Яўгенія ДЫДЫШКА, студэнтка 3 курса спецыяльнасці «Біялогія. Хімія»:**

— Планшэт — вельмі зручная рэч. Шчыра кажучы, у вучобе моцна дапамагае. Асабіста я чытаю з яго дапамогай падручнікі па сваіх прадметах. Уся літаратура па вучэбнай праграме таксама заўжды са

мною. Выкладчыкі дзеляцца з намі дакументальнымі фільмамі па прадметах, ёсць магчымасць іх паглядзець. Прычым займацца ўсімі гэтымі справамі можна ў любым месцы: у транспарце, дома, на «фортках». А яшчэ любы эксперымент мы можам засняць на фота- і відэакамеру. Ёсць, праўда, і праблемы. Усе студэнты моцна «прывязаны» да разетак, бо планшэтам уласціва разраджацца. Ёсць і праблемы чыста тэхнічнага кшталту: калі ім не хапае моцнасці, планшэты «падвісаюць».

— Ці стала табе прасцей вучыцца пасля таго, як вам раздалі планшэтныя камп'ютары?

— Безумоўна. У бібліятэцы можна больш не з'яўляцца. Усе падручнікі ёсць у электронным выглядзе ў выкладчыкаў. Капіраваць іх можна, зразумела, у неабмежаванай колькасці. Інфармацыю ў тэксце з дапамогай планшэта шукаць прасцей: проста ўвёў ключавое слова — і атрымаў вынік. Не ведаю як у астатніх, а ў мяне сярэдні бал за мінулы семестр вырас. Ва ўмельных руках планшэт — рэч незаманная. Кепска толькі, што весці канспекты без клавіятуры складана.

Пакуль адна частка студэнтаў займаецца лабараторнай працай, астатнія дзяўчаты (а ў гэтай падгрупе вучацца толькі прадстаўніцы

падручнікаў па біялогіі і хіміі. Асобная папка — для кінафільмаў. Побач з навучальнымі сустракаюцца і мастацкія. Відаць, дзяўчаты не адмаўляюцца ад забаўляльнай функцыі гаджэтаў. Ды і сапраўды, занадта наіўна было б думаць, што планшэтам студэнты будуць карыстацца выключна для вучобы.

— Сапраўды, здараюцца вельмі расчаравальныя выпадкі, — пацвярджае мае думкі Жанна Мазец. — Напрыклад, еду я ў электрычцы разам са студэнтамі на заняткі. Вядома, спадзяюся, што тыя на сваіх планшэтах нешта дачытаюць, давучваюць. А потым заўважаю, што нехта гуляе ў камп'ютарную гульню для мабіль-

— Пазітыву, безумоўна. З планшэтам зручна працаваць мне, студэнтам — таксама. Такім чынам вырашаюцца праблемы з падручнікамі, таму што ў бібліятэцы на ўсіх не хапае літаратуры, а на планшэце можна «скінуць» навучэнцам хоць 10 кніг па сваім прадмеце. Добра, што менавіта наш універсітэт стаў першапраходцам у гэтым плане: педагогі павінны ва ўсім быць наперадзе. На жаль, відавочна, што як толькі скончыцца кантракт, планшэты, хутчэй за ўсё, прыйдзецца аддаць (*смяецца*).

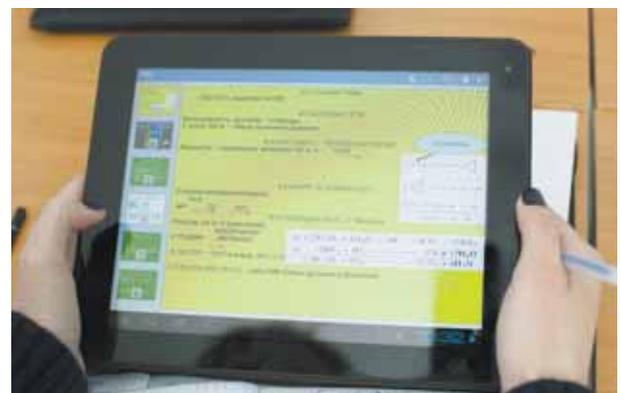
— Як вам падаецца, ці можна масава ўвесці планшэты ў навучальны працэс за кароткі час?

— Масава і за кароткі тэрмін — думаю, не. Наша эксперымент паказаў, што многія праблемы становяцца відавочнымі толькі ў працэсе работы. Напрыклад, праблема з універсітэцкім Wi-Fi: у бліжэйшы час у нас з'явіцца 10 аўдыторый з «паветраным» выхадам у інтэрнэт.

Падводзячы рысу, трэба сказаць, што, нягледзячы на некаторыя асаблівасці працэсу ўкаранення гаджэтаў, эксперыментальная група на першай жа сесіі паказала лепшыя вынікі, чым кантрольная (у яе ўвайшлі студэнты той жа спецыяльнасці, якім планшэтаў не давалі). Па словах спадарыні Мазец, калі ў іншых групах сярэдні экзаменацыйны бал па яе прадмеце вагаецца недзе ў межах 5, то «прасунутыя» біяхімікі здаюць яго ў сярэднім на 6. Калі ўлічыць, што на момант сесіі студэнты паспелі пакарыстацца планшэтамі менш чым паўгода — вынік зусім нядрэнны.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ, Фота Надзеі БУЖАН.

Ад папяровых носьбітаў канчаткова пазбавіцца не атрымалася: свае канспекты будучыя настаўнікі вядуць, як і раней — у тоўстых сшытках. Некаторыя формулы і схемы выкладчык паказвае на папяровых раздрукоўках.

слабага полу) дэманструюць журналістам магчымасці сваіх планшэтаў. На прылады загрузана безліч кніг і прэзентацый. Можна знайсці фотаздымкі з палявых эксперыментаў, а таксама звычайныя схематычныя малюнкi, якія друкуюць у

ных прыладаў, і некай прыкра становіцца. Карацей кажучы, студэнты атрымалі не толькі ўніверсальны падручнік, а яшчэ і драгую цацку, якая адцягвае ўвагу.

— А чаго ўсё ж такі больш: пазітыву ці негатыву?

Открыт прием на заочное обучение.

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ УНН 191170822

по передовым дистанционным и классическим технологиям

- ❖ **ЮРИСПРУДЕНЦИЯ** (специализации: гражданско-правовая, уголовно-правовая);
- ❖ **ФИНАНСЫ И КРЕДИТ;**
- ❖ **БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ, АНАЛИЗ И АУДИТ;**
- ❖ **ЭКОНОМИКА ОРГАНИЗАЦИИ (ПРЕДПРИЯТИЯ);**
- ❖ **МЕНЕДЖМЕНТ ОРГАНИЗАЦИИ;**
- ❖ **ЛОГИСТИКА.**

Скидки в оплате за обучение для 1-го и 2-го потока!

- Сроки обучения:
  - **3 года** на базе среднего специального профильного (техникум, колледж) и высшего образования (вступительные испытания – внутреннее собеседование в ВУЗе);
  - **5 лет** на базе среднего образования (вступительные испытания – внутреннее тестирование в ВУЗе);
- Обеспечение студентов-заочников общежитием;
- Доступная стоимость обучения;
- Выпускники ВУЗов получают **ГОСУДАРСТВЕННЫЕ ДИПЛОМЫ;**
- Прием документов и обучение по потокам: **1-ый** до 25 апреля, **2-ой** до 25 июня, **3-ий** до 25 сентября, **4-ый** до 25 ноября.

О порядке поступления и обучения – официально в «ВПО ПРОФКОНСУЛЬТАНТ», 220004, г. Минск, ул. Коллекторная, д. 20 «А», тел.: (017) 200-82-57, 200-63-51 GSM (029) 509-82-57, (044) 709-82-57 www.vpo.by

Свидетельство о государственной регистрации № 191170822 от 26.05.2009 г. Мингорисполкома.

SEX-БАЛАСЫ

...Патрапілі неяк у лесе ў вялікую яму воўк, ліса і парася. Як ні спрабавалі выкараскацца, стала зразумела, што чакаць выратавання даўдзецца доўга. Воўк, сцяміўшы тое, акінуў вокам лісу (сужыцелька пад бокам ёсць) і парася (харч таксама) — нейкі час можна пратрымацца. І ўжо як гаспадар становіцца кажа парасяці: маўляў, давай, спявай, павесялі нас з лісой. Ну, а як свіння спяваць умее — усім вядома. Завішчэла яна на ўвесь лес, пачулі тое паляўнічыя, знайшлі яму і застрэлілі ваўка. Той, паміраючы, толькі і паспеў падумаць: "Ну вось, можна было б пажыць, дык на табе — шоу захацелася!.."

КАЛІ ПРЫГАЖОСЦЬ
ЗМАЎКАЕ...

Адным з апошніх скандальных ролікаў у сеціве стала вытрымка з інтэрв'ю расійскаму тэлеканалу «Місіс Расія-2012» жонкі футбаліста Іны Жырковай, якая не здолела адказаць на элементарныя, можна сказаць, дзіцячыя пытанні. Хто не бачыў, каратка перакажам змест. Тэлеканал паказаў фільм, прысвечаны конкурсам прыгажосці і тым злоўжыванням, якія адбываюцца вакол іх. У прыватнасці, даволі недужэнсоўна глядачу далі зразумець, што перамогу ў такіх конкурсах можна купіць. Ну, у прынцыпе, Амерыку тут не адкрылі, мы і без таго здагадаліся. «Як ты з такімі данымі патрапіў на тэлебачанне? Блат?» — Які блат! Сястла!»

Аўтары фільма ўзялі інтэрв'ю ў некалькіх прыгажунь, якія паказалі практычна аднолькавы вынік, але хітом праглядаў стала менавіта размова на некалькі хвілін з «Місіс Расія-2012». Згодна з умовамі гэтага конкурсу, галоўнай яго мэтай з'яўляецца выяўленне самай актыўнай, адукаванай, духоўна развітай і прыгожай жанчыны-маці. Дык вось, пераможца мінулага года не здолела адказаць на такія пытанні, як «Сонца круціцца вакол Зямлі ці наадварот?», «Хто напісаў паланэз Агінскага і Грыбаедаўскі вальс?», «Хто такія Агнія Барто і Самуіл Маршак?» (дарчы, Іна Жыркова — маці дваіх дзяцей). Прычым, што цікава, яе саму няведанне элементарных рэчаў не вельмі бянтэжыла. На экране мы бачылі знешне абаяльную і сімпатичную жанчыну, у вачах якой відавочна чытаўся калі не гонар, дык усведамленне свайго статусу. Ну, далібог, што вы як дзеці з вашымі пытаннямі...

...У вагон метро заходзіць прывабная дзяўчына — дакладней, «уносіць» сваю прыгажосць. Усім сваім выглядам — адзеннем, абуткам, макіяжам, дарагім мабільным тэлефонам — і манерай паводзін падкрэслівае, што тут яна — госць выпадковы. Але калі ўжо так надарылася, грамадзяне, што ж, карыстайцеся... У паўпустым вагоне яна не садзіцца, а становіцца так, каб усім прысутным было добра бачна гэтае незямное харавство, гэтую грацыю. Яна пераступае з нагі на нагу і бясконца трасе доўгімі валасамі, нібы той конь, што пачуў сігнал горна перад атакай. І не заўважае, як літаральна заціскае ў кут хлопца, што стаіць за ёю. «Дзяўчына, я бачу, вам цеснавата. Давайце месцамі памяняемся», — нарэшце ветліва кажа той. Трэба было бачыць, колькі пагарды было ў вачах прыгажуні і як перакасіла яе твар! Не «можна з вамі пазнаёміцца», не «як вас завуць», а — «вам цеснавата»...

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Відавочна, што прымаўка «Не нарадзіся краснай, а нарадзіся шчаснай» у наш час для многіх страціла сваю актуальнасць. Дакладней, яна стала спрошчана-прамалінейнай: «красны» — значыць, «шчасны». Калі прырода і бацькі адарылі цябе, ты абавязкова павінен быць такім. І, самае галоўнае, усе навокал павінны пра гэта ведаць! Што тут скажаш, прыгажосць заўсёды і ў васім свеце была своеасаблівым таварам. Толькі, падаецца, за ёю раней стаяла яшчэ нешта...

...На вясковай вуліцы літаральна за два метры ад веснічак спыняецца легкавік. З аднаго боку выходзіць хлопец-кіроўца. З другога адчыняецца дзверца, і на ўсё наваколле гучыць зварот да маладога сужэнца: «Ты што (моцны мацюк — Аўт.), не мужчына? Руку падаць не можаш?!» Ага, вясковая каралеўна прыехала... Як па мне, дык будзь ты хоць самай наймавернай прыгажосці, не хацеў бы быць з табой побач...

Дык ці «можна быць прыгожай такой?» З азначанай тэмы вынікае, што гэтага ўжо недастаткова. Цяпер яшчэ патрэбна «афіцыйнае» пацвярджэнне прыгажосці! І яна часта становіцца таварам у чыстым выглядзе, які можна купіць (атрымаць тую ж карону пераможцы конкурсу) і выгадна прадаць (стаўшы, напрыклад, жонкай алігарха). Уласна, часта купля і праводзіцца дзеля далейшага перапродажу. Або для павышэння статусу (калі ўсё астатняе ўжо ёсць, але нечага не хапае) у грамадстве.

...Нехта скажа: маўляў, чаго так усе накінуліся на бедную «Місіс Расію»? Дык у тым жа і справа, што яна не ў «метро едзе», а краіну прадстаўляе! Карону ж не на вясковай дыскатэцы атрымала, так?.. (Дарчы, пасля скандалу, які ўзніўся пасля вышэйназванага відэароліка, Іна Жыркова адмовілася ад тытула і кароны і вырашыла не браць удзел у чарговым конкурсе прыгажосці «Місіс Масквы-2013»). Думаецца, што чалавек яна неаблагі, добрая маці і жонка. І дабрабыт у сям'і, упэўнены, прысутнічае. Чаму тады проста было не цаніць усё гэта, навошта «шоу» ладзіць спатрэбілася — з удзелам у тым самым конкурсе, а потым інтэрв'ю даваць?.. Пераможца — публічная асоба, таму трэба было найперш самакрытычна ставіцца да самой сябе, цвяроза ацэньваць магчымы наступствы. Тады б і не атрымалася, як з той льялькай.

...Асабіста ў мяне ёсць своеасаблівы просты тэст, па выніках якога я ў думках магу паставіць «крыж» на любой прыгожай дзяўчыне. Гэта калі яна ў метро не прытрымлівае за сабой дзверы, а, не азіраючыся, нясе сябе, любімую. Groш цана такой прыгажосці. Яна пустая і халодная. Адно толькі — вокладка...

Кастусь ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

Імёны

«У ВАЧАХ НЯМА АГНЮ?
НІЯКІ ПІЯР НЕ ДАПАМОЖА»

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

— **Імёны, якія вы назвалі, можна лічыць сёння прыкладам, на які трэба раўняцца?**

— Гэтым людзям можна даверыцца, што важна, бо самае страшнае для артыста — калі яму абяцаюць, але не робяць нічога. А тыя, каго я назваў, пачынаюць працу над нейкімі праектамі, шчыра любяць артыста, і гэта дае добрыя вынікі. Я таму прыклад.

— **А калі вы гаворыце, «у кантэксце нашага шоу-бізнесу не спрацоўваюць замежныя тэндэнцыі», што маеце на ўвазе?**

— У нас не працуе сістэма піяру артыста, як у Расіі, дзе і ад «ружовай кофтакі», і ад нейкіх скандалаў той жа Кіркораў стане больш папулярным. А ў нас, на жаль, гэта не спрацоўвае. Мабыць, усё залежыць ад людзей. У нас ім больш даспадобы, калі здараецца нешта пазітыўнае. Добрыя навіны выклікаюць станоўчыя эмоцыі. Я сам гэта адчуў, напрыклад, калі напісаў песню для Мікалая Баскава. Ад той сітуацыі выйгрыш быў большы, чым калі б учыніў нешта скандальнае. Наогул, думаю, каб падагрэць інтарэс да сябе, трэба мець якасны музычны матэрыял і добрага артыста. Калі гэта ёсць, можна садзіцца і думаць над далейшымі крокамі, а пры адсутнасці галоўнага ніякі піяр не дапаможа.

— **Сёння вельмі папулярныя разнастайныя «шоу талентаў». А ці ёсць іншыя магчымасці заявіць пра сябе?**

— Шоу такога фармату дапамагаюць многім таленавітым людзям. У нас на тэлеканале АНТ ёсць праект «Акадэмія талентаў», які выпускае, на мой погляд, вельмі добрых артыстаў. Калі прабіваецца не з дапамогай «шоу талентаў», то тады самастойна трэба ступацца ва ўсе дзверы. Ступайце — і вам адчыняць.

— **З уласнага вопыту працы з маладымі артыстамі: як ацэньваеце іх патэнцыял?**

— Патэнцыял ёсць заўсёды. Важна, каб прысутнічаў яшчэ і стымул працаваць. Бо, бывае, бачыш таленавітых людзей, але ў іх вачах адсут-

нічае агонь. А ён проста неабходны, інакш нічога не атрымаецца.

— **Вы ўжо трэці год працуеце ў праграме «Наша раніца». Не стала сумна ў фармаце аднаго праекта?**

— Безумоўна, нармальна жадаць нечага большага. Я ніколі не спыняюся на тым, што маю. Але, калі казаць пра праграму «Наша раніца», то яна стала для мяне другім домам. Мы нядаўна размаўлялі з Наташай (Радзіна — Аўт.) і сшыліся на думцы, што нават праз столькі часу мы сустракаемся з ёю ў эфіры нібы ўпершыню. І мы жартуем, кантактуем, атрымліваючы ад сваёй працы задавальненне.

— **Скажыце, а нейкі сакрэт адкрылі для сябе адносна таго, як заставацца цікавым для глядача?**

— Самае галоўнае — заставацца самім сабой. Калі адсутнічае шчырасць у кантакце з глядачом, то цябе ніхто не будзе глядзець. Таксама трэба часцей усміхацца. На тэлебачанні ўсмешка многае вырашае, бо людзі любяць пачынаць дзень з пазітыву. Мне прыемна, калі на канцэртах глядачы падыходзяць і кажуць: «Мы прачынаемся разам з вамі».

— **Наколькі адкрытая ў нас публіка?**

— Стаўленне да артыста ў розных месцах залежыць ад многіх фактараў. У тым ліку і ад таго, як часта ён выступае ў той ці іншай мясцовасці. На сваіх канцэртах я прыбраў бы ўсе сядзенні, бо хочацца, каб людзі танцавалі і адпачывалі, калі мы сустракаемся.

— **Ваша «знакамітасць» вам часта дапамагае ў штодзённым жыцці?**

— Заўсёды і ўсюды: у аэрапорце, у цягніку. Ды чаго далёка хадзіць — нават у краме. Калі людзі

пазнаюць мяне, то стаўленне іншае, мне адразу пачынаюць усміхацца і наладжваецца кантакт. Я стараюся гэта цаніць.

— **Сваімі песнямі вы здольны растапіць жаночыя сэрцы. А вось якой павінна быць дзяўчына, каб звярнуць на сябе вашу ўвагу?**

— Мне, як і многім мужчынам, падабаецца, калі дзяўчына сціплая

ў адносінах да мяне. Гэта чапляе. Умець падаць сваю сціпласць у поглядзе, у паводзінах — сапраўднае мастацтва. Потым яна можа быць іншай. Не менш важна, каб яна сачыла за сваёй знешнасцю.

— **Неяк вы казалі, што ў вас «завышаныя патрабаванні да сябе». У чым гэта праяўляецца па жыцці?**

— Гэта знаходзіць свой адбітак ва ўсім. Я лічу, калі ў чалавека нешта не атрымліваецца, то праблема толькі ў ім самім і не ў кім іншым. Відаць, з кімсьці няправільна пагаварыў, чагосьці не зрабіў. Напрыклад, у цябе праблема ў сям'і — значыць ты робіш недастаткова, каб прадухліць іх. Так у любой сітуацыі. Незалежна ад таго, датычыцца гэта творчасці ці асабістага жыцця.

— **Часам за поспех людзям даводзіцца расплачвацца адзінотай. Вам гэта знаёма?**

— У мяне такое не спрацоўвае. І, думаю, тут ролю адыгрывае не поспех, а ўнутраны свет чалавека. Мне падабаецца кантактаваць з людзьмі, і не мае значэння, кампанія складаецца з аднаго чалавека ці з некалькіх. Зносіны з іншымі даюць зарад энергіі і з'яўляюцца крыніцай натхнення для творчасці. Галоўнае, каб у стасунках людзі не засяроджваліся толькі на сваіх інтарэсах.

— **Пасля вашага зыходу ў свабоднае плаванне стаўленне да вас з боку калег змянілася?**

— На змены ў маім жыцці людзі адрагавалі па-рознаму. Такія паводзіны зразумелыя, і я быў да іх падрыхтаваны. А час ўсё расставіў па сваіх месцах. Сёння ў мяне ўсё добра.

Алена ДРАПКО.
Фота з архіва Германа.

ЧЫРВОНКА
Чырвоная змена

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12

ад 19 лютага 2009 года выдадзена

Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі газеты — установа «Рэдакцыя газеты «Звязда»; грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі».

Галоўны рэдактар
КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адказны за выпуск — намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА.

Адрас рэдакцыі:
220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.Кантактны тэлефон: 292 44 12.
e-mail: posts@tut.by; info@zvyzda.minsk.by

Газета адрудкавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».

ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013,
г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.

Тыраж 25.007.

Нумар падпісаны ў 19.30 29.04.2013 г.

«ШЛЯХ У НАВУКУ» ПАЧЫНАЕЦЦА З ДЗЯЦІНСТВА

Сапраўдныя будучыя навукоўцы вучацца ў сталічнай беларускамоўнай гімназіі №4. Днямі тут сярод вучняў 2 «Г» класа прайшоў першы этап конкурсу навукова-даследчых работ «Шлях у навуку». Як лягчэй вывучыць замежную мову, зрабіць мячык са звычайнага яйка і нават прадказаць прагноз надвор'я, дзеці ведаюць не па чутках. Да конкурсу юныя ўдзельнікі падышлі сур'ёзна — нават праводзілі эксперыменты і рыхтавалі прэзентацыі.

— Я лічу, што такога роду навуковыя канферэнцыі — адзін з самых прадуктыўных спосабаў развіцця творчых здольнасцяў у дзіцяці, — падзялілася

сваімі ўражаннямі настаўніца пачатковай школы гімназіі №4 г.Мінска Алена Літвінава. — Спачатку мы праводзім такі конкурс унутры класа, потым самыя яркія работы трапляюць на гімназічны ўзровень, а пераможцы могуць паспрабаваць свае сілы ў раённым конкурсе. Тэмы і ідэі эксперыментаў выбіраюць самі дзеці. Тут поўная свабода дзейнасці. Сэнс у тым, што само даследаванне ў першую чаргу павінна быць цікавым для вучня. Мэта конкурсу — адкрываць і падтрымліваць інтэлектуальныя і творчыя здольнасці дзяцей, выяўляць найбольш цікавых і развіваць у такіх вучняў даследчыя навыкі.

Надзея БУЖАН, фота аўтара.

Простая мова

ШЧАСЦЕ ГЭТА...

...Чытала як анекдот: «Учора памылі вокны. Світаць стала на паўгадзіны раней». А гэта, як высвятляецца, праўда!

Факт і каментарый

Свет запоўнены гукамі. Што, вядома ж, не дзіва. Дзіва? Двое ў аўтобусе — гадоў па пятнаццаць. Размаўляюць паміж сабой. І тэма актуальная: — Ты вось што найболей любіш? — пытаецца дзяўчына. — Я — бліны... Тоненькія такія, у дзірачку. Мама пячэ... Я іх колькі заўгодна з'есці магу! — хваліцца хлопчэ. — Асабліва — калі масла прамазаць. А можна — са смятанай яшчэ ці з варэннем... Альбо разам змяшаць... Ці начыніць... Смаката, праўда? — Не ведаю... Я іх два разы толькі ела, у бабулі. А мама ў нас нічога не гатуе. — Зусім? — не верыць хлапчэ. — Ну, яна сасіскі можа зварыць. — Блін... Гэта ўжо іншы голас: аўтобус спыніўся, парачка выйшла? Але ж слова — да месца, у якасці каментарыя...

Вучыся, нябожа...

Вясна (ну нарэшце!), раніца... Людзей на прыпынку вобмаль, але і гэтым спакою няма: пажылая, вельмі поўная жанчына абрэзанай рыдлёўкай разбівае лёд (пырскі ад яго — на вярсту...), потым змятае смецце. Венік «стаханавскі» — на доўгай палцы, новы, але ж і пласчача: пакуль да канца дамяла, ззаду ўжо зноў... акуркаў накідалі. Іншая, магчыма, пераступіла б, як той казаў, гэта — не: да кожнага падстаўляе рыдлёўку, на яе, нагой, насоўвае «бычок» — адзін, другі, трэці... Дзясяты побач кінулі! Жанчына... Не, не каза нічога. Проста падымае галаву. Гняўлівае: «Як дала б вась гэта рыдлёўкай!» — у яе на твары напісана. ...Шкада, што «пісьменных» няшмат!

«Ты, чалавеча...»

Кнігу не прачытаць — розуму не прыбавіць. Часам — у чыстым выглядзе, бо трапна ж сказана: «Что

сходзіць с рук ворам, за то ворішкэ бьют»? Гэта — Крылоў. «Все это было бы смешно, / Когда бы не было так грустно» — Лермантаў, «Минуй нас пуце всех печалей / И барский гнев и барская любовь» — Грыбаедаў, «Паэтамі нараджаюцца, прамоўцамі можна зрабіцца» — Цыцэрон... Іншымі словамі, безліч залацінак сабрана ў адмысловых зборніках кшталту «Крылатыя слова», «Великие мысли великих людей», «Афоризмы и высказывания выдающихся мужчин» (жанчын, трэба разумець, ёсць таксама?)...

У параўнанні з гэтымі (часцяком падарункавымі выданнямі) зборнічак «Афарыстычныя выслоўі беларускіх пісьменнікаў» выглядае сціпла. Але ж адтуль: «Што мне Вена, Мадрыд, што мне / Лондан туманны, / Больш за ўсё я бацькоўскаму краю / адданы! — Дунін-Марцінкевіч; «Як жыць — дык жыць для Беларусі, / а без яе — зусім не жыць» — Геніюш; «Мы для ўнукаў павінны дарогу прабіць. / Хто забыў сваіх продкаў — сябе губляе. / Хто забыў сваю мову — усё згубіў» — Караткевіч...

Нарэшце — «І ты, чалавеча, як снег у адлігу: / Упаў і сканаў, і няма» — Колас...

Кнігу не прачытаць — розуму не прыбавіць. Дарэчы, нехта з вялікіх пісаў, што ёсць большы грэх, чым кніжкі паліць: гэта — не чытаць іх.

Бяры... Не хачу

...Дзянісавіч у грамадскім транспарце едзе, як правіла, стоячы: месца яму не саступаюць і, відаць, не будуць, бо ён, нягледзячы на ўзрост, высокі, стройны, заўсёды элегантны, усмешлівы... Інтэлігент, карацей — кандыдат навук, знаўца моў. А ўжо паэзіі, музыкі... Са сцэн на баяне грае! І, вядома ж, танцуе. У санаторый няк паехаў. Вечерам у клуб пайшоў. І трэба ж: толькі на парог, — яго любімую песню круцяць: «В шумном зале ресторана, средь веселья и обмана...». Дзе ж тут устаіш?! Падхапіў найбліжэйшую маладзіцу, закружыў, а на прыпевае дык яшчэ і падпяваць стаў (безадносна): «Ах, какая женщина, какая женщина, мне б такую!»...

Дзявуля пачула. Смела глянуўшы ў вочы, сказала:

— Ну дык бярыце! Нехта іншы, можа, і рады быў бы, а Дзянісавіча — быццам вадой аблілі (за будучай жонкай сем гадоў хадзіў, дакрануцца баяўся)... Таму знікаеў, спыніўся — рукі апусціў. І... падаўся назад — да парога. — Куды ж вы, мужчына? — паляцела яму ўслед. — Я згодная! ...Мусіць, праўду кажуць: калі «не» — хочацца ўдвойне. А калі «так» — дык яно і не трэба.

Урок

Горад, дзень, кавярня — маленькая, як бабе сесці. Прычым літаральна: гэта значыць, села адна, — другой ужо месца няма. Добра, што на вуліцы цёпла ды столік з крэсламі... І...

Варона там жа — цікуе. Галоўнае — смелая: амаль да нагі падскочыла. І так паглядзела ў вочы...

Прышлося пачаставаць — падзяліцца булчаккай.

Тая, можна сказаць, на люту яе падахапіла... На ўсялякі выпадак аднесла гасцінец на газон, хуценька з'ела, прыгэпала назад, зноў схіліла галаву з цікаўным: «А яшчэ?».

Булчакка была маленькая... Прышлося (на стале пакінуўшы кубак) зноў пайсці ў кавярню, купіць яшчэ адну — спецыяльна для вароны.

Яна ў гэты час — з дзвярэй відаць было — чакала... І яна ж «аддзячыла» — перакуліўшы каву. Бо не вароны!

Прапанова

...Ні дзеўка, ні баба, ні качка, ні швачка, ні Богу свечка ні чорту галавешка... Гэта — як ні балюча — пра Лену, бо яна, як многія цяпер, ні дома ні за мухам: гадоў пятнаццаць таму, яшчэ студэнткай, сышлася з мужчынам...

Варта аддаць належнае: ён не падманваў яе — не абяцаў жаніцца. І адразу папярэдзтваў, што дзяцей не хоча. Але ж яна спадзявалася, яна — чакала... І чакае, як высвятляецца... Чаго? Аднаму замежнаму пісьменніку (яна па радыё чула) страшны дыягназ паставілі, папярэдзілі, што жыць засталася зусім нямат. Першае, што ён зрабіў тады, — прапанаваў руку і

Даты Падзеі Людзі

МІЖНАРОДНЫ ДЗЕНЬ ДЖАЗА. Абвешчаны на 36-й сесіі Генеральнай канферэнцыі ЮНЕСКА (2011 год) у знак прызнання ўкладу джаза ў дыялог культур.

1530 год — нарадзіўся Філон Сямёнавіч Кміта-Чарнабыльскі, ваенны дзеяч Вялікага Княства Літоўскага, пісьменнік. У Лівонскую вайну (1558-1583 гг.) камандаваў войскамі на ўсходніх рубяжах ВКЛ, удзельнічаў ва ўзяцці Чарнігава, рэйдах да Старадуба, Смаленска. У 1566 годзе прызначаны дзяржаўцам Чарнобыля (адсюль другая частка прозвішча) і старастам аршанскім з абавязкам абараняць аршанска-смаленскую мяжу. З Оршы пасылаў у Вільню панам Рады ВКЛ данясенні аб становішчы на мяжы і ў Расіі (захавалася 30 лістоў за 1573-1574 гады). Данясенні напісаны эмацыйна, з выкарыстаннем народных прыказак — яны з'яўляюцца помнікам старажытнабеларускай літаратуры. Падчас полацкага паходу 1579 года яго атрад прыкрываў войска Рэчы Паспалітай з боку Смаленшчыны. У тым жа годзе прызначаны ваяводам смаленскім (пасада была намінальная, але давала месца ў Сенаце Рэчы Паспалітай). Памёр у 1587 годзе.

1789 год — у Нью-Ёрку на Уол Стрыт прайшла інаўгурацыя першага прэзідэнта ЗША. Ім стаў галоўнакамандуючы амерыканскай Кантынентальнай арміі Джордж Вашингтон. Для таго каб пераехаць з Вірджыніі ў Нью-Ёрк, будучаму кіраўніку краіны прыйшлося пазычаць грошы. Нягледзячы на тое, што ў сваёй палітыцы Вашингтон прытрымліваўся кансерватыўнага курсу і не з'яўляўся прыхільнікам дэмакратычных пераўтварэнняў, яго аўтарытэт быў настолькі высокім, што на наступных выбарах ён лёгка быў пераабраны на другі тэрмін. На прапанову вылучыць сваю кандыдатуру на пасаду прэзідэнта ў трэці раз Вашингтон адказаў адмовай.

1881 год — нарадзіўся (вёска Купніна, цяпер Чашніцкі раён) Янка Журба (Іван Якаўлевіч Івашын), беларускі паэт, перакладчык. Аўтар зборнікаў вершаў «Світанкі», «Ясныя шляхі». Пісаў публіцыстычныя артыкулы і аповяданні, а таксама для дзяцей (зборнікі «Ластаўкі», «Сонечная раніца», «Светлыя дні»). Перакладаў на беларускую мову паэзію і прозу рускіх, украінскіх, грузінскіх і казахскіх пісьменнікаў. Музыку на вершы Я. Журбы пісалі П. Падкавыраў, Р. Пукст, М. Чуркін і іншыя беларускія кампазітары. Памёр у 1964 годзе.

Антон БЯЛЕВІЧ (1914—1978), паэт, пісьменнік, перакладчык:

Было сказана

«Я харошых краёў бачыў многа, Многа пройдзена далніх дарог. А найлепшая тая дарога, Што вядзе на бацькоўскі парог».

У сувязі са святам наступны нумар газеты «Звязда» выйдзе ў пятніцу, 3 мая.

сэрца сваёй каханцы. Спытаў у яе, ці пагодзіцца... стаць яго ўдавой?

...Жонкай, лічы, не пабыўшы.

Правіла жыцця

«У вас не дзіця, а нейкі анёлак!» — казалі Наташы, і яна, вядома ж, шчасліва ўсміхалася, бо малая і сапраўды расла паслухмянай: раілі бацькі шмат чытаць — чытала, раілі займацца спортам — займалася (хадзіла на гімнастыку), вучылі рукадзеллю — пяць карцінак вышыла: бісерам, дробненькім крыжыкам... Само сабою — у школе добра вучылася...

А потым як сурочыў хто ці падмяніў: «Я сама...» — на усё, што бацькі ні скажуць...

Гэта ці не апошні іх аргумент быў: маўляў, возьмешся за розум, паступіш на бюджэт — так і быць — аддадзім ключы ад бабулінай кватэры, і жыві там як хочаш. Не паступіш — будзем вучыць за грошы. А каб плаціць — тую кватэру кватарантам здадзім...

Нельга сказаць, што пасля гэтай размовы паводзіны ў дачкі адразу змяніліся. Але ж школа яна скончыла добра. І вучыцца-такі паступіла, прычым — на бюджэтнае!

Бацькі на сёмым небе былі — ад радасці. А следам — ад крыўды, бо дачка (адзіная) і сапраўды... спакавала рэчы і з'ехала — ад іх?! — у тую бабуліну кватэру.

Суцяшалі сябе, што на месяц-другі, пакуль збрыдзе самай прыбіраць, гатаваць...

А нічога падобнага: трэці год ужо вучыцца! І самастойна жыве, сцвярджаючы: пры гэтым даўно вядомае правіла: калі ў маленьце дзіця робіць тое, што яму кажуць, то ў дарослым жыцці яно будзе рабіць, што хоча. Калі ж наадварот — усё, што хоча, будзе рабіць у маленстве, потым — хутчэй за ўсё — яму прыйдзеца рабіць тое, што скажуць.

Брат за братам

Чым далей, тым страшней. Гэта не пра казкі — пра выпускі навін, бо там столькі крміналу...

Короткія нататкі — пра двух братоў. Адзін — пітушчы, хворы на туберкулёз — прыйшоў да другога. Той, мякка кажучы, не рады быў — выставіў яго зверы... Чым, напэўна ж, пакрыўдзіў, бо той выцягнуў рэмень і павесіўся — тут жа, у пад'ездзе.

«Крыўдзіцель» гэта ўбачыў... Паспеў яшчэ выклікаць «хуткую» і міліцыю. А потым... Сэрца падввало — памёр.

Брат за братам. ...Бацькі шчаслівыя, калі... не дажылі — да васьм гэтага.

Шчасце гэта...

Іосіфаўна гатаваць не любіць (ну хіба, як расказвала, капусты наварыць — з сушанымі грыбкам). А вось дапамагчы каму — гэта яна з радасцю...

Надоечы ў доме сяброў была, разам з гаспадыняй стол рыхтавала. Ёй, у прыватнасці, гародніну даручылі парэзаць — на салату «аліўе». А для гасцей жа... Старалася — каб акуртна, каб прыгожа, каб дробненька...

Вось гэта, апошняе, нават гаспадар прыкмеціў. Жонцы сказаў:

— Слухай, забяры ў яе нож. А то яна зараз гарошак парэжа! ...У шчасця вызначэнняў шмат. Паводле паэткі Рубальскай, напрыклад, гэта — калі ёсць каго і чым карміць. Праўда, працэс прыгатавання часам стамляе.

Але тады можна ўключыць музыку ці тэлевізар. Альбо — уздагаць Іосіфаўну з яе гарошкам.

Каб усе!

З ліста. «Днямі ехала на лецішча. На Круглай у аўтобус зайшла маладая сям'я з дзіцем — так, нічога незвычайнага... Але ж вось аўтобус крунуўся, і з вазка раптам данеслася:

— Папа, ты дзельзісся?
— Держысь...
— Мама, ты дзельзісся?.. Малечка! А ўжо, бач ты — хвалюецца, клапоціцца пра сваіх бацькоў!»

От каб усе так, да скону: дзеці пра бацькоў, бацькі — пра дзяцей.

Чаго не купіш за грошы

Горад. Вуліца. Дом — і зноў пакрыманьні! На падмурку (літары з аршын) — яркі чырвоны надпіс: «Бабла!!!».

Крык душы, мяркуючы па клічніках... І, напэўна ж, юнай, прагнай займець — усё і адразу! Каб потым (а найлепш бы раней...) зразумець, што самае галоўнае, самае неабходнае ў жыцці — сапраўднае каханне, добрую сям'ю і сяброў, здароўе — не купіш. Ні за якія за грошы. Колькі б іх ні было...

Валянціна ДОЎНАР. **Ад яе ж.** Кніга абразкоў «Каб сказаць... І пачулі» прадаецца ў кнігарнях. Пытайцеся.

БЕЛАРУСКІ «СІБІРАК»

■ Шлях
земляка

У гонар беларуса Івана Дзяменцьева Чэрскага, славуага геолага, географа, палеантолага, даследчыка, а таксама паліглата і мастака, назвалі аж 10 геаграфічных пунктаў у Сібіры, два віды выкапнёвых жывёл, вуліцы ў многіх гарадах. Імя Чэрскага, які ў ліку іншага склаў карту возера Байкал (за што атрымаў залаты медаль), носіць Іркуцкае таварыства беларускай культуры.

МУЗЕЙ У ГЛЫБІНЦЫ

На радзіме гэтага вельмі адукаванага чалавека — Віцебшчыне — з вялікай павагай ставяцца да яго памяці. У аграгарадку Валынцы Верхнядзвінскага раёна ў мясцовым Доме культуры роўна 20 гадоў таму быў створаны ўнікальны краязнаўчы музей імя І. Д. Чэрскага. З 1995 года працуе пастаянная выстава.

А з'явіўся музей, як расказалі яго супрацоўнікі, дзякуючы нястомнай дзейнасці настаўніка гісторыі, члена Беларускага геаграфічнага таварыства Б. П. Шымука, які ў архівах, бібліятэках, а таксама інстытутах і ўніверсітэтах назбіраў шмат рознага ілюстраванага матэрыялу аб жыццёвым шляху і навуковых адкрыццях земляка Івана Чэрскага.

3 РОДУ ЧЭРСКІХ

Іван Дзяменцьеў Чэрскі паходзіць са старажытнага дваранскага роду, самая першая звестка аб прадстаўніках якога з'явіліся напрыканцы XVIII і пачатку XIX стагоддзя. Радавы герб Чэрскіх — «Равічы». Чэрскія набываюць маёнтак Свольна ў 1840 годзе. Гэта 6 вёсак: Нікіперава, Абухава, Ніўе, Плігаўка і гэтак далей. На тэрыторыі панскага двара, акрамя добрага дома, былі млын, бровар, малатарня і іншыя пабудовы з зямлёй. Калі перавесці плошчу зямлі ў гектары, атрымавалася больш як 700 га.

Герб Чэрскіх.

Іван Чэрскі нарадзіўся 3 мая 1845 года ў фальварку Свольна Дрысенскага ўезда (зараз гэта тэрыторыя Верхнядзвінскага раёна) у сям'і двараніна Дамініка Чэрскага. Пры нараджэнні яму было дадзена ажно тры імені: Ян, Станіслаў і Франц. Пры гэтым на ўвесь свет ён праславіўся як Іван. У бацькоў, акрамя яго, было яшчэ адно дзіця — старэйшая сястра Міхаліна.

Першую адукацыю Іван атрымаў у радавым гняздзе. З 1857-га па 1860 г. Чэрскі вучыўся ў Віленскай гімназіі, потым — у Дваранскім інстытуце ў Вільні. Вывучыў французскую, англійскую, нямецкую, лацінскую і польскую мовы, добра маляваў, ахвотна займаўся музыкой.

У лютым 1863 года Іван Дзяменцьеў Чэрскі далучыўся да ўдзельнікаў паўстання пад кіраўніцтвам Каліноўскага. Даволі хутка за ўдзел у паўстанні быў арыштаваны. Прыгаворам суда Чэрскага прысудзілі да пажыццёвай ссылкі ў Сібіры з канфіскацыяй маёнтка Свольна і пазбаўленнем дваранскага тытула.

Па дарозе да месца ссылкі Чэрскі знаёміцца з вядомым геолагам Чаканоўскім, які таксама, як і Чэрскі,

Памятная дошка Чэрскаму.

атрымаў тэрмін зняволення за ўдзел у паўстанні. Гэтая сустрэча прадвызначыла далейшы шлях Чэрскага, які вырашыў усё сваё жыццё прысвяціць прыродазнаўству. Час зняволення стаў часам настойлівай самаадукацыі ў галіне прыродазнаўчых навук: ён вывучае геалогію, антрапалогію, заалогію, іншыя навукі.

ДАРОГА ДА СЛАВЫ

У 1869 г. з'яўляецца яго першая навуковая праца па геалогіі.

Даследаванні Чэрскага былі заўважаны, і ў 1871 г. па прапанове акадэміка Расійскай Акадэміі навук А.Ф.Міддзэндорфа яго выклікаюць у Іркуцк для работы ў Сібірскім аддзеле Расійскага геаграфічнага таварыства. Калі жыў у здымнай кватэры, пазнаёміўся з дачкой гаспадыні Маўрай. Дзяўчына стала яго жонкай, а потым і вернай памочніцай у даследаваннях.

Напрыканцы 1870-х наш зямляк даследуе Байкал: вывучае берагі, а таксама рэкі, што ўпадаюць у Байкал — каля 340... Вынікам гэтага даследавання стала каля тысячы старонак рукапіснага тэксту. Рускім геаграфічным таварыствам у 1881 годзе праца Чэрскага па даследаванні Байкала была прадстаўлена падчас работы Міжнароднага геаграфічнага кангрэса, які праходзіў у Венецыі. І за яе беларус атрымаў малы залаты медаль...

У 1883 годзе Чэрскага амніставалі. Па даручэнні Акадэміі навук ён даследуе тракт з Іркуцка да Урала і пасля заканчэння гэтага даследавання разам з сям'ёй прыязджае ў Санкт-Пецярбург, дзе працуе ў заалягічным музеі, чытае студэнтам лекцыі.

У навуковых колах Чэрскага лічаць лепшым знаўцам Сібіры.

Зімой 1891 года па заданні Акадэміі навук ён адправіўся ў чарговую сібірскую — Калмыка-Індыгійскую — экспедыцыю. І не проста адправіўся ў экспедыцыю на некалькі гадоў, але і ўзяў з сабой жонку, 12-гадовага сына і пляменніка. У чэрвені наступнага года Іван Дзяменцьеў Чэрскі памёр ва ўзросце 47 гадоў. Яго жонка, Маўра Паўлаўна Чэрская, завяршыла экспедыцыю і такім чынам выканала запавет мужа.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.
Верхнядзвінскі раён — Віцебск

■ На свае вочы

Шпацыр па Карла Маркса

Пяць прапаноў па пешаходнай вуліцы

Пешаходныя вуліцы ствараюць асаблівую атмасферу ў горадзе. Яны прызначаны не для таго, каб па ім некуды спяшацца або ісці выключна па справах. Гэта вуліцы для роздуму, адпачынку, рамантыкі. Менавіта яны ствараюць элітарны дух горада, нават яго твар, калі хочаце. Але ў сталіцы нашай краіны, як ні дзіўна, дагэтуль няма ніводнай такой вуліцы. Толькі Карла Маркса робіцца пешаходнай выключна на летні перыяд, і толькі па выхадных.

Тое, што Карла Маркса найлепш падыходзіць для пешаходнай вуліцы, — бясспрэчна. У гэтым мы яшчэ раз упэўніліся, паўдзельнічаўшы ў экскурсіі, якую Беларускі камітэт ICAMOS у асобе яго дырэктара Уладзіміра Гілепа ладзіў для намесніка міністра культуры Тадэвуша Стружэцкага і карэспандэнта «Звязды». Вёў экскурсію гісторык, урбаніст, выкладчык Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта Іван Сацукевіч.

Атрымалася так, што цягам такой нядоўгай прагулкі кожны з нас чатырох зрабіў уласную прапанову адносна лёсу і далейшага развіцця першай пешаходнай вуліцы сталіцы. Ды яшчэ адну, пятую ідэю, раней прапанаваў архітэктар Юрый Градаў. З яе і пачнём.

1 Частку вуліцы Кірава, якая адыходзіць ад чыгуначнага вакзала, зрабіць лагічным пачаткам пешаходнай вуліцы, хоць гэта і не Карла Маркса.

Кірава абсалютна не загружана транспартам, таму, лічыць Градаў, гэта быў бы вельмі ўдалы пачатак пешаходнай вуліцы. Яна прымыкае да новага будынка чыгуначнага вакзала сталіцы, а з другога боку справа на рагу знаходзіцца будынак, узводзчыя які архітэктар Барыс Рубаненка так удала захавалі ў планеўраўніку Віленскага рынку, які некалі быў на гэтым месцы.

Ідучы па Кірава па левым баку, адразу трапіеш у Міхайлаўскі сквер. Гэта той самы сквер, у якім з'явіліся першыя «жывыя» скульптуры Уладзіміра Жбанова — «Дзяўчына з парасонам», «Незнаёмка», «Курэц». А далей пачынаецца ўжо сама вуліца Карла Маркса.

2 Будынак Белвдэацэнтра перадаць Нацыянальнаму гістарычнаму музею, зрабіць галерэю, якая б злучала абодва будынкi, і размясціць у ёй выставачную залу. У раўртэтных гаражах, якія знаходзяцца тут жа, зрабіць майстэрні з некалькімі адкрытымі калекцыямі для наведвання.

Такой задумай падзяліўся намеснік міністра культуры Тадэвуш Стружэцкі і сказаў, што яе даволі рэальна спраўдзіць. Справа толькі за адсяленнем Белвдэацэнтра, для якога зусім хутка з'явіцца зручнае месца. А дворык за Нацыянальным гістарычным Стружэцкі прапаноўвае выкарыстоўваць як пляцоўку для канцэртаў. Тым больш, такая практыка тут ужо ёсць: на Дзень музеяў у гэтым дворыку ўстаўляюцца пляцоўка і збіраецца вельмі шмат людзей.

Дарэчы, падчас нашай экскурсіі стала відавочна, што і іншыя невялікія дворыкі на Карла Маркса можна ўдала выкарыстоўваць. Напрыклад, безыменны завулак, які некалі зваўся Захар'еўскім (па імені першага грамадзянскага губернатара) — лепш не прыдумаць, як зрабіць яго паэтычным дворыкам. Тым больш, што ў доме, які размяшчаецца на рагу былога Захар'еўскага завулка і Карла Маркса (сёння там знаходзіцца крама «Прадукты»), калісьці было першае ў Мінску таварыства прыгожых мастацтваў.

Увогуле Стружэцкі адзначыў, што неразумна горадам магчымасцяў гэтай вуліцы яго проста б'янтэжыць. Многія будынкi вельмі спантанна аддадзены розным установам. А павінны ў іх размяшчацца выставачныя залы, кавярні, сувереніярныя крамы...

3 Перайменаваньне вуліцы Карла Маркса ў вуліцу Уладзіміра Караткевіча і стварыць на ёй музей Караткевіча. Назвы кавярням і крамам на гэтай вуліцы падбіраць з твораў пісьменніка.

Ідэю перайменавання Карла Маркса ў вуліцу Уладзіміра Караткевіча любіўна песьціць Уладзімір Гілеп. І ён упэўнены, што свайго абавязкова даб'ецца. Бо яшчэ больш насыціць гэтую вуліцу элітарнай атмасферай можна было б, падкрэсліўшы той факт, што менавіта тут жыў Караткевіч — каля сённяшняй станцыі метро «Купалаўская».

Іван САЦУКЕВІЧ, Тадэвуш СТРУЖЭЦКІ і Уладзімір ГІЛЕП абмяркоўваюць пешаходную вуліцу, аднак побач пакуль што — святлафоры і знакі пешаходнага пераходу.

Тадэвуш Стружэцкі разважае так: «Імя Караткевіча сёння ва ўсіх на слыху, не выклікае ніякіх спрэчак і было б добра прынята мінчанамі». «Гэты чалавек, як магніт, прыцягвае да сябе цікавасць, — гаворыць Уладзімір Гілеп. — А дзе рабіць музей Караткевіча? Натуральна, на яго вуліцы!»

Іван Сацукевіч выказаў арыгінальную думку, што назвы да крамак, кавярняў на гэтай вуліцы можна было б падбраць з твораў пісьменніка. «Гэта была б унікальная містыка вуліцы, — упэўнены экскурсавод. — Ходзіш, і кавярня, напрыклад, у палацы шашак і шахмат называецца «Ладдзя», — і ты думаеш чаму? З'явіўся б на гэтай вуліцы і «Замак Альшанскі», і многае іншае».

4 Аднавіць воданарпорную вежу, якая некалі размяшчалася за Купалаўскім тэатрам, зрабіць у ёй музей вады і аглядную пляцоўку.

Такою прапанову аргучыў Іван Сацукевіч. Ён расказаў, што дыяганальна насупраць тэатра, там, дзе зараз знаходзіцца ўваход у метро, некалі стаяла ўнікальная воданарпорная вежа. Яна была значна прыгажэйшая, чым тая, што сёння захавалася на Грушаўцы. Сацукевіч прапанаваў зрабіць у адноўленай вежы музей вады ці штосьці падобнае, а наверх — аглядную пляцоўку для гледаючых горада. Бо гэта цудоўнае месца: побач Кастрычніцкая плошча, Аляксандраўскі сквер. «Фантан ёсць, тэатр ёсць, нульвы кіламетр паглядзелі — і ўсё, больш няма за што зачапіцца воку, — разважае Сацукевіч. — А калі зрабіць такую вежачку з музеем і агляднай пляцоўкай, чалавек зможа зайсці, патраціць грошы і хвілін 15-20 свайго часу».

5 Зрабіць Карла Маркса пешаходнай — ва ўсе сезоны і дні тыдня.

Гэта асабіста маё меркаванне. Бо меры, прынятыя напалову, не прыносяць жаданы вынік. Так і частковая «пешаходнасць» Карла Маркса не можа поўнасьцю задаволіць патрэбу гараджан і гасцей сталіцы ў «адкрытай прасторы».

Калі мы гулялі па ёй, абмяркоўвалі ўсе маленькія ўтульныя дворыкі, якія можна «ажывіць», разглядалі каштоўныя з пункту гледжання архітэктуры будынкi, мне ўзгадалася Вільня. У былой сталіцы Вялікага Княства ўсё дакладна так: функцыянальна, змястоўна, душэўна. Аказваецца, і ў нас так можа быць, толькі трэба прыкласці пэўныя намаганні.

Аднак вуліца напоўнілася б новымі кавярнямі, крамамі сувереніраў, пляцоўкамі для артыстаў толькі будучы свабоднай ад машын, святлафораў і знакаў пешаходных пераходаў. Іначай адкрываць падобныя месцы прадпрыемствам і аматарам мастацтваў рызыкаўна, бо пры «няпоўнай свабодзе» вуліцы ад транспарту, гэта можа быць нявыгадна. А натоўпы людзей з'явіцца тады, калі ўсё будзе створана для іх адпачынку.

Тым больш хочацца мець у цэнтры сталіцы прыгожую пешаходную вуліцу з элітарным духам, калі жыць даводзіцца ў спальным раёне. Суцэльныя шматпавярховікі, дарогі і пыл. Няўжо мы не маем права на кавалачак прыгажосці, утульнасці і спакою хаця б у сэрцы Мінска?...

Ніна ШЧАРБАЧЭВІЧ, фота аўтара

■ Геральдычная калекцыя

ГОНАР РАДАВОДУ

Вядучы рубрыкі Уладзімір КРУКОЎСКІ.

КАЛУМНА

У чырвоным полі сярэбраная калона з залатой каронай наверх.

Гербакарыстальнікі: Бярлінскі, Вігура, Дакішэвіч, Даўкша, Дукшта, Кажухоўскі, Монтвіл, Пяркевіч, Пяркоўскі, Пярхальскі, Цяцішэўскі.

КАЛАНТАЙ

У чырвоным полі сярэбраная літара «Т» стаіць на сярэбраным трохкутніку.

Гербакарыстальнікі: Калантай, Місуна, Скарына.

ЛІЛІЯ

У чырвоным полі сярэбраная страла з раздвоеным канцом вастрём уверх, двойчы перакрываючая. Над ёй — залаты паўмесяц рагамі ўніз, на ім — сярэбраная лілея.

Гербакарыстальнікі: Казакоўскі, Пацэвіч-Памарнацкі, Смалян, Смолян, Тыпальт, Яцкевіч.

ЛЕВАРТ

У чырвоным полі сярэбраны леапарт, седзячы, у залатой кароне, на права абярнуты.

Гербакарыстальнікі: Бранеўскі, Вайткевіч, Дуброўскі, Граф, Княжышча, Крупскі, Левандоўскі, Лявонскі, Такарскі, Тычына, Фірлей, Эверт, Эверцкі.

■ Гісторыя з канверта

САМАЯ БАГАТАЯ НЯВЕСТА РЭЧЫ ПАСПАЛІТАЙ

Зямля Беларусі ўздавала многіх сьлінных сыноў і дачок, якія шчыра верылі ў Бога. Яны з'яўляюцца для нас светлым прыкладам для пераймання, увасабленнем любові да Усявышняга і ўзорам спраў дабрыні і міласэрнасці.

Адно незвычайную гісторыю якраз пра такога чалавека мне распавёў протаіерэй Мікалай Пінчук, благачынны цэркваў Дзятлаўскай акругі, настояцель храма Прэображэння Гасподня г. Дзятлава. Ён раскажа пра кароткае, але такое яркае жыццё святой княгіні Сафіі Слуцкай.

Яна нарадзілася 1 мая 1585 года ў знатнай сям'і князёў Слуцкіх і Копільскіх, нашчадкаў вялікага князя Альгерда. Прадстаўнікі гэтага роду князілі ў Кіеве, у Вялікім Ноўгарадзе.

Яшчэ ў дзяцінстве святая Сафія стала багатай спадчынніцай: ёй далася трэцяя частка вялікай радавой спадчыны. А калі праз некаторы час памерлі дзядзькі Сафіі — Аляксандр і Ян-Сімяон, якія не мелі дзяцей, то да малой Сафіі перайшлі ўсе астатнія часткі ўладанняў роду Амелькавічаў. Так яна стала самай багатай нявестай Рэчы Паспалітай. Будучы не толькі знатнай і багатай спадчынніцай, але і вельмі прыгожай дзяўчынай, Сафія не магла не прыцягнуць увагу знатных маладых людзей, якія стараліся дабіцца рукі

Сафія Слуцкая.

маладой княжны і прыхільнасці яе апекуноў. З часам знайшоўся і «добры» жаніх. Ім аказаўся Януш Радзівіл, нашчадак магутнага роду князёў Радзівілаў, якім апекуны Сафіі, род князёў Хадкевічаў, задаўжалі немалыя сродкі.

Але праз некаторы час узнік канфлікт паміж Хадкевічамі і Радзівіламі. Ён мог перарасці ва ўзброенае супрацьстаянне. Ніхто не верыў, што абыдзеца без кровапраліцця, паколькі пасрэдніцтва трэціх асоб не дапамагала. Дваццаць тысяч чалавек ужо гатовы былі сысціся ў смяротнай бітве. І раптам адбылося нечаканае: княжна дала згоду на шлюб з Янушам. Той угаворвае бацьку не дапус-

каць бітвы. Усталёўваецца мір паміж сем'ямі — і ў дзяржаве.

У жыцці святой мы чытаем: «У імя міру прыняла святая праведная Сафія подзвіг крыжанашэння ў шлюб».

Далей протаіерэй Мікалай Пінчук працягваў:

— Ёй прыйшлося адмовіцца ад сваіх планаў на жыццё і падпарадкавацца абставінам дзеля дабрабыту Айчыны. Аднак, уступіўшы ў шлюб, святая не толькі не забывае пра веру, але яшчэ больш надае ўвагі як асабістаму духоўнаму подзвігу, так і інтарэсам праваслаўнай царквы. Княгіня, карыстаючыся новымі магчымасцямі, уступае ў спрэчку паміж праваслаўнымі і ўніятамі. Яна пераконвае свайго мужа папрасіць у караля граматы, згодна з якой забаранялася прымушаць падданных Слуцкага княства да уніі і адбіраць царкоўную маёмасць з праваслаўных храмаў, манастыроў. Відаць, Януш шчыра кахаў жонку і быў вельмі ўважлівы да самай важнай часткі яе жыцця — веры.

Праваслаўныя храмы атрымлівалі ад мужа і жонкі вялікія грашовыя сродкі, іншую дапамогу. Святая Сафія сваімі рукамі вышывала золатам вопратку для святароў у дар цэрквам, падавала міласціну жабракам і абяздоленым, шмат паломнічала.

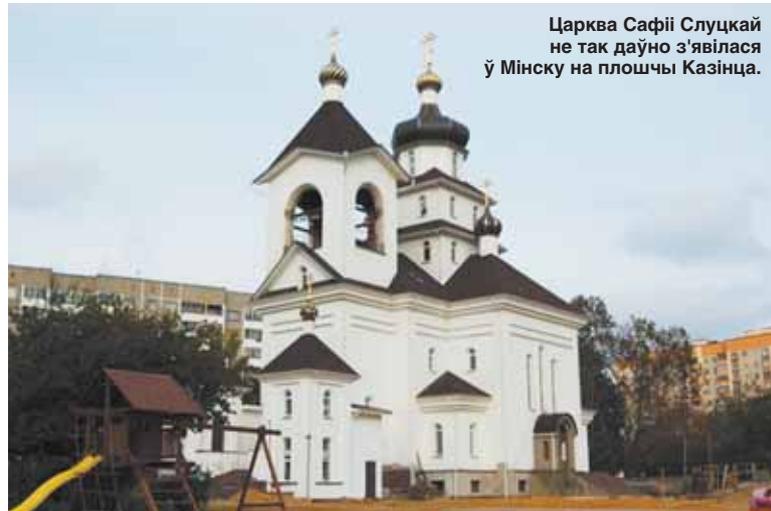
У сям'і Радзівілаў пануюць мір і згода. Аднак яны перажываюць цяжкую сямейную драму: адзін за другім паміраюць іх сын і дачка. Ды і самой

набожнай княгіні нядоўга даў Гасподзь жыць на зямлі. Яна памерла ва ўзросце 26 гадоў у маентку Амелева ў час трэціх родаў. Народжаную дзяўчынку назвалі Кацярынай. Аднак немаўля не нашмат перажыло пакутніцу-маці. Яна памерла, не пражыўшы і сутак. Увесь Слуцк аплакваў княгіню Слуцкую і яе дзіця. У памяць аб праведным жыцці і дабрачыннасці набожнай княгіні яе пахавалі ў царкве Слуцкага Свята-Траецкага манастыра.

З часу смерці святой мінула ўжо 400 гадоў. Аднак няхай вобраз святой праведнай Сафіі княгіні Слуцкай з'яўляецца для кожнага з нас яркім

прыкладам веры, міласэрнасці і дабрачыннасці. Няхай у гэтым вобразе чэрпаюць для сябе сілы бацькі, якія страцілі сваіх дзетак або не могуць іх займаць, мужы і жонкі, якія жывуць у змешаным шлобе, або тыя, чый шлюб перажывае цяжкі час, моладзь, якая займаецца пошукам сваёй другой палавінкі. Вобраз святой павінен быць прыкладам і дзяржаўным дзеячам, ад якіх залежыць мір і згода ў грамадстве, прадпрымальнікам, якія ў жыцці святой могуць набыць натхненне на справы любові і міласэрнасці.

Юсіф ЗАЯЦ

Царква Сафіі Слуцкай не так даўно з'явілася ў Мінску на плошчы Казінца.

Кулінарная Энцыклапедыя
Мікалая Шніфароўскага

КАБ РЫБУ ЕСЦІ, ТРЭБА Ў ВАДУ ЛЕЗЦІ

Стравы з рыбы, па сведчанні Мікалая Якаўлевіча Нікіфароўскага, на сялянскім стале з'яўляліся рэдка і таксама адносіліся да катэгорыі выпадковых. І гэта, нягледзячы на тую процыму рыбы, якая вадзілася ў нашых рэках і азёрах. Яшчэ Павел Шпілеўскі ў «Падарожжы па Палессі і Беларускай краі» пісаў: «Рыбам рэчак і азёр Мінскай губерні няма ліку; аднак узгадае некаторыя з іх: самы, бялугі, асятры, шчупакі, судакі, акуні, ліні, карасі, ляшчы, вугры, цырты, беларыбіца, < >, уюны...» А што ўжо казаць пра Віцебшчыну — край блакітных азёр! Але наш знакаміты этнограф піша, што для мноства сем'яў рыбныя стравы з'яўляліся на стале адзін раз у год — на каляндную куццю, і для гэтага ўрачыстага выпадку рыбу загадзя куплялі ў бліжэйшых гарадах і мястэчках, а пасля захоўвалі, у выпадках неабходнасці, нават па некалькі тыдняў.

ЗЯМЛЯ ТРЫМАЕЦА
НА ВЯЛІЗНАЙ РЫБЕ

А, між тым, рыбалоўства — адна са старажытнейшых галін гаспадарчай дзейнасці чалавека, якая яшчэ ў часы неаліту забяспечвала пастаяннае паступленне ежы першабытным плямёнам, адцяснiўшы на другі план паляванне і збіральніцтва. У выніку гэтага былі створаны ўмовы для аседлага жыцця чалавека на нашых землях. Так працягвалася да ранняга жалезнага веку, калі рыбалоўства канчаткова ператварылася ў пабочны занятак.

Паводле балта-славянскіх міфалагічных уяўленняў аб вертыкальнай трохскалодай структуры свету, рыба з'яўляецца адзнакай свету мёртвых і, як правіла, супрацьпастаўляецца птушкам. Таму ў фальклорных тэкстах яна асацыюецца з каранямі Сусветнага дрэва і служыць апірышчам зямлі. Беларусы таксама верылі, што зямля трымаецца на вялізнай рыбе ці на трох-чатырох кітах, і калі па нейкай

прычыне рыба перакуліцца, то настане канец свету. Асабліва роля ў вераваннях і магіі беларусаў адводзілася шчупаку, які ў казках звычайна дапамагае галоўнаму герою. Яго сківіцы вешалі над уваходам у

Рэцэпт пад назвай «СМАЖАНЫ ГРЭНАДЗЁР У СУХАРАХ» даслала наша чытачка з Магілёва Раіса Каваленка. Яна піша: «Не так даўно «адкрыла» для сябе вельмі смачную і карысную марскую рыбу грэнадзёр, саладкаваты смак якой падобны на крэветкі. Яна падабаецца ўсім маім родным і знаёмым, таму хачу падзяліцца сваім рэцэптам з чытачамі «Звязды». Для прыгатавання я выкарыстоўваю філе грэнадзёра (выбірайце рыбу большага памеру), а яно вельмі далікатэснае і мяккае, таму не трэба яго размарожваць да канца. Рыбу прамыць, выразаць вострым нажом плаўнікі і парэзаць на парцыённыя кавалкі. Падрыхтуйце тры міскі: першую з мукой, другую — з узбітымі яйкамі, трэцюю — з сухарамі. У міску з мукой дадайце соль, перац і перамышайце. У патэльні наліце алеі і пастаўце на сярэдні агонь. Кавалак рыбы абваліце ў муцэ, затым абмакніце ва ўзбітыя яйкі, абваліце ў сухарах і пакладзіце на патэльні. Тое ж зрабіце з астатнімі каваламі рыбы. Падсмажвайце з кожнага боку да атрымання залацістай скарынкі, потым паменшыце агонь і патрымайце хвілін па 10 з кожнага боку, каб замарожаная ўсярэдзіне рыба прыгатавалася. Адрозна ж, пакуль скарынка яшчэ гарачая і хрумстка, падавайце да стала з гарнірам з бульбы, варанай гародніны або рысу. Не забудзьцеся пра скрылёчак лімона да кожнай порцыі!»

хату як абярэг ад хвароб. Дарэчы, людзі даўно прыкмецілі адну з адметнасцяў паводзін шчупака. Нікіфароўскі піша: «Шчупак заўсёды стаіць галавой у той бок, дзе павінна быць сонца. А таму па кірунку яго галавы можна ведаць аб месцазнаходжанні сонца на небасхіле, хаця апошняе і можа быць закрыта густымі аблакамі». Праўда, у наш час, шаноўныя чытачы, шукаць шчупака ў бліжэйшым вадаёме, каб даведацца аб месцазнаходжанні сонца, справа нялёгкая...

Сувязь рыбы з апладняльнай стыхіяй вады робіць яе адным з выразнікаў мужынскага пачатку. Вельмі актыўна шлюбна-эратычная сімволіка абыгрываецца ў абрадзе «Жаніцтва Цярэшкі», а ў чарадзейных казках кшталту «Іван Сучын сын» матуі паядання рыбы звязва-

ецца з працэсам апладнення. У сувязі з гэтым знаходзіцца і тлумачэнне сноў: сасніць рыбу азначае для жанчыны зацяжараць на сына, а калі гэтая рыба дробная — то на дачку. Але вернемся да кулінарыі.

Рыбы «сцюдзень» быў абавязковай стравой у псонныя памінальныя дні і запаснай падчас Каляд і Вялікага посту, калі пад рукамі сялян быў дадзены Богам халадзільнік — мароз, снег і лёд. У прыгатаванні і спажыванні рыбы «сцюдзень» быў падобны на мясны, толькі рыба ў ім не «церушылася», а зберагалася цэлай і ахалоджвалася ў тым жа самым посудзе, у якім варылася.

З пасечанай дробнай рыбы, для клейкасці перамешанай з мукой, гатаваліся «галкі» — рыбныя клёцкі. Горыч з-за не зусім якасна пачышчанай рыбы і рэшткаў жоўці прыгушлася вялікай колькасцю цыбулі і перцу. «Галкі» ў сялян лічыліся ласай заедкавай стравой і ўжываліся як у цёплым, так і ў халодным выглядзе.

ІКРА ЧОРНАЯ, ІКРА ЧЫРВОНАЯ...

Вядома, рыбныя стравы на стале заможных сялян, гараджан, шляхты і паноў былі больш разнастайнымі. У кнізе «Літоўская гаспадыня» ўзгадваюцца наступныя стравы: рыбны рулет, марынаваныя міногі, «хатні ласось» з вэнджанага сома, вугор вэнджаны, «хатняя траска» са шчупакоў, «хатняя ікра» з ікры шчупака і інш. Дарэчы, шаноўныя чытачы, хто з нас не марыць пра бутэрброд з ікрой да ранішняй кавы? Аказваецца, ікру ў хатніх умовах зрабіць не вельмі цяжка. Праўда, ікру шчупакоў

не рыбакам дастаць складана, бялугі і асятры ў нашых рэках ужо не водзяцца, затое ў рыбных крамах ёсць танная ікра мойвы ці сайды. 400 г такой ікры трэба размарозіць, дадаць чайную лыжку солі (для тых, хто любіць маласольную, дастаткова паловы лыжкі), палову чайнай лыжкі цукру, тры сталовыя лыжкі алею, лепш аліўкавага, 1 чайную лыжку свежавыціснутага лімоннага соку. Перамышаць, перакласці ў шклянны посуд і паставіць у халадзільнік. Праз 10 гадзін ікра будзе гатова.

Вучоныя даўно заўважылі, што працягласць жыцця жыхараў прыморскіх краін нашмат даўжэйшая, чым у астатняга насельніцтва, а яшчэ яны радзей хварэюць на сардэчна-сасудзістыя захворванні, на атлушчэнне і парушэнне функцыі шчытападобнай залозы. Чаму? Таму што ў іх харчовым

рацыёне шмат рыбы і морапрудуктаў, а гэта — лёгказасваляльны бялок, вітамін D, поліненасычаныя тлустыя кіслоты, мікраэлемэнты і, вядома, ёд, якога нам, беларусам, так не хапае. Таму марская рыба для нас больш карысная, чым рачная. Нездарма ж у савецкія часы дзецям абавязкова раз на дзень давалі лыжку такога брыдкага на смак, але выключна карыснага рыбнага тлушчу, а чацвер быў рыбным днём, калі ва ўстановах грамадскага харчавання гатавалі выключна рыбу. Але аднаго разу на тыдзень нам яўна недастаткова. Эксперты сцвярджаюць, што для атрымання максімальнай карысці трэба 2-3 разы на тыдзень з'ядаць па 150 г марскіх дарункаў. Прыняўшы пад увагу вышэйзгаданае, прапануем наступны рэцэпт.

Аляксандр ВАШЧАНКА.

СКУМБРЫЯ ХАЛОДНАГА ВЭНДЖАННЯ

Хто з вас, шаноўныя чытачы, не глытаў сліну, убачыўшы залатую абалонку гэтага пахкага далікатэсу? Але сліна імгненна высыхала пасля таго, як вы бачылі кошт гэтай рыбки. Аднак! Нам з вамі гэтая святочная стравы абыдзеца значна танней, толькі не забывайцеся збіраць шалупінне цыбулі, шаноўныя гаспадыні, бо яно годнае не толькі для афарбоўкі як да вялікадны. Дык вось, нам спатрэбіцца: 3-6 шт. скумбрыі, 2 добрыя жмені шалупінна цыбулі, 100 г вадкага дыму, 4 ст. лыжкі солі з коптурам, 2 ст. лыжкі цукру, 1 л вады.

Прыгатаванне: шалупінне цыбулі прамыць вадою, заліць літрам вады і пакінуць на ноч. Рыбу выпатрашыць, адрэзаць галовы і старанна прамыць. Настой шалупінна давесці да кіпення і варыць 20 хвілін. Дадаць соль, цукар і варыць яшчэ 5 хвілін. Адвар адцэдзіць, астудзіць і змяшаць з вадкім дымам. Рыбу злажыць у падыходны посуд, заліць расолам і трымаць пад цяжарам двое сутак пры пакаёвай тэмпературы. Некалькі разоў перавярнуць скумбрыю, каб афарбоўка была раўнамернай. Рыбу дастаць з расолу, прамыць, сурвэткай выдаліць вільгаць, змазаць алеем, пакласці ў кантэйнер для харчовых прадуктаў з накрывкай і паставіць у халадзільнік. Да стала падаваць з гарачай бульбай. А калі вы, шаноўныя чытачы, будзеце ведаць, што скумбрыя — адна з лепшых крыніц тлустых кіслот, якія не даюць развівацца хваробе старасці — атерасклерозу, то ваш апетыт ад гэтага яшчэ палепшыцца. Смачна есці!

